

Programmabegroting 2018

Inhoudsopgave

1 Nota van aanbidding.....	3
1.1 Inleiding	5
1.2 Financieel perspectief.....	6
2 Programmaplan	11
2.1 Programma 1 Bestuur.....	13
2.2 Programma 2 Openbare orde en veiligheid	18
2.3 Programma 3 Ruimte.....	21
2.4 Programma 4 Sociaal domein	29
2.5 Overzicht algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vennootschapsbelasting.....	35
2.6 Overzicht overhead.....	39
3 Paragrafen	43
3.1 Paragraaf lokale heffingen.....	45
3.2 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing	59
3.3 Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.....	69
3.4 Paragraaf financiering.....	75
3.5 Paragraaf bedrijfsvoering	80
3.6 Paragraaf verbonden partijen.....	82
3.7 Paragraaf grondbeleid	90
4 Financiële begroting	93
4.1 Overzicht van lasten en baten	95
4.2 Meerjarenramingen.....	96
4.3 Toelichting per programma	97
4.4 Uiteenzetting financiële positie.....	133
4.5 Toelichting op financiële positie.....	152

1 Nota van aanbieding

1.1 Inleiding

Inleiding

Voor u ligt de begroting voor 2018. Vanwege de verkiezingen die in maart 2018 worden gehouden, kent deze begroting nu geen voornamen beleidswijzigingen en hebben wij vooral ingezet op bestendiging van het door u eerder vastgestelde beleid en speerpunten. Na de installatie van de nieuwe gemeenteraad en de vaststelling van het nieuwe bestuursakkoord ontstaat hét moment om de begroting zo nodig aan te passen.

Ten aanzien van het bestuursakkoord (inclusief addendum) en het daarop gebaseerde collegeprogramma, kunnen we met trots zeggen dat het programma vrijwel volledig is uitgevoerd. Wij zullen uw raad aan het einde van deze bestuursperiode een apart overzicht aanbieden waarbij we dit per onderwerp nader toelichten.

Uw raad zet in op activering van de lokale gemeenschap als het gaat om het verhogen van de betrokkenheid bij onze democratie en de (verhoogde opkomst bij) komende verkiezingen. Dat zal mogelijk ook betekenen dat we in 2018 inwoners op een andere wijze betrekken bij de besluitvorming en dat we raadsvergaderingen wellicht op een andere manier vormgeven.

De koers die we varen is steeds stabiel en we ervaren vertrouwen in en draagvlak voor onze aanpak. Niet alleen in de samenwerking met inwoners, partners en organisaties; ook buitenstaanders waarderen onze gemeente als een plek waar het goed wonen en werken is.

Deze begroting kent een aantal belangrijke wijzigingen ten opzichte van voorgaande begrotingen. In de eerste plaats is er meer geld te besteden dan in de afgelopen jaren. De economie is groeiende en dat betekent een hogere Rijksuitkering. Ook het aantal in aanbouw zijnde woningen, de legesinkomsten en de inkomsten uit de OZB nemen toe. Kortom: Goirle groeit. Ook in meerjarig perspectief betekent dat goed nieuws. Onze begroting sluit immers niet alleen in het boekjaar 2018 met een positief resultaat (ca. € 80.000,00); in de daaropvolgende jaren neemt het positieve financiële resultaat zelfs toe tot zo'n € 390.000,00 in 2021. Dat betekent voor onze inwoners bijvoorbeeld dat we de eerder voorgenomen lastenverzwaring van 2% OZB verhoging, waar wij vorig jaar in meerjarenperspectief nog rekening mee hielden, niet hebben hoeven door te voeren.

De positie van onze gemeente op de landelijke ranglijst van woonlasten is dit jaar opnieuw verbeterd: van 194 (2015), via 170 (2016) naar een score van 96 voor 2017. Daarbij geldt: hoe lager, hoe beter.

Ook onze ambtelijke organisatie willen we structureel op niveau houden. We hebben de afgelopen jaren in toenemende mate vaak extra menskracht uit incidentele middelen bekostigd; dit hebben we nu structureel opgenomen in de voorliggende begroting.

De samenwerking binnen de regio Hart van Brabant en tussen Goirle, Hilvarenbeek en Oisterwijk (GHO) staat aan de vooravond van een nieuwe fase. Zo zijn de ambities uit de strategische meerjarenagenda Hart van Brabant financieel structureel vertaald in de begroting. Dat vormt een goede basis om vanaf nu nog meer uit de regionale samenwerking te halen. Ten aanzien van de GHO-samenwerking onderzoeken we op dit moment of we de ICT van Goirle bij dezelfde dienstverlener kunnen onderbrengen als de gemeenten Hilvarenbeek en Oisterwijk. Daarmee leggen we een stevig fundament voor verdere nauwe ambtelijke samenwerking. Een raadsbesluit van de drie gemeenten voor deze ICT-migratie staat gepland voor eind 2017/begin 2018.

Bestuursakkoord

De rode draad voor de bestuursperiode 2014-2018 bestaat uit een drietal thema's:

- goede dienstverlening;
- samenwerking;
- open staan voor initiatieven van inwoners.

De uitwerking van deze thema's komt u op verschillende plaatsen in deze begroting tegen.

Programma's en speerpunten

In de begroting werken we met programma's, daarbinnen onderscheiden we speerpunten. Over de speerpunten en de zogeheten beleidsintensivering hebben we uitgebreidere informatie opgenomen. En hoewel we het 'lopende werk' uiteraard wel vertaald hebben in de begroting, vindt u daar geen specifieke teksten over terug.

We hebben vier programma's:

- Bestuur;
- Openbare orde en veiligheid;
- Ruimte;
- Sociaal domein.

Indien de raad dit wenst, kunnen we deze programma's ook op andere wijze inrichten. Bij een nieuw bestuursakkoord past mogelijk een andere indeling, met meer, minder of andere programma's.

Daarnaast bevat deze Programmabegroting twee overzichten:

- algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vennootschapsbelasting;
- overhead.

Verder hebben we de Programmabegroting ingedeeld overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording. Vanaf 2017 is de presentatie naar producten en functies komen te vervallen en presenteren we de cijfers per taakveld. We geven per programma de basisset van beleidsindicatoren weer. Bij ieder programma laten we zien hoe verbonden partijen bijdragen aan het bereiken van doelstellingen.

In het kader van de doorontwikkeling van de begroting leggen we in het eerste gedeelte van de begroting de nadruk op het beleid en hebben we de financiën naar achteren verschoven.

1.2 Financieel perspectief

Saldo 2018

In de Voorjaarsnota 2018 verwachtten we nog een nadelig saldo van € 208.001,00. De conceptbegroting 2018 sluit met een voordelig saldo van € 77.849,00, een voordelig verschil van € 285.850,00. Dit voordeel is een gevolg van onderstaande mutaties:

Analyse resultaat 2018

Voordelige mutaties

a.	Hogere algemene uitkering 2018	535.000,00
b.	Hogere decentralisatie uitkering "oude" wmo	52.000,00

c.	Lager budget huishoudelijke hulp	100.000,00
d.	Lagere rentelasten	168.000,00
e.	Ozb, opbrengst, inflatiecorrectie	26.400,00
f.	Ozb, volumegroei tot en met 2016	96.000,00
g.	Ozb, volumegroei 2017	31.000,00
h.	Hoger dividend BNG	8.500,00
i.	Lagere lasten uitbreiding formatie ten opzichte VJN	25.000,00
j.	Lagere premie algemene WA-verzekering	15.000,00
k.	Geen kapitaallasten fietspad Riel naar Gilze	22.000,00
l.	Lagere elektriciteitslasten Haspel	8.000,00
m.	Hogere opbrengst leges burgerzaken	19.000,00
n.	Hogere opbrengst leges apv	6.500,00
o.	Overige per saldo voordelige mutaties	49.750,00

Totaal voordelige mutaties 1.162.150,00

Nadelige mutaties

a.	Hogere bijdrage Hart van Brabant	24.000,00
b.	Hogere bijdrage Veiligheidsregio	7.300,00
c.	Hogere bijdrage Mid-point	24.000,00
d.	Vervallen geraamde opbrengst reclame zuil A-58	40.000,00
e.	Hogere kapitaallasten Tilburgseweg	11.000,00
f.	Budget Stika, geen dekking uit reserve groen	25.000,00
g.	Budget SSIB (Samen Sterk In het Buitengebied)	7.500,00
h.	Lagere reclameopbrengsten	33.500,00
i.	Lagere toerekening overhead aan grex,KW, afval, rio	56.000,00
j.	Hogere bijdrage GGD	11.000,00
k.	Budget combinatie functies	60.000,00
l.	Functioneel beheer makelaarssuite	16.000,00
m.	Hogere salarislasteren effect stijging pensioenpremies	109.000,00
n.	Hogere salarislasteren cao-akkoord gemeentepersoneel	140.000,00
o.	Bijkomende kosten uitbreiding formatie	75.000,00
p.	Hogere lasten overige beleidsintensivering	29.000,00
q.	Stelpost hogere last prijscompensatie	51.000,00
r.	Stelpost budgetten VNG (alg. uitkering)	70.000,00
s.	Vervallen extra stijging OZB met 2%	87.000,00

Totaal nadelige mutaties 876.300,00

Samengevat

Totaal voordelige mutaties	1.162.150,00
Totaal nadelige mutaties	876.300,00
<i>Per saldo voordelig</i>	285.850,00

Budgetten sociaal domein

De uitkeringen voor de jeugdzorg, Wmo 2015 en de Participatiewet nemen jaarlijks af. In 2018 ontvangt de gemeente Goirle voor deze drie decentralisaties bij elkaar een bedrag van ruim € 10,3 miljoen. Ter vergelijking: in 2015 ontving de gemeente een bedrag van ruim € 12,6 miljoen. Een afname dus van € 2,3 miljoen in drie jaar.

Evenals in de begroting 2018 gaan wij er op dit moment vanuit dat de nieuwe taken ook in 2018 budgettair neutraal uitgevoerd kunnen worden. De tekorten die we verwachten bij de Jeugdzorg worden gedekt door de te verwachten overschotten binnen de nieuwe Wmo.

Gelet op de jaarrekeningcijfers 2016 achten wij dit verantwoord. Het betreft echter regelingen met een open-eind karakter die ervoor zorgen dat de lasten van jaar tot jaar sterk kunnen fluctueren.

Wij zullen de raad in de loop van 2018 in de Burap - of zoveel eerder dan nodig is - informeren over de financiële consequenties van de transformatie van de nieuwe taken. In ieder geval hebben we een buffer achter de hand van € 1,1 miljoen omdat de gemeenteraad bij de bestemming van het batig resultaat 2015 dit bedrag heeft gereserveerd in de reserve sociaal domein. Zoals in de Voorjaarsnota en het bijbehorende raadsbesluit al is geduid wordt eenmalig voor 2018 rekening gehouden met een hoger budget van € 250.000,00 en dat wordt gedekt door te beschikken over de reserve sociaal domein.

De decentralisatie uitkering wmo is in de mei circulaire verhoogd met € 52.000,00 en dit hebben we niet, zoals te doen gebruikelijk, als een taakmutatie verwerkt maar is toegevoegd aan de algemene middelen. Daarnaast houden we al enkele jaren geld over op het budget voor de huishoudelijk hulp en op basis daarvan hebben we structureel € 100.000,00 vrij laten vallen.

Lasten nieuw beleid

In hoofdstuk 4 van deze Programmabegroting hebben we een overzicht opgenomen van de lasten van het nieuwe beleid:

Lasten van het activiteitenplan exploitatie-uitgaven incidenteel	<u>€ 1.084.600,00</u>
--	-----------------------

Het bedrag van € 1.084.600,00 wordt gedekt door aanwending van de reserve sociaal domein voor € 250.000,00 en het restant van de incidentele lasten in de exploitatie ad € 834.600,00 wordt eenmalig gedekt door aanwending van de Algemene Weerstandsreserve (AWR). Wij beseffen dat dit een forse greep is uit onze vrije reserve maar enerzijds zijn het uitgaven met een incidenteel karakter en die dekken we incidenteel uit de AWR en na deze uitname is de AWR nog voldoende groot namelijk afgerond € 3,4 miljoen.

Lasten van het activiteitenplan investeringen	€ 111.958,00
Lasten van het activiteitenplan exploitatie-uitgaven, structureel	<u>€ 649.748,00</u>
<i>Totaal lasten activiteitenplan ten laste van begrotingsruimte</i>	<u>€ 761.706,00</u>

Van de lasten van het activiteitenplan investeringen komt een bedrag van € 9.958,00 ten laste van de reserve onderwijshuisvesting en het restant ad € 102.000,00 komt ten laste van de algemene middelen. De structurele uitgaven in de exploitatie hebben betrekking op o.a. de uitbreiding van de formatie ad € 330.000,00, extra budget voor de combinatiefunctie ad € 60.000,00, het project aandacht voor basiskracht ad € 75.000,00 en extra budget voor de begeleiding van de werkgroep opvang vluchtelingen ad € 50.000,00.

Meerjarenbegroting 2018-2021

De meerjarenbegroting sluit met de volgende saldi:

2018	€ 78.176,00	V
2019	€ 208.654,00	V
2020	€ 311.892,00	V
2021	€ 389.914,00	V

De meerjarenbegroting is zoals bovenstaande cijfers laten zien **structureel** en reëel in evenwicht. In de meerjarenbegroting zijn alleen structurele lasten en baten geraamd. Eventuele incidentele lasten worden incidenteel gedekt door te beschikken over onze vrije reserve.

2 Programmaplan

2.1 Programma 1 Bestuur

2.1.1 Hoofdkenmerken

Dit programma kent de volgende onderdelen: het bestuur, de ondersteuning van het bestuur en de interne en externe dienstverlening van de gemeentelijke organisatie. Een gedeelte is vanaf 2017 verschoven naar het overzicht Overhead.

We hebben drie speerpunten uit het collegeprogramma een plaats gegeven binnen het programma Bestuur: intergemeentelijke samenwerking, (nieuwe) dienstverlening en krachtige ambtelijke organisatie. Programma 1 kent voor 2018 geen bijzondere beleidsintensiveringen. We bestendigen volgend jaar eerder ingezette ontwikkelingen, maken deze concreet of werken ze verder uit. Het accent ligt op de doorontwikkeling van de dienstverlening. Dit vraagt her en der wel om financiële investeringen met voornamelijk een incidenteel karakter.

Dit programma bevat veel handelingen die intern gericht zijn waarmee veel tijd/geld gemoeid is, doch nodig zijn om de kwaliteit van onze dienstverlening op peil te houden dan wel te verhogen.

2.1.2 Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Benchmarking

Door periodieke deelname aan de benchmark *Waarstaatjegemeente.nl* krijgen we inzicht in de waardering voor de gemeentelijke producten en diensten. Al vanaf 2006 neemt Goirle tweejaarlijks deel aan dit onderzoek. In 2016 is gekozen voor een nieuwe opzet van dit onderzoek waardoor we eenmalig de resultaten minder goed hebben kunnen vergelijken met die van voorgaande jaren. Deze nieuwe opzet sluit beter aan bij de ontwikkelingen waar gemeenten mee te maken hebben.

Onderstaand de scores uit 2016, in 2018 zal er weer een nieuwe benchmark plaatsvinden.

In 2016 zijn de volgende scores voor onderstaande thema's behaald:

	Goirle 2016	Referentie gemiddelde
Woon- en leefklimaat	7,0	6,7
Relatie inwoner-gemeente	6,3	6,1
Gemeentelijke dienstverlening	6,7	6,7
Zorg en welzijn	6,7	6,5
Totale waardering gemeente	6,8	6,6

We zijn verheugd te constateren dat de waardering voor onze producten de laatste jaren op alle fronten toeneemt. Daarnaast scoren we ook beter dan de referentiegemeenten. De gemeentelijke dienstverlening scoort (nog) wel gemiddeld. De uitkomsten van de benchmark werken we verder uit en waar nodig komen we met een plan van aanpak om onderdelen, nog verder, te verbeteren.

2.1.2.1 Speerpunten

Speerpunt 1 Intergemeentelijke samenwerking

Ambitie

De gemeente Goirle werkt samen met verschillende partners op diverse niveaus. Op hoofdlijnen kan worden gesteld dat we op meer strategisch niveau samenwerken met acht andere gemeenten in de Regio Hart van Brabant en op tactisch en operationeel niveau wat meer samenwerken met Hilvarenbeek en Oisterwijk (GHO).

Doelstelling

De kern van de samenwerkingsopgave voor de komende jaren is dat wij bestaande samenwerkingen uitbouwen en kansen voor samenwerking genereren en verzilveren. Dit doen wij - zowel bij Hart van Brabant als bij GHO - vanuit een bestuurlijk gedragen visie die vertaald is naar een (strategische) uitvoeringsagenda voor duurzame samenwerking.

Activiteiten

Samenwerking Goirle, Hilvarenbeek en Oisterwijk (GHO)

De samenwerking met Goirle en Hilvarenbeek om kwaliteit van bestuur en dienstverlening te vergroten, ontwikkelt zich verder. Hiervoor is een concrete uitvoeringsagenda opgesteld, met samenwerkingsverbanden binnen de bedrijfsvoering van de gemeentelijke organisaties en op verschillende beleidsportefeuilles. De volgende (meerjarige) projecten hebben in 2018 bestuurlijke prioriteit:

- Samenwerking op gebied van aanbesteding en inkoop
- Uitvoering geven aan de opdracht "hoe kan ICT samenwerking bevorderen?"
- Samenwerking in het kader van de Omgevingswet.
- Samenwerking op gebied van kwaliteitscriteria van Vergunning verlenen, Toezichthouden, Handhaving
- Samenwerking in het buitengebied
- Samenwerking in de beleidsvoorbereiding rond de participatiewet en arbeidsmarktbeleid
- Harmoniseren van financiële administratie processen
- Invoering van een gezamenlijke projectleiderspoule

Samenwerking Hart van Brabant

We willen de strategische samenwerking binnen de regio Hart van Brabant versterken.

Hiervoor gaan we verder met het uitvoeren van de Strategische Meerjarenagenda 2016-2020.

We benutten kansen voor de gemeente Goirle op de drie thema's van het regionaal programma: Economie, Mens & Samenleving en Leefomgeving & Milieu. Binnen het thema Economie is de Stichting Midpoint het platform voor samenwerking tussen ondernemers, overheid, kennisinstellingen en maatschappelijke partners.

In de planning van Hart van Brabant voor 2018 en verder zitten veel, impactvolle projecten voor de regio zoals de bestrijding van jeugdwerkloosheid, gezamenlijk opdrachtgeverschap in het Sociaal Domein, aanpakken van ondermijnende criminaliteit, regionale woonvisie, gebiedsopgave A58-zone, regionale energie- en klimaatstrategie, stijging van arbeidsplaatsen in en versterking imago van sectoren logistiek, 'smart industry' en 'leisure'.

Hoe meten we effect?

Daar waar kostenreductie (of minder meerkosten) een nadrukkelijk vertrekpunt is geweest van nauwere samenwerking, brengen we deze in beeld en monitoren we dit. Daar waar meer kwalitatieve argumenten (kwaliteit, verminderen kwetsbaarheid) een rol spelen is dit lastiger te monitoren. Binnen de samenwerking met Hilvarenbeek en Oisterwijk gaan we - in afstemming met de provincie Noord-Brabant - een analysemodel opzetten om goed te rapporteren over de effecten van de samenwerking. Dit is een opmaat naar de evaluatie van de samenwerking die eind 2018 of begin 2019 start.

Speerpunt 2 (Nieuwe) dienstverlening

Ambitie

1. Wij staan dicht bij de inwoners en wij leveren meer maatwerk wanneer dat nodig is;
2. Wij doen niet alles, maar helpen inwoners graag (verder) op weg. Zij kunnen namelijk veel meer zelf, net zo goed of beter. We stimuleren inwoners en instellingen/bedrijven om meer initiatief te nemen; wij katalyseren de initiatieven of ondersteunen deze;
3. We zoeken onze inwoners, bedrijven en instellingen vaker op, gaan gesprekken met hen aan en doen dat vaker op momenten waarop het hen uitkomt;
4. We leggen ons toe op betere toegankelijkheid van die kanalen die burgers graag benutten en brengen daarop focus aan. We optimaliseren onze digitale kanalen en stimuleren inwoners die te gebruiken, maar blijven ook bereikbaar (al dan niet beperkter) langs de andere kanalen;
5. We zijn open en transparant; we zijn aanspreekbaar op de te behalen resultaten, we werken op basis van vertrouwen en doen ons werk zo integraal mogelijk. Onze inwoners, instellingen en bedrijven kunnen rekenen op een goed te volgen en integrale dienstverlening.

Doelstelling

Om onze ambities te concretiseren hebben we doelstellingen geformuleerd. Deze sluiten aan bij de informatie die we uit het onderzoek 'Waar Staat Je Gemeente' halen. Aangezien in 2016 is gekozen voor een nieuwe onderzoeksopzet, moeten we kijken hoe we de aansluiting van deze nieuwe informatie met onze doelstellingen kunnen maken. We gaan in 2018 het onderzoek herhalen waardoor we dan wel een vergelijking ten opzichte van het vorige onderzoek hebben.

Activiteiten

In 2018 geeft het college verder uitvoering aan het actieplan Nieuwe Dienstverlening onder het motto "Dienstverlening doen we samen".

1. We breiden onze online dienstverlening verder uit;
2. We werken aan houding en gedrag passend bij 'dingen mogelijk maken' (bijvoorbeeld door training);
3. We voeren het nieuwe social mediabeleid uit;
4. Het project zaakgericht werken wordt in 2017 afgerond. In 2018 en verder zal een doorontwikkeling plaatsvinden om zaakgericht werken in de hele organisatie door te voeren.

Hoe meten we effect?

We nemen deel aan het onderzoek 'Waar Staat Je Gemeente'. Daarnaast verzamelen we zelf informatie rondom onze online dienstverlening, bijvoorbeeld door onze website-statistieken te analyseren, of door te onderzoeken waarom mensen geen gebruik maken van online mogelijkheden. Zo maken we inzichtelijk welke dingen we nog kunnen verbeteren. Daarop ondernemen we vervolgens gericht actie zoals het aanpassen van de tekst op onze website, of door beter te communiceren over de mogelijkheden.

Speerpunt 3 Krachtige ambtelijke organisatie

Ambitie

We zetten in op een krachtige ambtelijke organisatie die doelmatig, doeltreffend en rechtmatig werkt. Medewerkers denken buiten de vastgestelde kaders in mogelijkheden en kansen. Het college hanteert 'Sociaal werkgeverschap' als uitgangspunt voor de ambtelijke organisatie.

Doelstelling

1. We krijgen jaarlijks een goedkeurende verklaring van de accountant over de rechtmatigheid van de jaarrekening.
2. We krijgen jaarlijks een managementletter die voor wat betreft de prestaties van de gemeente in kwalitatief opzicht ten minste gelijk blijft of verbetert.
3. We hebben inzicht in de tevredenheid van medewerkers en inzicht in de mate waarin de gemeente een 'sociale werkgever' is.
4. We zetten ambtelijke uren zo efficiënt mogelijk in om de gevraagde taken op te pakken en de gestelde doelen te realiseren.
5. We hebben een positieve grondhouding om (nieuwe) initiatieven mogelijk te maken met bijpassende snelheid.

Activiteiten

1. We organiseren regelmatig gesprekken tussen bestuurders en medewerkers over het thema 'meedenken'.
2. We houden vast aan de ondertekening van een integriteitsverklaring door ingeleende of ingehuurde arbeidskrachten. Medewerkers van de gemeente Goirle leggen allen een eed of belofte af en ondertekenen eveneens de bijbehorende integriteitsverklaring.
3. geven uitvoering aan het jaarplan informatiebeveiliging: het inregelen van passende technische - en organisatorische maatregelen om gemeentelijke informatiesystemen en gegevens te beschermen en te waarborgen, zodat we voldoen aan relevante wet- en regelgeving en het informatiebeveiligingsbeleid.

Hoe meten we effect?

1. Bevindingen van de accountant over de rechtmatigheid van de jaarrekening;
2. twee onderzoeken per jaar over de doelmatigheid en doeltreffendheid (art. 213a van de Gemeentewet);
3. de uitkomsten van klantonderzoek.

2.1.2.2 Beleidsindicatoren

Dit programma heeft geen beleidsindicatoren.

2.1.2.3 Betrokkenheid verbonden partijen

Regio Hart van Brabant

De gemeenten die deel uitmaken van Regio Hart van Brabant zijn Dongen, Gilze en Rijen, Goirle, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Oisterwijk, Tilburg en Waalwijk. Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling wordt gevormd door de burgemeesters van deze gemeenten.

Op bestuurlijk niveau worden de diverse projecten behartigd door de betrokken portefeuillehouders uit de colleges van B&W. De zogeheten Hart van Brabantdagen zijn onder meer bedoeld voor overleg tussen de portefeuillehouders. Voor het dagelijks management beschikt Hart van Brabant over een compact programmabureau. De uitvoeringsstructuur bestaat uit een effectief opererend netwerkverband van de samenwerkende gemeenten.

De publieke werkagenda omvat opgaven in de portefeuilles:

- Algemeen Bestuur
- Arbeidsparticipatie
- Economische Zaken, Recreatie & Toerisme
- Milieu & Afval
- Maatschappelijke Ontwikkeling & Jeugd, Jeugdgezondheidszorg
- Ruimtelijke Ordening & Volkshuisvesting
- Verkeer & Vervoer

Een belangrijk deel van de agenda heeft betrekking op de economische opgaven van de regio. Hieraan wordt invulling gegeven vanuit de portefeuille Economische Zaken, Recreatie & Toerisme. Het stimuleren van de regionale economie gebeurt in nauwe samenhang met aandacht en ontwikkelopgaven voor het sociale, ecologische, infrastructurele en kenniskapitaal in de regio. Het zijn ook nadrukkelijk deze domeinen, die de algemene publieke samenwerkingsopgaven opleveren.

2.1.3 Wat mag het kosten?

	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Totaal lasten	7.771.668	1.271.916	1.230.323
Totaal baten	-5.382.605	-12.260	-13.648
Saldo programma	2.389.063	1.259.656	1.216.675

2.2 Programma 2 Openbare orde en veiligheid

2.2.1 Hoofdkenmerken

Dit programma kent de volgende onderdelen: openbare orde, integrale veiligheid en crisisbeheersing. Binnen het totale veiligheidsbeleid onderscheiden we acute situaties (zoals crisisbeheersing), beleid ter voorbereiding daarop en beleid in andere dan acute situaties.

2.2.2 Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

2.2.2.1 Speerpunten

De gemeente heeft met haar veiligheidsbeleid een integrale aanpak voor ogen, waarin we alle aspecten van de veiligheidsketen belichten, van preventie tot aan toezicht en handhaving en nazorg. In deze aanpak willen we vanuit onze regierol, naast de intensieve samenwerking met veiligheidspartners, nauw contact onderhouden met onze inwoners en bedrijfsleven en hen actief betrekken bij de totstandkoming en uitvoering van het veiligheidsbeleid.

Voor de beleidsperiode 2016-2019 blijven we ons inzetten op alle veiligheidsvelden en onderliggende veiligheidsthema's. Ingezet beleid dat zijn vruchten heeft afgeworpen, wordt gecontinueerd en waar nodig geborgd. Daarnaast zetten we in op de volgende speerpunten:

1. Georganiseerde criminaliteit

Ten behoeve van de aanpak van georganiseerde criminaliteit zetten we in op het verder versterken van de samenwerking met partners en de integrale aanpak. De repressieve aanpak van voorkomende casuïstiek wordt gecontinueerd en waar mogelijk uitgebreid. Daarnaast werken we aan het vergroten van de informatiepositie van de gemeente, zowel ten behoeve van signalering en preventie alsmede ter ondersteuning voor de aanpak van casuïstiek.

2. Crisisbeheersing

Waar tot medio 2016 de crisisorganisatie Bevolkingszorg een volledig lokale aanpak kende, is de organisatie in de loop van 2016 doorontwikkeld naar een model waarin functionarissen in regionale (Veiligheidsregio), districtelijke (regio Hart van Brabant), intergemeentelijke (samenwerking met Hilvarenbeek en Oisterwijk) en gemeentelijke pools zijn georganiseerd. Dit in het kader van de gewenste professionaliseringslag en het meer robuuster maken van de crisisorganisatie. In 2017 en begin 2018 is de doorontwikkeling hiervan aan de orde, waarna de inrichting en aanpak geborgd moeten worden.

3. High Impact Crimes

Met High Impact Crimes worden onder andere woninginbraken, overvallen en straatroof (WOS) bedoeld. De laatste tijd laten criminaliteitscijfers in Goirle een dalende trend zien. We zetten in op het behouden van het huidige veiligheidsniveau. Ook schenken we door middel van een projectmatige aanpak meer aandacht aan preventie, waarbij we streven naar een verdere afname van het aantal delicten.

In het gemeentelijk veiligheidsdomein werken we met een meerjarige kadernota en daarvan afgeleide jaarlijkse uitvoeringsprogramma's. In deze uitvoeringsprogramma's wordt op (detail)inhoud beschreven wat we gedurende het jaar aan initiatieven en activiteiten ontplooiën. Het Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2018 is een gedetailleerde uitwerking van wat er binnen de gegeven beleidskaders in 2018 wordt gedaan.

Ook in 2018 investeren we nadrukkelijk in de informatiepositie van de gemeente binnen het domein openbare orde en veiligheid. Zo starten we een tweejaarlijkse cyclus met het uitvoeren van de Veiligheidsmonitor, een onderzoeksinstrument dat onder meer gebruikt kan worden om de effectiviteit van het veiligheidsbeleid in beeld te brengen. Ook verrichten we op een aantal beleidsvelden en/of voorkomende casuïstiek nader onderzoek. Dit laatste speelt zich grotendeels af binnen het thema georganiseerde criminaliteit.

2.2.2.2 Beleidsindicatoren

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft ons de indicatoren van dit programma voor. De indicatoren hebben daardoor niet altijd een directe relatie met onze eigen beleidsdoelstellingen, al kunnen de indicatoren wel waardevol zijn. Bij het opstellen van nieuw beleid wegen we daarom af, of de indicator van toegevoegde waarde is voor het beleid. Is dat het geval dan nemen we de indicator op als meetbare doelstelling voor ons lokale beleid. Is de indicator niet van toegevoegde waarde, dan laten we deze alleen als 'verplicht op te nemen indicator' in de begroting en jaarrekening staan.

	Naam	Eenheid	Aantal Q1 en Q2 2017
1	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	10,82
2	Harde kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	n.b.*
3	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,5
4	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	1,3
5	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	1,2
6	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	1,5

* Niet beschikbaar.

2.2.2.3 Betrokkenheid verbonden partijen

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

De gemeenschappelijke regeling (GR) Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant is een samenwerkingsverband van alle gemeenten in Midden- en West-Brabant. De Veiligheidsregio behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op de volgende terreinen:

- brandweezorg
- geneeskundige hulpverlening
- rampenbestrijding en crisisbeheersing
- het voorzien in een gemeenschappelijke meldkamer

Intergemeentelijke samenwerking GHO

Sinds 2014 werkt de gemeente Goirle samen met de gemeenten Hilvarenbeek en Oisterwijk op het gebied van crisisbeheersing in de koude fase. Dit houdt in dat de drie gemeenten gezamenlijk een piket van Officieren van Dienst Bevolkingszorg (OvD Bz) en een piket van Ambtenaren Openbare orde en Veiligheid (AOV) bemensen. De OvD Bz neemt tijdens een crisis of incident plaats in het Commando Plaats Incident, terwijl de rol van de AOV'er is om de burgemeester te informeren en, indien nodig, de crisisorganisatie te alarmeren.

Samenwerking district Hart van Brabant crisisbeheersing

Het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Midden en West Brabant heeft in 2014 het startsein gegeven voor een verdere professionaliseringsslag binnen de kolom Bevolkingszorg. In plaats van de inrichting

hiervan op 26 gescheiden manieren in te vullen, wat kostbaar en kwetsbaar is, wordt de inrichting binnen het district Hart van Brabant sinds 1 oktober 2016 gezamenlijk opgepakt. Hierdoor is de groep medewerkers van de gemeente Goirle met een functie in de crisisorganisatie sterk teruggebracht tot circa 40 personen. De adviseurs crisisbeheersing (ACB) uit het district zijn de linking pin tussen de lokale organisaties en het district.

Samenwerking district Hart van Brabant georganiseerde criminaliteit

De gemeente Goirle neemt deel aan de samenwerking binnen de regio Hart van Brabant onder het convenant ten behoeve van Bestuurlijke en Geïntegreerde Aanpak Georganiseerde Criminaliteit, Bestrijding Handhavingsknelpunten en Bevordering Integriteitsbeoordelingen. Deze samenwerking heeft als doel gezamenlijk invulling te geven aan:

- een bestuurlijke en geïntegreerde aanpak van de georganiseerde criminaliteit;
- de identificering van gelegenheidsstructuren binnen die economische sectoren en publieke voorzieningen die vatbaar zijn voor beïnvloeding door de georganiseerde criminaliteit;
- de bestrijding van handhavingsknelpunten;
- de bevordering en ondersteuning van integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur op grond van de Wet Bibob.

2.2.3 Wat mag het kosten?

	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Totaal lasten	1.530.287	1.615.255	1.598.406
Totaal baten	-57.605	-13.500	-10.000
Saldo programma	1.472.682	1.601.755	1.588.406

2.3 Programma 3 Ruimte

2.3.1 Hoofdkenmerken

Dit programma geeft invulling aan de gemeentelijke taken en ambities in het fysieke domein. Het programma is erop gericht om duurzaam gebruik te (blijven) maken van een aantrekkelijk groen woon-, werk- en leefklimaat. We voeren beheer en onderhoud uit, zodat de gewenste kwaliteit (sober maar doelmatig) op het huidige basisniveau (niveau B) blijft. Dat betekent een veilige en schone leefomgeving, met veel groen, aandacht voor de kwaliteit van de openbare ruimte en een goede balans tussen onderhoudsniveau en beschikbare middelen.

Het programma omvat de zorg voor de woon- en leefomgeving in brede zin. Oog voor het aspect duurzaamheid speelt daarbij een belangrijke rol. Het programma omvat de realisatie en het beheer van voorzieningen. Een ander onderdeel van het programma is de uitwerking van beleid op het gebied van wegen, straten en pleinen, openbare verlichting, milieu, afvalinzameling- en verwerking, riolering en waterbeheer, verkeer en vervoer, gemeentebouwen, sportaccommodaties, bouw- en woningtoezicht, groen, monumentenzorg, volksfeesten, markten en kermis. De praktische uitvoering en de operationele beleidskaders van dit programma zijn opgenomen in de paragraaf Kapitaalgoederen en in de paragraaf en nota Grondbeleid.

Daar waar mogelijk bekijken we binnen dit programma welke mogelijkheden voor samenwerking met Oisterwijk en Hilvarenbeek zich voordoen. Samenwerking richt zich met name op kennisdeling en gezamenlijke aanbesteding

2.3.2 Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

De gemeente Goirle wil een duurzame gemeente zijn. Dit betekent dat we zorgvuldig omgaan met energie, water en grondstoffen en dat we streven naar duurzame ontwikkeling van de gemeente. Hierbij zoeken we balans tussen woongebieden, bedrijventerreinen, landbouw, sport, voorzieningen, recreatie, toerisme en landschap. De gemeente voorziet in (keuzevrijheid bij) huisvesting en heeft daarbij aandacht voor zowel de bestaande woningvoorraad als nieuwbouw. De verschillende aspecten binnen het fysieke domein dragen gezamenlijk bij aan het woon- en leefmilieu van de inwoners van de gemeente Goirle en de aantrekkelijkheid van gemeente voor mensen en bedrijven die overwegen zich hier te willen vestigen.

Een sterk vestigingsklimaat en goede contacten met plaatselijke ondernemers dragen bij aan een duurzame economische structuur en zijn positief voor de werkgelegenheid. In het buitengebied streven we naar een duurzaam evenwicht tussen landschap, natuur, recreatie en landbouw. Daarnaast richt het verkeers- en vervoersbeleid zich op goede doorstroming en bereikbaarheid, maar ook op verkeersveiligheid en leefbaarheid.

Proeftuin Omgevingswet, Fokmast/Regte Heide Natuurlijk ondernemen in Goirle

De provincie en de gemeente Goirle slaan de handen ineen om als eerste proeftuin van Nederland aan de slag te gaan met de Omgevingswet. Het gaat om het gebied Fokmast - Regte Heide in Goirle. Doel is voor een aantal vraagstukken in dit gebied een passende en toekomstbestendige oplossing te vinden. Het gaat hier onder andere om een puinbreekinstallatie, een te verplaatsen manege, een gemeentewerf, een golfbaan, agrarische, natuur- en watergerelateerde vraagstukken. Deze gebiedsontwikkeling is aangemerkt als proeftuin in het kader van het project 'Aan de slag met de Omgevingswet'. Dit houdt in dat projectteams van de gemeente en de provincie met een expertteam van het ministerie van BZK aan de slag gaan om oplossingen te zoeken in de geest van de nieuwe omgevingswet. Gezien de complexe situatie zowel qua inhoud als qua stakeholders wordt gebruik gemaakt van de nieuwe instrumenten die de Omgevingswet gaat bieden (Omgevingsplan/bestemmingsplan verbrede reikwijdte), alsmede de nieuwe manier van werken

(experiment werkwijze Milieueffectrapportage in de Omgevingswet). Dit proces is gestart in 2017. De procesbegeleiding alsmede de op te stellen producten worden in eerste instantie betaald uit de eerder afgegeven provinciale subsidie. In 2018 zal ook vanuit de gemeente budget gereserveerd moeten worden, onder andere voor opstellen omgevingsplan en Milieu Effectrapportage (MER) met bijbehorende advieskosten commissie MER.

Verkeer

Onze ambities uit het Gemeentelijk Verkeer en Vervoer Plan (GVVP 2013) zijn uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma voor tien jaar. Jaarlijks maken we een afweging welke projecten we uitvoeren. Na vijf jaar herijken we het uitvoeringsprogramma. In 2018 investeren we onder andere in aanpassingen op de aansluitingen Dorpsstraat-Tilburgseweg-Van Haestrechtstraat en kleine aanpassingen Rillaersebaan-Abcovenseweg-HogeWal. Ook willen we de fietsroute tussen Riel en Gilze verbeteren. In 2017 en 2018 onderzoeken we de (financiële) haalbaarheid om een vrijliggend fietspad te realiseren. Op basis van een onderzoek naar de oversteekbaarheid van de Rillaersebaan, dat in 2017 plaatsvindt, worden maatregelen voorgesteld die we mogelijk al in 2018 uitvoeren.

Openbare ruimte

Het ambitieniveau voor de kwaliteit van het onderhoud in de openbare ruimte in de gemeente Goirle is in de beleidsnota IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte) vastgelegd op niveau B. De gemeente is eerste verantwoordelijke voor het beheren en onderhouden van de openbare ruimte. Tegelijkertijd willen we dat bewoners en andere gebruikers van de openbare ruimte zich medeverantwoordelijk voelen voor hun leefomgeving. We streven naar een actieve invulling van deze medeverantwoordelijkheid door bewoners en gebruikers van de openbare ruimte.

Groen en spelen

Buiten het reguliere groenbeheer en -onderhoud evalueren we jaarlijks waar groot onderhoud noodzakelijk is. Voor 2018 zijn projecten op drie locaties aan de orde: Guido Gezellelaan, Melkweg (Abcoven Oost) en de geluidswal Turnhoutsebaan.

Op basis van inspectierapporten vervangen we in 2018 op zeven locaties de speeltoestellen.

Openbare verlichting

Het beleid voor de openbare verlichting is gericht op een duurzame en veilige verlichtingssituatie in de openbare ruimte volgens de normen van het Keurmerk Veilig Wonen. In 2018 zetten we verder in op de vervanging van armaturen en lampen door LED armaturen en retrofit LED lampen. We willen van 50,5 % in 2017 naar 52 % in 2018 gaan.

Waterbeheer en riool

Met het Verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan (V-GRP) werken we in 2018 en opvolgende jaren aan de drie gemeentelijke zorgplichten op dit terrein: inzameling en transport stedelijk afvalwater, de zorg voor het afvloeiend hemelwater en het verminderen van structureel nadelige gevolgen van grondwater. In 2018 continueren we op het gebied van onze watertaken de netwerksamenwerking 'Doelmatig Waterbeheer Hart van Brabant'.

Afvalinzameling

We streven naar een zo duurzaam mogelijke afvalinzameling, tegen zo laag mogelijke kosten. De gemeente voert regie op het gescheiden inzamelen van afvalstoffen van huishoudens en stimuleert zo het hergebruik van grondstoffen. In 2015 is een nieuw Grondstoffenbeleidsplan opgesteld, met daarin onze ambitie om bij te dragen aan de doelen van het Landelijk Afvalbeheerplan Plan (LAP2). Eind 2017 lopen de pilots af waarbij de burger is gefaciliteerd om het afval beter aan de bron te kunnen scheiden. In 2018 wordt de gebruikte inzamelwijze geëvalueerd en geïmplementeerd. We gaan de samenwerking met de gemeente Tilburg voortzetten vanuit de gemeenschappelijke zorgtaak ten aanzien van de inzameling van huishoudelijk afval.

Deze samenwerking is deels al een feit, verwerkingsovereenkomsten ten aanzien van restafval, GFT, PMD en glas zijn regionaal afgesloten.

Geografische informatie

In aansluiting op de landelijke ontwikkeling (de Andere Overheid) willen we de gemeentelijke administratie en werkprocessen blijvend verbeteren en digitaliseren. Ons doel is om zowel de interne als externe dienstverlening te ondersteunen met een efficiënte en actuele GEO-informatievoorziening. De Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) moeten op het wettelijk vereiste niveau zijn ingericht en up-to-date zijn. Daarnaast staan we aan de wieg van de Omgevingswet waarbij wordt gewerkt vanuit één samenhangend vraaggestuurd stelsel van Basisregistraties met één overkoepelende visie: de Laan van de Leefomgeving. Daarbij werken we naar een ontwikkeling waarbij alle beschikbare informatie met één klik op de kaart beschikbaar is. De 'Proeftuin' kan voor deze ontwikkeling een goede input vormen, waarbij we tijdens de ontwikkeling burgers en bedrijven van informatie kunnen voorzien over wat mogelijk is.

Gebouwenbeheer

We beheren en onderhouden de gemeentelijke accommodaties (gebouwen) planmatig, gericht op duurzaamheid en multifunctioneel gebruik. Zo houden we de gebouwen op verantwoorde wijze in stand. Samen met Hilvarenbeek en Oisterwijk onderzoeken we de mogelijkheden om gezamenlijk aan te besteden en kennis te delen. In 2018 worden de eerste gezamenlijke aanbestedingen verwacht. De snelheid waarmee we gezamenlijke aanbestedingen kunnen doorvoeren is mede afhankelijk van de doorlooptijden van lopende contracten en overeenkomsten.

Accommodatiebeleid

We geven uitvoering aan de uitkomsten van het accommodatieonderzoek. Op dit moment onderzoeken wij de huisvestingsmogelijkheden van het Zorgcentrum en Mainframe.

Bakertand

In 2017 vindt de definitieve besluitvorming over de grenscorrectie Bakertand plaats. De terugkeer van de Bakertand naar Goirle levert een belangrijke bijdrage aan de groei van onze gemeente omdat we daar een nieuwe woonwijk van ongeveer 350 woningen kunnen bouwen. Wij zullen samen met het college van Tilburg zorgen voor een win-win situatie die voor beide gemeenten aantrekkelijk is.

2.3.2.1 Speerpunten

Speerpunt 1 Aantrekkelijk en levendig centrum

Ambitie

Het centrum is een bruisende ontmoetingsplaats waar veel evenementen plaatsvinden. Het is een toekomstbestendig centrum waar uitstekend gewinkeld kan worden. Er zijn toonaangevende winkels die bezoekers naar ons centrum trekken. De woonvoorzieningen in ons centrum zijn aantrekkelijk voor een ieder die graag in het centrum woont. Niet alleen ouderen benutten de woonvoorzieningen, ook jongeren wonen er graag.

Doelstelling

1. Op 31 december 2018 is het aantal leegstaande panden in het centrumgebied minder dan op 1 januari 2018;
2. Bij (nieuwbouw) projecten wordt huisvesting van de doelgroep jongeren meegenomen, waardoor het aantal jongeren, dat in ons centrum woont, mogelijk stijgt.

Activiteiten

1. We voeren een meting uit om de doelen en in elk geval de begrippen 'centrum' en 'jongeren' te definiëren.
2. We faciliteren nieuwe initiatieven voor evenementen in het centrum en jagen deze aan door verruiming van de subsidiemogelijkheden (van de aanjaagsubsidie) en door inwoners hiertoe nadrukkelijk uit te nodigen.
3. De verkeerscirculatie in het centrum van Goirle krijgt blijvend aandacht.
4. We springen in op nieuwe initiatieven voor de vestiging van ondernemers in het centrumgebied en bieden hen een eenduidig aanspreekpunt bij de gemeente en een snelle afhandeling van hun verzoeken.
5. We zetten periodiek overleg met het integrale platform centrummanagement voort.
6. We geven vervolg aan het proces in het kader van de toekomstbestendigheid van het centrum van Goirle.

Hoe meten we effect?

Eind 2018 inventariseren we hoeveel BIZ-plichtige ruimten er leeg staan binnen het centrumgebied.

Speerpunt 2 Stimulering economie

Ambitie

Goirle heeft een krachtig economisch klimaat dat borg staat voor voldoende werkgelegenheid en gezonde bedrijven. Het is een bruisend dorp, waarbij ook goede winkels met een divers en aantrekkelijk aanbod voor bewoners en bezoekers horen. De transitie van woon- naar (be)leefgemeente geven we verder vorm. De mogelijkheden van Goirle op het gebied van recreatie benutten we nog meer. We positioneren Goirle zodanig dat bezoekers van buiten de gemeente ons weten te vinden. Zowel de natuur als de culturele voorzieningen en de horeca van Goirle staan garant voor een aantrekkelijke mix voor toeristen. Daardoor ontstaat een wisselwerking: meer toeristen leidt tot meer inkomsten voor ondernemers en draagt dus bij aan een nog krachtiger economisch klimaat. Dit alles ten gunste van de vitaliteit van de totale gemeenschap.

Doelstelling

1. Huidig aantal voorzieningen (winkels, horeca, culturele voorzieningen) binnen de gemeente op peil houden (peildatum 1 januari 2014);
2. versterken aantrekkelijk vestigingsklimaat voor leisure, care en andere economische sectoren zodanig dat per 31 december 2018 ten opzichte van 31 december 2017 vijf ondernemers van buiten Goirle zich in Goirle hebben gevestigd;
3. positionering Goirle dusdanig versterken dat meer bezoekers Goirle weten te vinden;
4. afname van het aantal leegstaande panden/braakliggende kavels op bedrijventerrein Tijvoort (peildatum: januari 2015);
5. toename aantal arbeidsplaatsen op 31 december 2018 ten opzichte van 31 december 2017.

Activiteiten

1. We voeren de Economische Agenda 2015-2020 uit;
2. We geven verdere uitvoering aan Gôolse Geheimen waarbij de gemeente regievoerder is;
3. We voeren periodiek overleg met ondernemersverenigingen BORT, Stichting Ondernemend Riel en Goirle (SORG) Stichting Ons Tijvoort en de Vereniging Recreatie en Toerisme;
4. We blijven kansen binnen Midpoint en de Regio Hart van Brabant (care, leisure, vitaal leisure landschap) actief oppakken;
5. We continueren en verbeteren het digitaal loket voor economische initiatieven met 24 uur bereikbaarheid;
6. We blijven actief zoeken naar kansrijke economische initiatieven, blijven deze actief faciliteren zowel ambtelijk als met financiële bijdrage in de vorm van cofinanciering;
7. We ondersteunen de Streetrace als belangrijk evenement in het kader van citymarketing;

8. We meten jaarlijks de bezettingsgraad van de verblijfsaccommodaties;
9. We organiseren (intern) verder een netwerk voor ondernemerszaken;
10. We houden aandacht voor informatievoorziening aan ondernemers op onze website www.goirle.nl.

Hoe meten we effect?

1. Eind 2018 inventariseren hoeveel BIZ-plichtige ruimten er leegstaan binnen het centrumgebied.
2. eind 2018 inventariseren omvang leegstand bedrijfsruimten Tijvoort, Veertels en het Van Hogendorplein;
3. eind 2018 het aantal vergunde overnachtingsplaatsen in Goirle inventariseren;
4. eind 2018 het aantal arbeidsplaatsen in Goirle inventariseren;
5. eind 2018 de bezettingsgraad verblijfsaccommodaties meten;
6. in het uit te voeren regionale woonbehoefte-onderzoek in 2018 de tevredenheid over de woon-en leefomgeving en voorzieningen peilen.

Speerpunt 3 Bouwen en wonen

Ambitie

We voorzien in de woonbehoefte door het aanbod van woningen te laten aansluiten bij de woonbehoefte en strategisch woningen toe te voegen aan de bestaande voorraad.

Doelstelling

1. Zorgvuldige invulling van nieuwbouwlocaties waarbij een afweging wordt gemaakt op basis van de woonbehoefte, de ladder van duurzame verstedelijking en het financiële resultaat;
2. kansen bieden aan starters en jonge gezinnen door de beschikbaarheid te vergroten van goedkope woningen voor zover de behoefte hieraan is aangetoond;
3. toename van het aantal levensloopbestendige woningen in de gemeente Goirle en hierover afspraken maken met ontwikkelende partijen;
4. verdringing op de sociale huurmarkt door vergunninghouders voorkomen.

Activiteiten

1. We maken afspraken met Leystromen over het geschikt maken van bestaande woningen.
2. Samen met Leystromen en ontwikkelende partijen onderzoeken we of het mogelijk is om woningen te bouwen die aan hogere duurzaamheidseisen voldoen dan wettelijk verplicht is (zonder dat dit voor de gemeente grote financiële consequenties heeft).
3. Met Leystromen onderzoeken we in hoeverre we scheefwonen kunnen tegen gaan.
4. We continueren de blijverslening en de duurzaamheidslening waarmee we particulieren stimuleren hun woning levensloopbestendiger en energiezuiniger te maken en onderzoeken of er nog andere mogelijkheden zijn om dit te doen.
5. Op de sociale huurmarkt voegen we extra woonruimte toe voor vergunninghouders, hetzij bij particuliere eigenaren hetzij in eigen leegstaande gemeentelijke eigendommen.

Hoe meten we effect?

Aan de hand van in aanbouw zijnde en gerealiseerde woningen inzichtelijk maken in hoeverre deze doelen behaald zijn.

Speerpunt 4 Aantrekkelijke woonomgeving

Ambitie

Het realiseren en in stand houden van een aantrekkelijke woonomgeving.

Doelstelling

1. Stijging van het aantal inwoners;
2. de tevredenheid over de buurt als leefomgeving handhaven of vergroten (score 'Waar Staat Je Gemeente' 2016: 8,19);
3. woningen in de gewenste categorie en het gewenste woonmilieu toevoegen aan de bestaande woningvoorraad, zoals deze blijkt uit het regionale woonbehoefte-onderzoek;
4. de kwaliteit van de bestaande woonomgeving in stand houden en daar waar mogelijk versterken;
5. zorg dragen voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor wonen en bedrijvigheid.

Activiteiten

1. We voegen woningen in de gewenste categorie en het gewenste woonmilieu toe aan de bestaande woningvoorraad, zoals deze blijkt uit het regionale woonbehoefte-onderzoek.
2. De kwaliteit van de bestaande woonomgeving houden we in stand en versterken we daar waar mogelijk.
3. We dragen zorg voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor wonen en bedrijvigheid.

Hoe meten we effect?

1. Jaarlijks de bevolkingsgroei monitoren;
2. deelnemen aan het onderzoek 'Waar Staat Je Gemeente'.

Speerpunt 5 Duurzaamheid

Ambitie

Een duurzaam Goirle, dat zorgvuldig omgaat met energie, water en grondstoffen.

Doelstelling

1. Energie besparen en duurzaam opwekken.
2. Bij ruimtelijke inrichting rekening houden met de gevolgen van klimaatverandering (klimaat adaptie) om zo waterschade te voorkomen en wateroverlast te beperken.
3. Verminderen van de hoeveelheid restafval.
4. Stimuleren van biodiversiteit in Goirle.

Activiteiten

1. We onderzoeken de mogelijkheid van een rendabele investering voor zonnepanelen op de Haspel en het CC Jan van Besouw en voor LED-verlichting op sportparken.
2. We stellen beleid op voor de mogelijkheden van zonnenweides en windenergie.
3. We ondersteunen (financieel) energie-coöperaties.
4. We stimuleren elektrisch rijden.
5. We denken actief mee met initiatieven voor grootschalige duurzame energieopwekking.
6. Binnen het regionale samenwerkingsverband Doelmatig Waterbeheer Hart van Brabant nemen we deel aan diverse projecten met betrekking tot klimaatadaptieve maatregelen.
7. Bij ontwikkelingen in de openbare ruimte overwegen we mogelijkheden voor klimaatadaptieve maatregelen zoals voor de opvang of infiltratie van hemelwater.
8. Eind 2017 lopen de pilots af waarbij de burger is gefaciliteerd om het afval beter aan de bron te kunnen scheiden. In 2018 evalueren we de pilots en implementeren we de inzamelwijze verder.

9. Vanuit de gemeenschappelijke zorgtaak voor de inzameling van huishoudelijk afval werken we samen met de gemeente Tilburg. Deze samenwerking is deels al een feit, verwerkingsovereenkomsten ten aanzien van restafval, GFT, PMD en glas zijn op regionaal niveau afgesloten.
10. We stellen een plan voor het verbeteren van biodiversiteit binnen en buiten bebouwde kom op.
11. We stimuleren scholen om deel te nemen aan het programma voor groene schoolpleinen en aan natuur- en milieueducatieroutes.
12. We nemen deel aan STIKA om biodiversiteit in het buitengebied te vergroten.

Hoe meten we effect?

1. Energieverbruik en duurzame energieopwekking in Goirle monitoren;
2. percentage gescheiden afval monitoren;
3. aandeel LED-lampen in openbare verlichting meten;
4. gebruik van laadpalen;
5. aantal projecten op basis van Stika-subsidie;
6. aantal scholen met groen schoolplein;
7. status van de biodiversiteit in bermen bijhouden;
8. inzet biodiversiteitsteam evalueren.

2.3.2.2 Beleidsindicatoren

Het BBV schrijft ons de indicatoren van dit programma voor. De indicatoren hebben daardoor niet altijd een directe relatie met onze eigen beleidsdoelstellingen, al kunnen de indicatoren wel waardevol zijn. Bij het opstellen van nieuw beleid wegen we daarom af, of de indicator van toegevoegde waarde is voor het beleid. Is dat het geval dan nemen we de indicator op als meetbare doelstelling voor ons lokale beleid. Is de indicator niet van toegevoegde waarde, dan laten we deze alleen als 'verplicht op te nemen indicator' in de begroting en jaarrekening staan.

	Naam	Eenheid	Aantal
1	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	6
2	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	%	1
3	Functiemenging	%	42
4	Bruto Gemeentelijk Product	Verhouding tussen verwacht en gemeten product	n.b.
5	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	n.b.
6	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	214
7	Hernieuwbare elektriciteit	%	1,7
8	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	10
9	Demografische druk	%	n.b.

* Niet beschikbaar.

2.3.2.3 Betrokkenheid verbonden partijen

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant

De omgevingsdienst is een nog relatief jong samenwerkingsverband van gemeenten in Midden- en West-Brabant, de gemeente Heusden en de Provincie Noord-Brabant. De dienstverlening is in 2013 gestart als

gevolg van een landelijke verplichting aan gemeenten en provincie om aan hogere kwaliteitseisen te voldoen. De eerste jaren waren onstuimig voor de dienst, te denken valt aan het niet kunnen voldoen aan verwachtingen, diverse personele wisselingen, financiële en bestuurlijke problemen. In 2015 is het actieplan "Huis op orde" opgesteld en is de uitvoering ter hand genomen. Doel hiervan is zoals de titel van het plan aangeeft: het huis van de OMWB op orde brengen. Samen met de komst van de nieuwe directeur (begin 2017) is de verwachting dat in 2018 er een stabielere (financiële) situatie zal ontstaan.

2.3.3 Wat mag het kosten?

	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Totaal lasten	27.058.993	24.804.449	19.115.506
Totaal baten	-18.247.723	-14.523.411	-13.360.165
Saldo programma	8.811.270	10.281.038	5.755.341

2.4 Programma 4 Sociaal domein

2.4.1 Hoofdkenmerken

Dit programma omvat het beleid op het gebied van welzijn (Jeugd en Wmo), sport, kunst & cultuur, onderwijs, participatie en minimabeleid.

2.4.2 Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Een groot deel van ons beleid in het sociaal domein is vastgelegd in het beleidsplan 'Back to Basics 2.0', de opvolger van 'Back to Basics; De Nieuwe Koers'. Het beleidsplan beslaat het overkoepelende beleid voor het sociaal domein voor de periode 2018 - 2021. Het re-integratiebeleid en participatiebeleid hebben we vastgelegd in de beleidsvisie 'Goirle aan de Slag vanaf 2017'. Het onderwijshuisvestingsbeleid is gebaseerd op het Integraal Huisvestingsprogramma Primair en voortgezet onderwijs 2009-2016 (IHP). Met de uitvoering van het project nieuwbouw De Vonder in Riel is het laatste project van vermeld IHP uitgevoerd. Moment wordt gewerkt aan de actualisering van het IHP.

Het beleidsplan 'Back to Basics 2.0' rust op drie hoofddoelen:

- 1) Bevorderen van de maatschappelijke participatie;
- 2) Vergroten van de zelfredzaamheid;
- 3) Versterken van de kracht van de samenleving.

Uitgangspunt hierbij is dat de primaire verantwoordelijkheid voor maatschappelijke participatie bij mensen zelf en bij hun sociale omgeving ligt en pas in latere instantie bij de overheid (in de vorm van algemene of maatwerkvoorzieningen).

Actief deelnemen aan de samenleving staat centraal in ons beleid. Wij willen dat mensen dit zoveel mogelijk op eigen kracht doen. Om die reden investeren we in preventie, het versterken van de eigen kracht van inwoners en het versterken van het sociale netwerk. Preventie richt zich met name op het vroegtijdig signaleren en voorkomen van problemen. Voorbeelden hiervan zijn: aandacht voor basiskracht, gezondheidscheck, preventie op het gebied van schulden en verbetering van de toegankelijkheid. Het versterken van de eigen kracht gebeurt met name door kinderen de mogelijkheid te bieden zich in brede zin te ontwikkelen. Kindcentra zijn hiervoor een belangrijk middel. Cultuureducatie en bewegingsonderwijs zijn essentieel. Maar ook de doorgaande lijn naar buitenschools sport- en cultuuraanbod heeft onze aandacht. Hierin spelen de combinatiefunctionarissen een belangrijke, ondersteunende rol. We streven er naar dat de fysieke voorwaarden voor goed onderwijs aanwezig zijn. We investeren stelselmatig in de huisvesting van het onderwijs en we ondersteunen de ontwikkeling van de kindcentra. We zorgen er voor dat het IHP in de 1e helft van 2018 zal worden geëvalueerd en geactualiseerd. Daarnaast willen we voorkomen dat kinderen (taal)achterstanden oplopen. De VVE-programma's voor de voor- en vroegschoolse periode bieden daarbij extra ondersteuning.

Goirle aan de slag is bij uitstek een programma om de eigen kracht van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt, te versterken. In de toegang tot hulp en ondersteuning staat het versterken van eigen kracht centraal. Inwoners worden actief betrokken bij het vinden van een oplossing voor hun problematiek. Ook de rol van het sociale netwerk wordt, waar mogelijk, benut. Naast het directe netwerk van mensen, is ook veel aandacht voor de kracht van de samenleving in zijn algemeenheid. Wij ondersteunen initiatieven van inwoners gericht op het versterken van de sociale samenhang. Ook investeren wij in de ondersteuning van verenigingen en vrijwilligersorganisaties die een belangrijke bijdrage leveren aan de samenleving en meedoen voor mensen mogelijk maken.

Als mensen niet (geheel) op eigen kracht of met behulp van hun sociale netwerk mee kunnen doen, bieden wij hen ondersteuning in de vorm van maatwerkvoorzieningen. Deze zijn altijd gericht op het versterken van

de eigen kracht en het bevorderen van maatschappelijke participatie. Voor belemmeringen die als gevolg van analfabetisme en laaggeletterdheid bestaan, is een gericht cursusaanbod georganiseerd. Dit betreft ook speciale aandacht voor statushouders.

De maatwerkvoorzieningen voor de Wmo zijn samen met de gemeenten Dongen, Hilvarenbeek en Oisterwijk ingekocht. Voorbeelden hiervan zijn: ondersteuning bij het vinden van een goede daginvulling, het opbouwen en onderhouden van een sociaal netwerk, ondersteuning mantelzorg en het bieden van ondersteuning in het huishouden. De individuele voorzieningen voor jeugdigen (jeugdhulp) is met de regio Hart van Brabant ingekocht. Jeugdhulp varieert van het bieden van een goede daginvulling tot dyslexie behandelingen en specialistische behandeltrajecten (GGZ).

Het streven was om in 2017 met een voorstel voor de Sociale Inclusie Agenda te komen. Als gevolg van personele wisselingen en omdat wij vinden dat het van groot belang is dat wij de Sociale Inclusie Agenda in goed overleg opstellen met de doelgroep en belangenbehartigers, is er vertraging opgetreden. Wij verwachten in het eerste kwartaal van 2018 een voorstel voor de Sociale Inclusie Agenda aan de raad voor te leggen.

2.4.2.1 Speerpunten

Speerpunt 1 Sociaal domein

Ambitie

1. Meer eigen kracht en gemeenschapszin, dus meer oplossend vermogen bij de burger (jong en oud) en zijn omgeving;
2. ondersteuning dicht bij de burger (jong en oud) organiseren en die ondersteuning beter herkenbaar maken;
3. meer innovatief aanbod en slimme oplossingen en minder vanzelfsprekende inzet van kostbare maatwerkvoorzieningen;
4. sneller en gericht komen tot een passende oplossing bij hulpvragen, integraal en samenhangend;
5. meer samenwerking met partners sociaal domein binnen wijken, buurten en dorpen;
6. lagere kosten en minder bureaucratie;
7. meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar een betaalde baan begeleiden of, als dit niet mogelijk is, hen stimuleren tot een grotere maatschappelijke bijdrage.

Doelstelling

We hebben de volgende doelstellingen geformuleerd, die we zoveel mogelijk meetbaar hebben gemaakt.

1. Meer eigen kracht en gemeenschapszin; meer oplossend vermogen bij de burger en zijn omgeving:
 - inwoners met een ondersteuningsvraag kijken eerst wat zij op eigen kracht en/of met behulp van hun sociale omgeving kunnen oplossen. Indicatoren: inzet basisstructuur (eigen kracht, netwerk, informele zorg, algemene/voorliggende voorzieningen, maatwerkvoorzieningen);
 - verschuiving van zwaardere professionele ondersteuning (2e en 3e lijn) naar lichtere ondersteuning (0e en 1e lijn);
 - de gemeenschapszin is toegenomen. Indicatoren: aantal burgerinitiatieven, trajecten informele zorg.
2. Dicht bij de burger organiseren van ondersteuning; beter herkenbaar maken van die ondersteuning:
 - 80% van de inwoners met een ondersteuningsvraag weten waar zij terecht kunnen met hun ondersteuningsvraag;
 - de ondersteuning wordt zo veel als mogelijk in de eigen omgeving geboden (eigen omgeving: in de thuissituatie en/of op het niveau van de kern).

3. Meer innovatief aanbod en slimme oplossingen en minder vanzelfsprekende inzet van kostbare maatwerkvoorzieningen:
 - maatschappelijke partners ontwikkelen innovatief aanbod en komen tot oplossingen in en/of in samenwerking met het voorliggende veld. Indicator: het aantal initiatieven;
 - inwoners ontwikkelen innovatief aanbod en komen tot oplossingen in en/of in samenwerking met het voorliggende veld. Indicator: het aantal initiatieven.
4. Sneller en gericht komen tot een passende oplossing bij hulpvragen, integraal en samenhangend:
 - in 80% van de gevallen wordt de gemeentelijke doorlooptijd behaald;
 - gecontracteerde partners houden zich in 80% van de gevallen aan de doorlooptijden die zijn vastgelegd in de raamovereenkomst;
 - in de toegang wordt in alle gevallen breed naar een ondersteuningsvraag gekeken (op alle leefgebieden);
 - er is een toename aan tevreden klanten betreffende de dienstverlening van de toegang;
 - er is een toename aan tevreden klanten betreffende het effect van de geboden dienstverlening.
5. Meer samenwerking met partners sociaal domein binnen wijken, buurten en dorpen:
 - partners sociaal domein weten elkaar te vinden;
 - partners sociaal domein werken meer en beter samen: meer multidisciplinair overleg en een warme overdracht tussen de partners in het sociaal domein;
 - er komt meer regie op en ketensamenwerking binnen de schulddienstverlening.
6. Lagere kosten en minder bureaucratie:
 - uitvoering van de nieuwe taken vindt plaats binnen de budgettaire kaders van het Rijk;
 - aanbieders en inwoners zijn tevreden over administratieve handelingen / processen.
7. Meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt krijgen een betaalde baan of, als dit niet mogelijk is, leveren een grotere maatschappelijke bijdrage.
 - 75% van de kandidaten actief begeleid met Goirle aan de Slag is minder bijstandsafhankelijk geworden;
 - 90% van de kandidaten actief begeleid met Goirle aan de Slag (iemand is geactiveerd als hij of zij betaald aan het werk is, werkt op een werkervaringsplaats of op één van de Social Return On Investment plekken werkt, arbeidsmatige dagbesteding verricht of vrijwilligerswerk doet).
 - 10% van het totale bijstandsbestand is een trede gestegen op de participatieladder

Activiteiten

1. We voeren keukentafelgesprekken en komen met een plan van aanpak voor hulp en ondersteuning dat aansluit bij het gedachtegoed van De Kanteling.
2. We investeren op Sociale Netwerk Versterking bij de toegang.
3. We ondersteunen vrijwilligers, burgerinitiatieven en verenigingen.
4. We geven uitvoering aan een regionaal en lokaal innovatie- en transformatieplatform.
5. We stimuleren nieuwe initiatieven binnen het sociale domein met onder andere financiële ondersteuning.
6. Met maatschappelijke partners en inwoners blijven we in gesprek over mogelijkheden om laagdrempelige algemene voorzieningen te ontwikkelen die een alternatief bieden voor de duurdere vormen van zorg.
7. Doorontwikkeling van de toegang. De visie van 't Loket en de toegang voor zorg en ondersteuning zal samen met de partners worden geëvalueerd en zo nodig worden bijgesteld en geactualiseerd.
8. Samen met de gemeenten Dongen, Hilvarenbeek en Oisterwijk (Wmo) en de regio Hart van Brabant (Jeugd) doen we aan contractbeheer en -management.
9. We bestrijden analfabetisme/laaggeletterdheid via het activeren van vindplaatsen, het organiseren van doorleiding naar het cursusaanbod en het inrichten van een lokaal Taalpunt.
10. We evalueren en actualiseren het Integraal Huisvestingsprogramma Primair- en voortgezet onderwijs 2009-2016.
11. We richten de Lokaal Educatieve Agenda nader in en actualiseren het VVE-beleid.

12. We bereiden een nieuwe aanbesteding Wmo maatwerkvoorzieningen voor. Het is de bedoeling dat per 2019 de inkoop van de Wmo maatwerkvoorziening begeleiding gezamenlijk met de gemeenten in Hart van Brabant (met uitzondering van Waalwijk) geschiedt. De hoofdlijnen van de gezamenlijke inkoop zijn beschreven in een Inkoopnotitie. Afspraken over bestuurlijke besluitvorming en een regionale projectstructuur zijn vastgelegd in een bestuursakkoord. Beide documenten worden in september aan de colleges ter vaststelling voorgelegd. Een afstemming tussen regionale en lokale taken en verantwoordelijkheden is van belang. Zo wordt de aanbesteding gezamenlijk gedaan, maar zijn toegangen en backoffices lokaal georganiseerd.
De regionale coördinatie vindt plaats door een regionale projectgroep, met daaronder meerdere deelprojectgroepen. In deelprojectgroepen worden de volgende thema's verder uitgewerkt:
 - programma van Eisen aanbesteding;
 - kostprijsonderzoek;
 - communicatie;
 - contractbeheer;
 - implementatie.
13. We bereiden nieuwe taken WMO en Jeugd voor. Ter overbrugging naar de nieuwe regionale inkoop in 2019 zullen in 2018 de bestaande raamovereenkomsten Sociaal Domein van de GDHO-gemeenten worden voortgezet. De overeenkomst voorziet in deze mogelijkheid. Zie hierboven voor een verdere toelichting voor wat betreft de aanbesteding Wmo.
14. We bereiding beschermd wonen voor. In de Wmo 2015 zijn de verantwoordelijkheden voor alle gemeenten geformuleerd vanuit participatie/meedoen van inwoners in de samenleving en vanuit de zorgplicht voor de inwoners. De integrale uitvoering van Beschermd wonen GGZ, Opvang en Preventieve GGZ en Verslavingszorg is echter tijdelijk bij centrumgemeenten belegd tot en met 2019. De colleges van de regio Hart van Brabant hebben in december 2016 besloten om de samenwerking op de schaal van de regio te continueren. Hiervoor wordt een Meerjaren Regionaal Plan van Aanpak (Regionaal Plan) ontwikkeld.
15. We geven uitvoering aan het beleidsplan 'Back to Basics: 2.0'.
16. We geven uitvoering aan regionale projecten op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, jeugd en arbeidsparticipatie.
17. Activiteiten rondom Dementie Vriendelijke Gemeenschap zetten we voort.
18. We bieden aanvragers van een uitkering een Poorttraining aan van vier weken. Er zijn wekelijkse groepstrainingen 'aan de slag'. Er zijn lokale en regionale instrumenten/trajecten beschikbaar, waaronder werkervaringsplekken en tijdelijke participatiebanen. Er vindt in samenwerking met de regio werkgeversbenadering plaats voor de hele doelgroep, voortaan inclusief statushouders.
19. We nemen deel aan de landelijke regeling Cultuureducatie met Kwaliteit.
20. We nemen deel aan de landelijke regeling Brede Impuls Combinatiefuncties.

Hoe meten we effect?

We meten het effect van onze activiteiten via verschillende meetinstrumenten. In de beleidsmonitor Sociaal Domein wordt per indicator aangegeven welk meetinstrument wordt gebruikt.

Meetinstrumenten zijn:

- Vraagwijzer RIS (registratiesysteem 't Loket)
- landelijke beleidsmonitor sociaal domein
- GGD monitor Jeugd
- Waar Staat Je Gemeente
- klantervaringsonderzoek Wmo en Jeugdhulp
- GWS
- kwantitatief en kwalitatief onderzoek gecontracteerde partners
- Civision Middelen.

In Back to Basics 2.0 worden partijen in het voorliggend veld gecontracteerd in plaats van gesubsidieerd (Maatschappelijk werk, Jongerenwerk en Welzijnswerk). De gemeente beoogt te sturen op de gewenste situatie van onze burgers; we willen dat burgers zelfstandig zijn en kunnen meedoen. Hiervoor wordt een dashboard ontwikkeld dat inzicht geeft in de stand van onze gemeente. In 2017 hebben we voor de eerste keer een nulmeting Back to basics over 2016 gehouden. Datzelfde gaan we ook in 2018 doen op grond van het nieuwe beleid Back to basics 2.0. Op die manier gaan we kengetallen opbouwen die in combinatie met big data ervoor gaan zorgen dat wij aan het stuur staan. We zullen echter extra inzet moeten plegen om de monitoring en het gebruik van big data beter vorm te geven. We willen weten of onze burgers de resultaten bereiken die we met ze afspreken in het plan van aanpak.

2.4.2.2 Beleidsindicatoren

Het BBV schrijft ons de indicatoren van dit programma voor. De indicatoren hebben daardoor niet altijd een directe relatie met onze eigen beleidsdoelstellingen, al kunnen de indicatoren wel waardevol zijn. Bij het opstellen van nieuw beleid wegen we daarom af, of de indicator van toegevoegde waarde is voor het beleid. In dat het geval nemen we de indicator op als meetbare doelstelling voor ons lokale beleid. Is de indicator niet van toegevoegde waarde, dan laten we deze alleen als 'verplicht op te nemen indicator' in de begroting en jaarrekening staan.

	Naam	Eenheid	Aantal
1	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	0,56
2	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	23,3
3	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2,1
4	Niet sporters	%	33
5	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	514,8
6	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	1,08
7	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	3,18
8	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	67
9	Achterstandsleerlingen	% 4 t/m 12 jarigen	3,88
10	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1,19
11	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	235
12	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	125
13	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	9,4
14	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1,1
15	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	geen gegevens
16	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	1000

2.4.2.3 Betrokkenheid verbonden partijen

GGD Hart voor Brabant

De gemeenschappelijke regeling GGD Hart voor Brabant bestaat uit 27 gemeenten. De GGD adviseert over gezondheid en helpt zo gezondheidsproblemen te voorkomen. Zij verzorgen inentingen, geven voorlichting op bijvoorbeeld scholen of aan verenigingen en adviseren gemeenten over hun gezondheidsbeleid. Met aparte campagnes wordt aandacht besteed aan speciale aspecten van gezondheid, zoals overgewicht of het gevaar van alcohol voor pubers. Soms behandelt de GGD ook gezondheidsproblemen, zoals bij tuberculose en seksueel overdraagbare aandoeningen. De GGD is er voor iedereen, maar in het bijzonder ook voor de gemeenten. Alle gemeenten in Nederland hebben de taak om de gezondheid van hun inwoners te beschermen en te verbeteren. De GGD voert deze taak voor de gemeente uit. Een deel van deze activiteiten is ook vastgelegd in de wet.

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord

Gemeenschappelijke regeling Regionaal Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord bestaat uit 46 gemeenten en verzorgt de ambulancezorg in dit gebied. Daarbij staat de patiënt centraal en krijgt hij of zij op een zo doelmatig mogelijke manier ambulancezorg: de zorg die beroeps- of bedrijfsmatig wordt verleend om een zieke of ongeval slachtoffer binnen het kader van zijn aandoening of letsel hulp te verlenen en (waar nodig) adequaat te vervoeren met inachtneming van datgene wat op grond van algemeen beschikbare medische en verpleegkundige kennis noodzakelijk is.

Diamant-groep

De gemeenschappelijke regeling Diamant-groep bestaat uit zes gemeenten. De nieuwe rol van de Diamant-groep ligt sinds 1 januari 2015 niet meer alleen in de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening maar vooral in de ondersteuning van gemeenten bij de uitvoering van de Participatiewet voor een bredere doelgroep, namelijk werkgelegenheid creëren en behouden voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De Diamant-groep maakt ook deel uit van 'Werkgeversservicepunt Werkhart', de samenwerking tussen UWV, gemeenten en Sociale Werkbedrijven in de arbeidsmarktregio Midden-Brabant.

2.4.3 Wat mag het kosten?

	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Totaal lasten	29.293.418	29.594.639	28.136.780
Totaal baten	-6.210.021	-6.018.845	-6.057.377
Saldo programma	23.083.398	23.575.794	22.079.403

2.5 Overzicht algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vennootschapsbelasting

2.5.1 Hoofdkenmerken

De algemene dekkingsmiddelen, de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting maken geen deel uit van een (beleids)programma en hebben daardoor een aparte plaats. Tegelijkertijd zijn de financiële middelen de randvoorwaarde voor het te voeren beleid. In algemene termen geldt dat het financiële beleid erop gericht is op korte en lange termijn te voorzien in voldoende financiële middelen om mogelijkheden en ambities met elkaar in evenwicht te houden.

2.5.2 Overzicht algemene dekkingsmiddelen

In de volgende tabel geven we een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel lichten we de onderdelen toe.

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen	2018
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	4.538.000
Uitkering gemeentefonds	30.704.119
Dividend	21.000
Saldo van de financieringsfunctie	276.569
Overige algemene dekkingsmiddelen	275.450
Totaal algemene dekkingsmiddelen	35.815.138

2.5.2.1 Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is

Deze middelen kennen, in tegenstelling tot de heffingen als rioolrecht en de afvalstoffenheffing, geen vooraf bepaald bestedingsdoel.

Opbrengst lokale heffing	2018
OZB woningen	3.120.000
OZB niet-woningen	1.403.000
Precariobelasting	15.000
Totaal	4.538.000

Meer informatie over de lokale heffingen, met een uitgebreid beeld van de beleidsuitgangspunten, tarieven, de belastingdruk en het kwijtscheldingsbeleid vermelden we in paragraaf 3.1 lokale heffingen.

2.5.2.2 Uitkering gemeentefonds

Voor alle reguliere middelen binnen het gemeentefonds (de algemene uitkering en de integratie- en decentralisatie-uitkeringen) geldt dat er geen bestedings- en verantwoordingsverplichting is richting de Rijksoverheid. Echter, achterliggende regelgeving dwingt vaak wel een bepaald bestedingsniveau af.

Het Rijk stelt het gemeentefonds drie keer per jaar bij. Zij informeert de gemeenten hierover in de mei/juni-, september- en decembercirculaires. Onderstaande ramingen van de algemene uitkering en van de

integratie-uitkering sociaal domein zijn gebaseerd op de meicirculaire 2017. In de berekening van de meerjarenramingen is de inflatie meegenomen.

Algemene uitkering	2018	2019	2020	2021
Algemene uitkering	17.744.383	18.284.951	18.708.211	19.004.360

Integratie- en decentralisatie-uitkeringen	2018	2019	2020	2021
Impuls Brede scholen combinatiefuncties (DU)	62.283	62.283	62.283	62.283
Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving (IU)	58.371	58.371	58.371	58.371
Wet maatschappelijke ondersteuning (IU)	1.794.516	1.794.516	1.809.553	1.883.306
Voorschoolse voorziening peuters (DU)	34.673	46.231	57.789	69.346
Armoedebestrijding kinderen (DU)	80.540	80.540	80.540	80.540
Subtotaal	2.030.383	2.041.941	2.068.536	2.153.846

Integratie-uitkering sociaal domein	2018	2019	2020	2021
Decentralisatie AWBZ naar WMO (IU)	3.028.706	2.996.997	3.011.276	3.006.371
Decentralisatie jeugdzorg (IU)	4.993.457	4.993.462	5.021.067	5.042.559
Decentralisatie Participatiewet (IU)	2.907.190	2.719.881	2.593.947	2.531.149
Subtotaal	10.929.353	10.710.340	10.626.290	10.580.079

Totaal uitkering gemeentefonds	30.704.119	31.037.232	31.403.037	31.738.285
---------------------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

2.5.2.3 Dividend

De gemeente Goirle ontvangt jaarlijks een dividenduitkering van haar aandelenbezit in het maatschappelijk kapitaal van de NV Bank Nederlandse Gemeenten. Voor 2018 ramen we dit dividend op € 21.000,00. De gemeente heeft ook aandelen in Brabant Water NV en in TWM Holding. Brabant Water NV keert geen dividend uit. Vanaf 2009 is de dividenduitkering van de TWM Holding vervallen. We geven hierover meer informatie in de paragraaf verbonden partijen.

2.5.2.4 Saldo van de financieringsfunctie

Bij de financieringsfunctie is er sprake van externe en interne rente, bespaarde rente en een rente-resultaat als gevolg van afronding van de renteomslag.

De externe en interne rente wordt door middel van de renteomslag via de kapitaallasten doorberekend aan de taakvelden.

De bespaarde rente is een algemeen dekkingsmiddel ten gunste van het saldo.

Daarnaast is er sprake van een rente-resultaat als gevolg van afronding van het renteomslag-percentage.

Ook dit is een algemeen dekkingsmiddel.

Totaal rente in algemene dekkingsmiddelen	2018
Bespaarde rente	187.578
Rente-resultaat afronding renteomslag	88.991
Totaal rente t.g.v. het saldo	276.569

Voor meer informatie over de rente verwijzen we naar paragraaf 3.4 financiering en de berekening van de renteomslag in het bijlagenboek.

2.5.2.5 Overige algemene dekkingsmiddelen

Voor overige algemene dekkingsmiddelen is € 275.450,00 aan baten geraamd. Dit bedrag bestaat uit diverse stelposten, namelijk:

Overige algemene dekkingsmiddelen	2018
Incidentele boekwinst op gronden/aandelen	160.000
Doorschuif btw GGD	9.200
Voordeel onderhoud (sport)accommodaties en sportvelden	25.000
Voordeel onderhoud halve kapitaallasten investeringen 2018	51.000
Voordeel ingerekende rentelasten grondexploitatie	30.250
Totaal baten	275.450

Het bedrag van € 160.000,00 heeft grotendeels te maken met het te verwachten eenmalig voordeel dat structureel een verlichting kan betekenen van de algemene dienst. Dit eenmalig voordeel heeft te maken met de afwikkeling van het geschil over de overname van de TWM.

Bij de lasten is een stelpost meegenomen van € 261.792,00. Dit bedrag bestaat uit de volgende stelposten:

Overige algemene dekkingsmiddelen	2018
Stijging van lonen	140.000
Prijsstijging van 1%	51.400
Afgezonderde gelden algemene uitkering	70.392
Totaal lasten	261.792

In de begroting is uitgegaan van een stijging van de lonen van 1%. Inmiddels is duidelijk wat de nieuwe CAO betekent en dat betekent voor 2018 een hogere salarislast van € 140.000,00.

In de begroting 2018 is rekening gehouden met een prijsstijging van 1% maar omdat in de mei circulaire voor 2018 rekening is gehouden met een prijsstijging van 1,4% wordt het verschil als een last geraamd via een stelpost.

Tenslotte is rekening gehouden met een stelpost van € 70.392,00 en dat is een gevolg van een andere wijze van het afzonderen van gelden van het rijk in de algemene uitkering voor taken die uitgevoerd worden door of namens de VNG.

2.5.3 Onvoorzien

De raming van de post onvoorzien is bedoeld voor de dekking van niet-voorzienbare uitgaven. Sinds 2016 gaan we voor de raming van de post onvoorzien uitgaven uit van een normbedrag van € 3,00 (tot en met 2015 was dit € 4,00) per inwoner. Het geraamde bedrag komt daarmee op € 70.800,00.

2.5.4 Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen ingegaan. De gemeente Goirle draagt vennootschapsbelasting af over de winsten die behaald worden uit de grondexploitatie.

De af te dragen Vpb ramen we voor 2018 op € 3.661,00. Via een onttrekking aan de algemene reserve grondexploitatie wordt de afdracht Vpb ten aanzien van de grondexploitatie teruggehaald naar de algemene dienst zodat die last per saldo budgettair neutraal uitvalt.

2.5.5 Beleidsindicatoren

Het BBV schrijft ons de indicatoren van dit overzicht voor. De indicatoren hebben daardoor niet altijd een directe relatie met onze eigen beleidsdoelstellingen, al kunnen de indicatoren wel waardevol zijn. Bij het opstellen van nieuw beleid wegen we daarom af, of de indicator van toegevoegde waarde is voor het beleid. Is dat het geval dan nemen we de indicator op als meetbare doelstelling voor ons lokale beleid. Is de indicator niet van toegevoegde waarde, dan laten we deze alleen als 'verplicht op te nemen indicator' in de begroting en jaarrekening staan.

	Naam	Eenheid	Aantal
1	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	247.000
2	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	602
3	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	685

2.5.6 Wat mag het kosten?

	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Totaal lasten	11.028.136	5.042.880	2.800.008
Totaal baten	-46.784.548	-46.770.013	-38.267.481
Saldo programma	-35.756.412	-41.727.133	-35.467.473

2.6 Overzicht overhead

2.6.1 Hoofdkenmerken

Het Besluit Begroting en Verantwoording is in 2015 gewijzigd en één van de nieuwe zaken betreft artikel 8 waar is opgenomen dat in het programmaplan een overzicht van de kosten van overhead gepresteerd dient te worden. In april 2016 is de Notitie Overhead verschenen waarin wordt aangegeven hoe we dienen om te gaan met de overhead.

Om de gemeenteraden op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, wordt voorgeschreven dat in het programmaplan een apart overzicht moet worden opgenomen van de kosten van de overhead. In de programma's moeten dan de kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.

Definitie Overhead

De definitie luidt: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Overhead bestaat in elk geval uit:

1. *Leidinggevenden primair proces* (hiërarchisch). Dat geldt niet voor de functies projectleiding en coördinatoren.
2. *Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie*. Het betreft functies als controllers, financieel adviseurs en specialisten, planning & control, financiële verantwoording, administratieve organisatie, risicomangement, (EDP) auditing, interne kwaliteitszorg, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
3. *P&O / HRM*. Het betreft salarisadministratie, P&O / HRM advies, organisatie- en formatieadvies, OR-ondersteuning, mobiliteitscentrum, coaching, leren en ontwikkelen, bedrijfsmaatschappelijk werk, ARBO, recruitment, arbeidsvoorwaarden, HR control. Dit is exclusief opleidingen door P&O gegeven en gericht op de directe uitvoeringspraktijk.
4. *Inkoop*, incl. aanbesteding en contractmanagement.
5. *Interne en externe communicatie* met uitzondering van bewonerscommunicatie. Het gaat om zowel interne als externe communicatie. Dat geldt niet voor de taken projectcommunicatie en voor medewerkers die bij een projectbureau werken.
6. *Juridische zaken*. Het betreft juridische medewerkers die op de afdeling bedrijfsvoering werken of belast zijn met een bedrijfsvoeringstaak op een afdeling. Het geldt niet voor de afhandeling van bezwaar- en beroepschriften en ook niet voor juristen die primaire taken verrichten (bijv. vergunningverlening).
7. *Bestuurszaken en bestuursondersteuning*. Het betreft bestuursadviseurs en bestuursondersteuners, zijnde de ambtelijke ondersteuning en beleidsadvisering van de burgemeester en het college van burgemeester en wethouders. Het geldt niet voor de raadsgriffie (behoort tot facilitering bestuursorganen, taakveld 0.1).
8. *Informatievoorziening en automatisering (ICT)*. Het betreft medewerkers informatisering en automatisering, systeem- en netwerkbeheer, werkplekondersteuning, helpdesk, ontwikkeling ICT projectmanagement, technisch applicatiebeheer en functioneel applicatiebeheer dat door medewerkers bedrijfsvoering wordt gedaan (het is exclusief functioneel beheer ten behoeve van primaire proces systemen).
9. *Facilitaire zaken en huisvesting*. Het is inclusief receptie, gebouwenbeheerders, beveiliging en catering.
10. *DIV*. Het betreft medewerkers die kaders stellen en richtlijnen ontwikkelen, verantwoordelijk zijn voor expertise-ontwikkeling, adviseren bij procesinrichting en -aansluitingen op e-depot, DMS (Document

Management Systeem) inrichten en beheren, verantwoordelijk zijn voor de postregistratie en e-depot, archiefonderzoeken en coördineren (niet zijnde leidinggevend), fysieke en digitale documenten verwerken, vernietigen en overbrengen en fysiek en digitaal archief opbouwen en beheren.

11. *Managementondersteuning primair proces*. Het betreft secretariaten, office management en managementassistentie in het primair proces.

Voor meer informatie verwijzen we naar de toelichting in het wijzigingsbesluit en de notitie Overhead van de commissie BBV.

Anders ramen en verantwoorden

Door de definitie te gebruiken kunnen we eenduidig inzicht geven in de kosten die we direct kunnen toerekenen aan bepaalde taakvelden. Bijvoorbeeld de personeelskosten van de medewerkers van een bepaalde afdeling, rente- en afschrijvingslasten en andere kosten die direct verband houden met het betreffende taakveld en investeringen. Deze bedrijfskosten mogen niet langer centraal worden begroot en verantwoord maar direct op het betreffende taakveld. De overhead wordt centraal begroot en verantwoord op het overzicht overhead via taakveld 0.4 Overhead, ondersteuning organisatie.

Toerekening overhead

Overhead mag nog wel worden toegerekend aan grondexploitaties, investeringen en andere (subsidie)projecten. In de praktijk zal dit gebeuren door op het taakveld 0.4 (overzicht overhead) onder de lasten een negatief bedrag op te nemen met de categorie 7.4 'Overige verrekeningen' en dit bedrag op het betreffende taakveld met de verrekeningscategorie 7.4 weer als last te verantwoorden. Hierdoor wordt de exploitatie niet onnodig opgevoerd.

De overhead moet op een consistente wijze worden toegerekend. De methode wordt niet door de wetgever voorgeschreven, maar moet door de raad worden vastgesteld en opgenomen in de financiële verordening. Bij de methodiek kan gedacht worden aan de door het CBS gehanteerde techniek (op basis van personeelskosten) of bijvoorbeeld naar rato van de omvang van de taakvelden.

2.6.2 Kosten overhead

Tot en met de begroting van 2016 werkten we met een kostenverdeelstaat. In eerste instantie werd een uurtarief berekend per afdeling en onderverdeeld naar een hoog tarief, een midden tarief en een laag tarief. Voor een full time medewerker gingen we uit van 1.450 direct productieve uren en dat is in 2018 ook nog het uitgangspunt. In het directe uurtarief werden de improductieve uren van de leidinggevend en de medewerkers met de module senior verwerkt. Vervolgens kwam er een opslag vanwege de kosten van diensten en werkzaamheden van derden van de ondersteunende afdelingen, de afdelingen Ondersteuning en BDO.

Vervolgens werd het tarief nog verhoogd voor de ambtelijke inzet van de medewerkers van de afdelingen Ondersteuning en BDO.

Gelet op de notitie Overhead zijn vanaf 2017 alle leidinggevend en afdelingsassistenten toegerekend aan overhead. Ook de directe salarislasten van de afdelingen Ondersteuning en BDO zijn nagenoeg helemaal aan overhead toegerekend. Alle overige salarislasten zijn direct toegerekend aan taakvelden en dat op basis van het uitgangspunt om 1 fte maximaal aan 4 á 5 taakvelden toe te rekenen en dat op basis van een veelvoud van 5%.

De totale kosten voor de overhead bedragen afgerond € 5.262.000,00.

Deze totale kosten worden vervolgens gerelateerd aan de overblijvende salarislasten aan de taakvelden hetgeen resulteert in een opslag van 92% op de directe salarislasten.

Van de totale post Overhead ad € 5.262.000,00 mag via een boeking overhead in rekening gebracht aan de onderdelen grondexploitatie en kapitaalwerken. Voor beide onderdelen is dat een totaal bedrag van

afgerond € 610.300,00. Bij de berekening van de tarieven voor de afvalstoffenheffing en voor het rioolrecht is extra comptabel rekening gehouden met een opslag van 92%.

Het percentage overhead van de totale lasten van de Programmabegroting is 9,12% (€ 5.262.000,00 gedeeld door € 57.683.000,00).

2.6.3 Beleidsindicatoren

Het BBV schrijft ons de indicatoren van dit onderdeel van het programma voor. De indicatoren hebben daardoor niet altijd een directe relatie met onze eigen beleidsdoelstellingen, al kunnen de indicatoren wel waardevol zijn. Bij het opstellen van nieuw beleid wegen we daarom af, of de indicator van toegevoegde waarde is voor het beleid. Is dat het geval dan nemen we de indicator op als meetbare doelstelling voor ons lokale beleid. Is de indicator niet van toegevoegde waarde, dan laten we deze alleen als 'verplicht op te nemen indicator' in de begroting en jaarrekening staan.

	Naam	Eenheid	Aantal
1	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	5,2
2	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	5,2
3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 223,00
4	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	5%
5	Overhead	% van totale lasten	9,13%

2.6.4 Wat mag het kosten?

	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Totaal lasten	0	5.094.610	4.849.545
Totaal baten	0	-85.720	-100.074
Saldo programma	0	5.008.890	4.749.471

3 Paragrafen

3.1 Paragraaf lokale heffingen

3.1.1 Beleid

Voor 2018 voert de gemeente het volgende beleid ten aanzien van de lokale heffingen:

- De opbrengst van de OZB verhogen we met 1,60%. Dit betreft enkel de inflatiecorrectie, gelijk aan het prijsindexcijfer voor de gezinsconsumptie over de periode 1 mei 2016-1 mei 2017.
- De tarieven hondenbelasting berekenen we met ingang van 2016 weer kostendekkend, waarbij we de lasten voor kwijtschelding als kostencomponent meenemen in de tariefberekening.
- De tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolheffing berekenen we kostendekkend, waarbij we de lasten voor kwijtschelding en de volledige BTW-component als kostenpost meenemen in de tariefberekening.
- De tarieven precariobelasting terrassen en standplaatsen verhogen we met 1,00% inflatiecorrectie.
- Eind 2016 is de verordening marktgelden 2017 vastgesteld. De tarieven stijgen met 1,00% ten opzichte van 2017. Kostendekkendheid bereiken we nog niet.
- De legestarieven berekenen we (daar waar mogelijk) maximaal kostendekkend. Indien het Rijk de tarieven bepaalt (bijv. paspoort, rijbewijs, verklaring omtrent gedrag), hanteren we de maximumtarieven.
- De tarieven voor BedrijfsInvesteringsZone (BIZ gebied Centrum) berekenen we op basis van de belastingcapaciteit (WOZ-waarde van alle niet-woningen in het gebied) en een ingediende begroting en activiteitenplan van de betreffende stichting (verzoek subsidie). Opbrengsten maken we na aftrek van de perceptiekosten over aan de stichting. Eind 2017 vindt er een draagvlakmeting plaats voor het eventueel voortzetten van de BIZ Centrum voor de periode 2018-2022. We stellen een nieuwe verordening op voor deze periode. Met ingang van 2017 is er een tweede BIZ verordening (BIZ gebied Tivoort). Deze tarieven liggen vast voor de periode 2017-2021.
- De tarieven toeristenbelasting zijn voor 2017 in lijn met omliggende gemeenten bepaald. De tarieven voor een jaarplaats/seizoensplaats hebben we bepaald op basis van onderzoek. We voeren geen tariefverhoging door voor 2018. De opbrengst van de toeristenbelasting maken we, na aftrek van de perceptiekosten, voor maximaal 50% over aan de Vereniging Recreatie & Toerisme (op basis van een overeenkomst). Het overige deel komt ten goede van de algemene middelen.

3.1.2 Inkomsten

Belastingen en overige heffingen vormen in 2018 circa 16,88% van de gemeentelijke baten. In onderstaande tabel is een weergave van de opbrengsten van de lokale heffingen opgenomen:

Omschrijving lokale heffing	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Algemene heffingen			
OZB	4.270.566	4.385.100	4.523.000
Toeristenbelasting	0	25.000	25.000
Precariobelasting	15.248	13.800	15.000
Totaal algemene heffingen	4.285.814	4.423.900	4.563.000

Bestemmingsheffingen			
Afvalstoffenheffing	1.912.193	1.586.540	1.585.638
Rioolheffing	2.338.927	2.214.080	2.166.400
Leges Omgevingsvergunning	1.113.144	550.000	605.000
BIZ belasting	108.558	255.000	267.800
Hondenbelasting	85.328	88.000	87.340
Staangeld kermis	62.785	64.000	66.000
Marktgeden	8.555	8.500	9.500
Leges burgerzaken	248.998	256.049	267.985
Overige heffingen	193.987	143.998	141.450
Totaal bestemmingsheffingen	6.072.474	5.166.167	5.197.113

Totaal generaal lokale heffingen	10.358.288	9.590.067	9.760.113
---	-------------------	------------------	------------------

Aanvullende informatie bij bovenstaande tabel:

- De heffingen zijn vermeld exclusief kwijtschelding en inclusief verminderingen op basis van bezwaaren beroepsprocedures;
- De overige heffingen bestaan uit diverse leges (bestemmingsplan, APV en bijzondere wetten, inrit / uitweg, kabels en leidingen etc.).

3.1.3 Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

3.1.3.1 Onroerende zaakbelasting (OZB)

Opbrengst	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
OZB	4.270.566	4.385.100	4.523.000

De grondslag voor de OZB is de waarde van de onroerende zaken in de gemeente, de zogenaamde woZ-waarde. De OZB bestaat uit een eigenarenbelasting voor woningen en niet-woningen en een gebruikersbelasting voor niet-woningen. In het kader van de Wet waardering onroerende zaken (Wet woZ) worden de onroerende zaken jaarlijks getaxeerd. Voor het belastingjaar 2018 geldt de waarde op waardepeildatum 1 januari 2017.

Voor 2018 worden de opbrengsten van de OZB verhoogd met het percentage van 1,60%. De opbrengst OZB eigenaren is begroot op € 3.934.500,00, de opbrengst OZB gebruikers € 588.500,00. De inflatiecorrectie voor de periode 1 mei 2016 - 1 mei 2017 is 1,60%. Er is geen aanvullende verhoging noodzakelijk.

Als uitgangspunt voor de begroting 2018 wordt gewerkt met de belastingcapaciteit 2017 (taxaties met waardepeildatum 1 januari 2016). Daarop wordt een correctie gedaan voor de verwachte waardeontwikkeling. Aangezien deze nog niet bekend is, kan de berekening voor de tarieven nog niet worden afgerond. De prognose van de waardeontwikkeling is in oktober 2017 bekend en wordt dan verwerkt. Uitgangspunt is dat de netto lasten OZB voor de belastingplichtige stijgen met 1,60% (uitgaande van een gemiddelde waardeontwikkeling). Wanneer de waardeontwikkeling anders is dan gemiddeld, zullen de netto lasten in verhouding meer of minder toenemen voor de belastingplichtige.

3.1.3.2 Toeristenbelasting

Opbrengst	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Toeristenbelasting	0	25.000	25.000

Onder de naam 'toeristenbelasting' wordt met ingang van 1 januari 2017 een directe belasting geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen een vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen zijn ingeschreven. Personen die niet vrijwillig binnen de gemeente verblijven (in bijv. zorginstelling of asielzoekers) en personen tot de leeftijd van 14 jaar zijn vrijgesteld van toeristenbelasting.

Toeristenbelasting	2016	2017	2018
Per persoon, per overnachting	n.v.t.	1,00	1,00
Verblijf door eigenaar / bezitter in mobiel kampeeronderkomen of stacaravan op vaste standplaats	n.v.t.	136,50	136,50

Het tarief voor een vaste standplaats /seizoenplaats is berekend op grond van onderzoek. De opbrengst toeristenbelasting wordt, na aftrek van de door de gemeente gemaakte perceptiekosten, voor 50% overgemaakt aan de Vereniging Recreatie en Toerisme Goirle onder voorwaarden zoals genoemd in de overeenkomst. Het restant aan opbrengsten komt ten gunste van de algemene middelen.

3.1.3.3 Precariorechten

Opbrengst	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Precariobelasting	15.248	13.800	15.000

Precariobelasting is een directe belasting die op grond van artikel 228 van de Gemeentewet geheven wordt voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond die voor de openbare dienst is bestemd. De belasting wordt geheven voor terrassen (per m² in gebruik genomen openbare gemeentegrond) en standplaatsen.

Terrassen

Er wordt in de tariefstelling onderscheid gemaakt tussen de terrassen die in het centrumgebied liggen en terrassen die buiten het centrum zijn gelegen. De tarieven zijn met 1% inflatiecorrectie verhoogd ten opzichte van 2017.

Precariobelasting (per m ² per jaar)	2016	2017	2018
Terras op openbare gemeentegrond in centrumgebied van kern Goirle	25,00	25,25	25,50
Terras op openbare gemeentegrond buiten centrumgebied van kern Goirle	16,65	16,80	16,95

Standplaatsen

De tarieven voor standplaatsen worden met 1,00% inflatiecorrectie verhoogd ten opzichte van 2017. Voor het innemen van een standplaats in de open lucht, waarvoor op grond van artikel 5.18 van de Algemene Plaatselijke Verordening een vergunning is vereist, bedraagt het tarief voor:

Standplaatsen (per m2)	2016	2017	2018
a. Kloosterplein - Goirle	105,45	106,50	107,55
b. Van Hogendorpplein - Goirle	70,25	70,95	71,65
c. Dorpsplein - Riel	33,35	33,70	34,00
d. Tijdelijke stand-/ seizoenplaats	17,50	17,65	17,80
e. Stroom (per dag)	2,00	2,05	2,10

De tarieven genoemd onder a, b en c gelden per m² per jaar, voor een halve dag. Voor een hele dag bedraagt de belasting 150% van het tarief genoemd onder a, b of c. Het tarief onder d is per dag.

3.1.3.4 Afvalstoffenheffing

Opbrengst	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Afvalstoffenheffing	1.912.193	1.586.540	1.585.638

Uitgangspunt bij de afvalstoffenheffing is om de kosten van de afvalinzameling voor 100% te dekken door de opbrengsten afvalstoffenheffing.

De tarieven voor afvalstoffenheffing dalen ten opzichte van 2017 met circa 2%. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat er meer opbrengsten uit afvalstromen gerealiseerd worden. En daarnaast kunnen de kosten over een groter aandeel woningen en inwoners verdeeld worden.

Tarieven afvalstoffenheffing	2016	2017	2018
Eenpersoonshuishouden	112,80	98,40	96,48
Meerpersoonshuishouden	223,56	181,20	177,36

Het tarief voor een bedrijfscontainer (reinigingsrecht) is gekoppeld aan het tarief voor een meerpersoonshuishouden, en wordt voor 2018 € 177,36 excl. btw.

Kostendekking en voorziening afvalstoffenheffing

De tarieven voor afvalstoffenheffing worden kostendekkend berekend. In de berekening is 100% van de BTW-component ad € 324.665,00 meegenomen.

De volgende cijfers zijn in de begroting 2018 opgenomen:
(presentatie conform BBV instructies)

	<u>Totaal</u>	<u>Bedrag in heffing</u>	<u>% in heffing</u>
Taakveld 6.3 Inkomensregelingen			
- Kwijtschelding	-49.000	-37.000	76%
Taakveld 7.3 Afval			
- Directe salarislasten	-74.580	-74.580	100%
- Inhuur personeel	-36.000	-36.000	100%
- Overige kosten	-1.643.735	-1.643.735	100%
Subtotaal kosten		-1.791.315	
Inkomsten - excl heffingen			
taakveld 7.3 Afval	602.586	602.586	100%

Subtotaal inkomsten	602.586	
Netto kosten	-1.188.729	
Toe te rekenen kosten:		
Taakveld 0.4 Overhead incl (omslag)rente: 92%	-68.614	92%
BTW	-324.665	
Totale kosten	-1.582.008	100%
Opbrengst heffingen	1.585.638	
Dekkingspercentage		<u><u>100%</u></u>

De kosten en salarislasten zijn in lijn met voorgaande jaren, op basis van ervaringscijfers, meegenomen in de tariefberekening.

De stand van de voorziening egalisatie tarieven afvalstoffenheffing bedraagt per 1 januari 2018 naar verwachting € 151.341. Voor 2018 is geen onttrekking nodig omdat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten volledig dekken. Het saldo van de voorziening zal naar verwachting op 31 december 2018 € 151.341,00 bedragen.

3.1.3.5 Rioolheffing

Opbrengst	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Rioolheffing	2.338.927	2.214.080	2.166.400

Om de kosten van aanleg en onderhoud van de riolering te financieren, kan de gemeente aanslagen rioolheffing opleggen. Rioolheffing is een bestemmingsheffing. De opbrengst van rioolheffing mag alleen worden benut voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel. Rioolheffing kan zowel aan de eigenaar (aansluitrecht) als aan de gebruiker (afvoerrecht) opgelegd worden.

Tarief aansluitrecht

Het tarief voor eigenaren (riool aansluitrecht) daalt met circa 2,75% naar € 163,58.

Tarief afvoerrecht

Het tarief voor gebruikers (riool afvoerrecht) is afhankelijk van het waterverbruik. De tarieven voor het riool afvoerrecht dalen met circa 2,75% ten opzichte van 2017.

Waterverbruik in m3	2016	2017	2018
1 t/m 250	36,24	33,84	32,88
251 t/m 500	166,68	155,64	151,32
501 t/m 750	222,84	208,08	202,32
751 t/m 1.000	276,36	258,12	250,92
1.001 t/m 2.500	553,56	516,96	502,68
2.501 t/m 5.000	1.107,96	1.034,76	1.006,20
5.001 t/m 10.000	2.220,36	2.073,84	2.016,72
10.001 of meer	11.099,88	10.367,28	10.082,16

Kostendekking en voorziening egalisatie tarieven rioolheffing

De tarieven rioolheffing dalen met circa 2,75% ten opzichte van 2017. De tarieven zijn kostendekkend. De lasten voor kwijtschelding en de BTW-component zijn meegenomen in de tariefberekening.

De volgende cijfers zijn verwerkt in de begroting 2018:

Kosten incl (omslag)rente	Totaal	Bedrag in heffing	% in heffing
Taakveld 6.3 Inkomensregelingen			
- Kwijtschelding	-49.000	-9.000	18%
Taakveld 7.2 Riolering			
- Directe salarislasten	-160.867	-160.867	100%
- Overige kosten	-1.687.550	-1.687.550	100%
Subtotaal kosten		-1.857.417	
Inkomsten - excl heffingen			
Taakveld 7.2 Riolering	10.100	10.100	100%
Subtotaal inkomsten		10.100	
Netto kosten		-1.847.317	
Toe te rekenen kosten:			
Overhead incl (omslag)rente: 92%		-147.998	98%
BTW		-171.758	
Totale kosten		-2.167.073	100%
Opbrengst heffingen		2.166.400	
Dekkingspercentage			100%

De kosten en salarislasten zijn in lijn met voorgaande jaren, op basis van ervaringscijfers, meegenomen in de tariefberekening.

Voorziening

De stand van de voorziening egalisatie tarieven riolering bedraagt op 1 januari 2018 naar verwachting € 833.997,00. Er is geen onttrekking nodig op basis van de tariefberekening 2018, omdat de geraamde kosten worden gedekt door de geraamde opbrengsten. Het saldo van de voorziening zal op 31 december 2018 naar verwachting € 833.997,00 bedragen.

3.1.3.6 Omgevingsvergunningen

Opbrengst	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Leges Omgevingsvergunning	1.113.144	550.000	605.000

In 2016 hebben we veel projecten, die tijdens de crisis op de plank waren blijven liggen (of tijdelijk waren vertraagd), alsnog versneld uitgevoerd (o.a. Boschkens West, nieuwbouw Kompaan en scholen). In 2017 is deze 'achterstand' ingelopen, en zal de woningbouw zich gestaag doorzetten. Hierbij denken we aan de laatste kavels Heisteeg en delen in Boschkens West.

Naar verwachting starten deze projecten, met de bijbehorende legesopbrengsten, in 2017. De geraamde opbrengsten zijn vooral gebaseerd op de prognose van seriematige woningbouw en vrije kavels. Losse aanvragen zijn moeilijk te voorspellen.

Om schommelingen in de begroting te voorkomen / op te kunnen vangen, werken we met een egalisatiereserve omgevingsvergunning. De tarieven voor een omgevingsvergunning zijn opgenomen in de legestartientabel behorende bij de legesverordening. De tarieven stijgen in principe met 1,00% (inflatiecorrectie). De tarieven worden maximaal kostendekkend vastgesteld. Daar waar nodig, worden tarieven extra verhoogd, om kostendekkendheid te bereiken. Daar werken we sinds 2012 in stappen naar toe.

Reserve egalisatie leges omgevingsvergunning

Om grote schommelingen in de opbrengsten te voorkomen, storten we alle opbrengsten boven de € 550.000,00 in de reserve egalisatie leges omgevingsvergunning. Wanneer de geraamde opbrengsten onder de € 550.000,00 uitkomen, onttrekken we geld uit de egalisatiereserve.

Gelet op de stand van de reserve vindt er in 2018 geen onttrekking of storting plaats, ondanks dat de geraamde opbrengsten € 605.000,00 bedragen. De stand van de reserve egalisatie tarieven omgevingsvergunning bedraagt op 1 januari 2018 circa € 800.261,00.

3.1.3.7 BIZ-belasting

Opbrengst	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
BIZ belasting	108.558	255.000	267.800

BIZ staat voor BedrijvenInvesteringsZone. Binnen de gemeente Goirle zijn er 2 BIZ-gebieden, te weten BIZ Centrum Goirle (sinds 2012) en BIZ Tijvoort (sinds 2017). BIZ is gebaseerd op de Wet op de bedrijveninvesteringszones.

BIZ Centrum

Deze BIZ is nog gebaseerd op de oude Experimentenwet BI-zone. We organiseren een draagvlakmeting in kwartaal 4 van 2017 het ligt in de bedoeling om de BIZ voor de periode 2018 - 2022 voort te zetten. De stichting dient jaarlijks een verzoek in voor BIZ-subsidie, waarbij het gevraagde bedrag jaarlijks met 2% stijgt. De tarieven worden op grond hiervan uitgewerkt voor de gehele looptijd. Op dit moment zijn de tarieven echter nog niet bekend. De BIZ-gelden worden, na aftrek van perceptiekosten, uitgekeerd aan de Stichting BIZ Centrum Goirle.

BIZ Tijvoort

Eind 2016 is, na een succesvolle draagvlakmeting, de BIZ op bedrijventerrein Tijvoort gestart op 1 januari 2017 voor een periode van 5 jaar. De tarieven BIZ zijn vastgesteld voor de gehele looptijd (2017-2021). De stichting dient jaarlijks een verzoek in voor een BIZ-subsidie. De gelden worden, na aftrek van perceptiekosten, uitgekeerd aan de Stichting Ons Tijvoort.

3.1.3.8 Hondenbelasting

Opbrengst	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Hondenbelasting	85.328	88.000	87.340

Op grond van artikel 226 van de Gemeentewet kan een gemeente voor het houden van een hond hondenbelasting heffen. De gemeente kan de tarieven hondenbelasting hoger dan kostendekkend vaststellen. Vanaf 2016 is het beleid om de tarieven weer maximaal kostendekkend vast te stellen.

De geraamde kosten in 2018 bedragen circa € 87.259,00. Dit is inclusief € 3.000,00 voor het verlenen van kwijtschelding. In 2017 was het aantal honden aanzienlijk lager, dit is inmiddels weer aangetrokken, waardoor de tarieven kunnen dalen met circa 7%.

Tarieven hondenbelasting	2016	2017	2018
Hond	42,96	47,52	44,16
Kennel	218,80	237,60	220,80

3.1.3.9 Staangelden kermis

Opbrengst	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Staangelden kermis	62.785	64.000	66.000

De staangelden voor de kermis moeten voor aanvang van de kermis betaald worden door de kermisexploitanten. De prijzen worden bepaald op basis van inschrijving. De opbrengsten kermisgelden in dit overzicht zijn exclusief de vergoeding voor stroom (aansluitkosten en verbruik).

3.1.3.10 Marktgeld

Opbrengst	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Marktgeld	8.555	8.500	9.500

Onder marktgeld verstaan we: de rechten die geheven worden voor het hebben van een standplaats op het marktterrein tijdens de markt. Eind 2016 hebben we de nieuwe marktverordening en marktgeld verordening vastgesteld. Daarnaast is een toezegging gedaan om een inspanningsverplichting te leveren om in 3 jaar tijd te groeien naar 80% kostendekkendheid. Dit bereiken we in 2018 nog net niet. We verhogen de tarieven met 1% inflatiecorrectie ten opzichte van 2017.

Marktgeld	2016	2017	2018
per strekkende meter (per dag)	1,25	1,50	1,55
Stroom (per dag)	1,63	2,05	2,10

3.1.3.11 Leges burgerzaken

Opbrengst leges burgerzaken	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Leges adm. persoonsgegevens	8.744	10.006	9.000
Reisdocumenten	133.173	132.563	148.485
Rijbewijzen	74.769	85.000	86.395
Burgerlijke stand	32.312	28.480	24.105
Totaal	248.998	256.049	267.985

In de tarieventabel 2018 behorende bij de legesverordening zijn de tarieven opgenomen voor de dienstverlening, zoals het uitgeven van een paspoort of het in behandeling nemen van een aanvraag omgevingsvergunning. Het beleid is erop gericht om de tarieven kostendekkend vast te stellen. De tarieven stijgen met 1% inflatiecorrectie (gezinsconsumptie van huishoudens) ten opzichte van 2017. Er zijn ook leges waaraan een (wettelijk) maximum gekoppeld is, zoals bijvoorbeeld voor rijbewijzen, reisdocumenten en kansspelen. Indien dit van toepassing is, houden we het maximale tarief aan.

Voor burgerzaken geldt dat de maximale tarieven voor reisdocumenten en rijbewijzen zijn opgebouwd uit een rijkscomponent (verplicht) en een gemeentecomponent (vrij vast te stellen tot een maximum niveau). In bovenstaande tabel is alleen de gemeentecomponent weergegeven, omdat deze beïnvloedbaar is. Deze kan immers lager dan het maximum vastgesteld worden door de gemeenteraad.

3.1.3.12 Overige heffingen

Opbrengst	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Overige leges	193.987	143.998	141.450
Totaal	193.987	143.998	141.450

Dit onderdeel omvat onder andere de opbrengsten omgevingsvergunning kap en inrit / uitweg (Titel 2 legestarieventabel), vergunningen APV (Titel 1 legestarieventabel) en overige leges voor dienstverlening (diverse titels). De tarieven zijn opgenomen in de tarieventabel behorende bij de legesverordening. Het beleid is erop gericht om de tarieven maximaal kostendekkend vast te stellen. De tarieven stijgen over het algemeen met circa 1,00% ten opzichte van 2017 (= inflatiecorrectie).

3.1.3.13 Onderbouwing kostendekking leges

Als gevolg van het wijzigingsbesluit vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording moet met ingang van de begroting 2017 in deze paragraaf inzichtelijk gemaakt worden hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden. Tevens moet vermeld worden wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.

Het is wettelijk bepaald welke tarieven hoogstens kostendekkend mogen zijn. Het betreft rioolheffing (artikel 228a Gemeentewet), afvalstoffenheffing (artikel 15.33 Wet Milieubeheer) en leges (artikel 229 Gemeentewet). Hieronder volgt een samenvatting van de baten en lasten per hoofdstuk van de legestarieventabel.

Titel	Algemene dienstverlening	Totaal lasten	Totaal baten	Dekking %
Hoofdstuk 1	Burgerlijke stand	€ 26.687	€ 24.105	90%
Hoofdstuk 2	Reisdocumenten	€ 311.189	€ 294.349	95%
Hoofdstuk 3	Rijbewijzen	€ 118.202	€ 113.375	96%
Hoofdstuk 4	Verstrekkings uit de Basisregistratie personen (BRP)	€ 13.601	€ 4.152	31%
Hoofdstuk 5	Verstrekkings uit het Kiezersregister	€ -	€ -	(1) 0%
Hoofdstuk 6	Verstrekkings op grond van Wet bescherming persoonsgegevens	€ -	€ -	(1) 0%
Hoofdstuk 7	Bestuursstukken	€ -	€ -	(1) 0%
Hoofdstuk 8	Vastgoedinformatie	€ -	€ -	(1) 0%
Hoofdstuk 9	Overige publiekszaken	€ 26.471	€ 15.131	57%
Hoofdstuk 10	Gemeentearchief	€ -	€ -	(1) 0%

Hoofdstuk 11	Huisvestingswet 2014 (vervallen)	€	-	€	-	0%
Hoofdstuk 12	Leegstandwet	€	-	€	-	(1) 0%
Hoofdstuk 13	Gemeentegarantie (vervallen)	€	-	€	-	0%
Hoofdstuk 14	Marktstandplaatsen (vervallen)	€	-	€	-	0%
Hoofdstuk 15	Winkeltijdenwet	€	-	€	-	(1) 0%
Hoofdstuk 16	Kansspelen	€	-	€	-	(1) 0%
Hoofdstuk 17	Ondergrondse infrastructuur (AVOI)	€	63.357	€	65.994	104%
Hoofdstuk 18	Telecommunicatie (vervallen)	€	-	€	-	0%
Hoofdstuk 19	Verkeer en vervoer	€	-	€	-	0%
Hoofdstuk 20	Diversen	€	26.045	€	6.739	26%
		€	585.552	€	523.845	89%

Titel 2	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning					
Hoofdstuk 1	Begripsomschrijvingen	€	-	€	-	0%
Hoofdstuk 2	Vooroverleg/beoordelen conceptaanvraag	€	-	€	-	0%
Hoofdstuk 3	Omgevingsvergunning	€	790.575	€	614.100(2)	78%
Hoofdstuk 4	Vermindering	€	-	€	-	0%
Hoofdstuk 5	Teruggaaf	€	-	€	-	0%
Hoofdstuk 6	Intrekking omgevingsvergunning	€	-	€	-	0%
Hoofdstuk 7	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	€	-	€	-	0%
Hoofdstuk 8	Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten	€	-	€	30.000	
Hoofdstuk 9	Bouwvergunning 1e of 2e fase op grond van oude wetgeving (vervallen)	€	-	€	-	0%
Hoofdstuk 10	In deze titel niet benoemde beschikking	€	-	€	-	0%
		€	790.575	€	644.100	81%

Titel 3	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn					
Hoofdstuk 1	Horeca	€	3.030	€	1.140	38%
Hoofdstuk 2	Organiseren evenementen of markten	€	15.960	€	2.122	13%
Hoofdstuk 3	Seksbedrijven	€	-	€	-	(1) 0%
Hoofdstuk 4	Huisvestingswet 2014 (vervallen)	€	-	€	-	0%
Hoofdstuk 5	Brandbeveiligingsverordening	€	-	€	-	(1) 0%
Hoofdstuk 6	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	€	-	€	-	(1) 0%
		€	18.990	€	3.262	

Toelichting op de tabel

De kolom totaal lasten omvat: directe salarislasten, verhoogd met 92% overhead, directe overige kosten en kapitaallasten, minus de overige inkomsten (geen heffingen). De btw-component wordt niet meegenomen in de berekening, aangezien de meeste gemeenten deze in praktijk buiten beschouwing laten. De kolom totaal baten omvat alle opbrengsten uit heffingen, exclusief de overige inkomsten. Het dekkingspercentage is als volgt berekend: (totaal lasten / totaal baten) x 100%.

(1)

Voor dit hoofdstuk geldt dat deze diensten niet of nauwelijks worden gevraagd of geleverd. Er is daarom geen betrouwbare basis beschikbaar om cijfers in te kunnen vullen in dit format.

(2)

De lasten en baten zijn in beeld gebracht voor het totaal van de hoofdstukken 2 tot en met 7.

Onderzoek kostendekkendheid

In de zomer van 2017 heeft een externe partij (ANG) een onderzoek uitgevoerd naar de kostendekkendheid van de leges. De focus is gelegd op de hoofdstukken 1 t/m 4 en 9 (Burgerzaken), hoofdstuk 20 APV + Titel III en Titel II Omgevingsvergunning. Deze hoofdstukken omvatten het grootste deel van de dienstverlening van de gemeente. Momenteel loopt het onderzoek naar Titel I, hoofdstuk 16 Kansspelen, hoofdstuk 17 AVOI (Kabels & leidingen) en hoofdstuk 19 Verkeer en Vervoer (gehandicaptenparkeerkaart) nog. Per titel volgt hier een korte toelichting.

Algemeen

Op grond van artikel 229b van de Gemeentewet mag de legesverordening als geheel gezien maximaal kostendekkend zijn. Niet elke post hoeft dus afzonderlijk op zijn kostendekkendheid te worden beoordeeld. Dit laatste zou ook moeilijk realiseerbaar zijn gezien het feit dat de kosten voor de individuele diensten moeilijk zijn te bepalen. Dat neemt niet weg dat een gemeente wel een kostendekkendheid per dienst of per samenhangende groep van diensten mag nastreven, als de gemeente in dit opzicht maar een consequente lijn volgt. Op grond hiervan is het mogelijk om kruissubsidiëring toe te passen. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan: het hoger stellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten laag te kunnen houden. Daarnaast kan bij de tariefstelling uitdrukking worden gegeven aan het profijtbeginsel. Dat is een aparte beleidsmatige afweging. Onderlinge verschillen in - op zichzelf geoorloofde - kostendekkingspercentages tussen groepen van diensten zijn niet in strijd met de wet of met enig algemeen rechtsbeginsel. Een motivering voor die verschillen is niet vereist.

Toelichting Titel I

Het onderzoek van ANG is vooral gericht geweest op het inzichtelijk maken van de lasten en baten van cluster Burgerzaken. Het percentage kostendekkendheid is gebaseerd op de meest voorkomende werkzaamheden (huwelijken, reisdocumenten, rijbewijzen en overige documenten). Het Rijk bepaalt de maximumtarieven voor reisdocumenten en rijbewijzen. Het beleid van de gemeente Goirle is om deze maximumtarieven over te nemen, afgerond naar beneden op € 0,05.

Hoofdstuk 16 Kansspelen: de maximum tarieven worden door het Rijk bepaald en liggen vast in het Speelautomatenbesluit 2000. Er zijn geen cijfers gepresenteerd omdat het onderzoek nog niet is afgerond.

Hoofdstuk 17 AVOI: de gepresenteerde cijfers zijn afkomstig uit de primaire begroting 2018.

Hoofdstuk 19 Verkeer en Vervoer: hier zijn geen cijfers gepresenteerd omdat het onderzoek nog niet is afgerond.

Toelichting Titel II Omgevingsvergunning

Bij de introductie van de Wabo (Omgevingsvergunning) gaat de wetgever ervan uit dat kruissubsidiëring tussen het cluster Omgevingsvergunning en andere in de legesverordening opgenomen dienstverleningen niet mogelijk is. De wens van de wetgever is echter niet in een wettelijke bepaling vastgelegd, zodat artikel 229b van de Gemeentewet onverkort geldt. In praktijk bepalen we de kostendekkendheid voor Titel II apart. Het onderzoek van ANG is vooral gericht geweest op de afdeling Veiligheid, Vergunningverlening en Handhaving. Naast het in beeld brengen van de hoeveelheid uren die nodig is voor de dienstverlening, zijn ook de opbrengsten leges onderzocht. De kosten voor handhaving mogen slechts deels (tot aan gereedmelding) worden toegerekend.

Toelichting Titel III + Titel I hoofdstuk 20 APV

De mogelijkheden tot kruissubsidiëring zijn door de komst van de Europese Dienstenrichtlijn (EDR) beperkter geworden. De EDR maakt kruissubsidiëring binnen een cluster van samenhangende vergunningstelsels mogelijk. Dit betreft alleen de diensten aan dienstverrichters waarop de EDR van toepassing is. De wetgever

heeft hierin geen aanleiding gezien om artikel 229b van de Gemeentewet te wijzigen. De EDR doorkruist daarmee de wettelijke regeling van artikel 229b Gemeentewet. Voor Titel III geldt daarom dat de kostendekkendheid per hoofdstuk maximaal 100% mag zijn. Om deze reden is er geen totaal % kostendekkendheid berekend voor Titel III. De kostendekkendheid ligt hier zeer laag, wat overeen komt met het beeld dat we op landelijk niveau zien. Dit wordt verklaard door bijvoorbeeld het kiezen voor een lager tarief voor het organiseren van een evenement.

3.1.4 Overzicht lokale lastendruk

Rekening houdend met de stijging van de OZB-opbrengsten van 1,60% en een waterverbruik van de eerste categorie (0 t/m 250 m³), zijn de woonlasten bij diverse woz-waarden in onderstaand schema berekend. Bij een huurwoning valt het bedrag lager uit, aangezien de lasten voor OZB en rioolheffing (rioolaansluitrecht) voor rekening van de eigenaar (=verhuurder) zijn. Alle bedragen zijn in euro's.

woz-waarde	OZB eigenaar		Rioolheffing eigenaar		Rioolheffing gebruik		Afvalstoffenheffing eenpersoons		Afvalstoffenheffing meerpersoons	
	2017	voorlopig 2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
150.000	179,25	182,12	168,21	163,58	33,84	32,88	98,40	96,48	181,20	177,36
200.000	239,00	242,82	168,21	163,58	33,84	32,88	98,40	96,48	181,20	177,36
250.000	298,75	303,53	168,21	163,58	33,84	32,88	98,40	96,48	181,20	177,36
300.000	358,50	364,24	168,21	163,58	33,84	32,88	98,40	96,48	181,20	177,36
350.000	418,25	424,94	168,21	163,58	33,84	32,88	98,40	96,48	181,20	177,36
400.000	478,00	485,65	168,21	163,58	33,84	32,88	98,40	96,48	181,20	177,36
450.000	537,75	546,35	168,21	163,58	33,84	32,88	98,40	96,48	181,20	177,36
500.000	597,50	607,06	168,21	163,58	33,84	32,88	98,40	96,48	181,20	177,36
600.000	717,00	728,47	168,21	163,58	33,84	32,88	98,40	96,48	181,20	177,36
800.000	956,00	971,30	168,21	163,58	33,84	32,88	98,40	96,48	181,20	177,36
1.000.000	1.195,00	1.214,12	168,21	163,58	33,84	32,88	98,40	96,48	181,20	177,36

woz- waarde	Belastingdruk eigenaar én gebruiker (1PH)		Verschil			WOZ- waarde	Belastingdruk eigenaar én gebruiker (MPH)		Verschil	
	2017	voorlopig	in €	in %			2017	voorlopig	in €	in %
		2018						2018		
150.000	479,70	475,06	-4,64	-0,97%		150.000	562,50	555,94	-6,56	-1,17%
200.000	539,45	535,76	-3,69	-0,68%		200.000	622,25	616,64	-5,61	-0,90%
250.000	599,20	596,47	-2,73	-0,46%		250.000	682,00	677,35	-4,65	-0,68%
300.000	658,95	657,18	-1,77	-0,27%		300.000	741,75	738,06	-3,69	-0,50%
350.000	718,70	717,88	-0,82	-0,11%		350.000	801,50	798,76	-2,74	-0,34%
400.000	778,45	778,59	0,14	0,02%		400.000	861,25	859,47	-1,78	-0,21%
450.000	838,20	839,29	1,09	0,13%		450.000	921,00	920,17	-0,83	-0,09%
500.000	897,95	900,00	2,05	0,23%		500.000	980,75	980,88	0,13	0,01%
600.000	1.017,45	1.021,41	3,96	0,39%		600.000	1.100,25	1.102,29	2,04	0,19%
800.000	1.256,45	1.264,24	7,79	0,62%		800.000	1.339,25	1.345,12	5,87	0,44%
1.000.000	1.495,45	1.507,06	11,61	0,78%		1.000.000	1.578,25	1.587,94	9,69	0,61%

woz- waarde	Belastingdruk gebruiker (huurder) (1PH)		Verschil			WOZ- waarde	Belastingdruk gebruiker (huurder) (MPH)		Verschil	
	2017	2018	in €	in %			2017	2018	in €	in %
n.v.t.	132,24	129,36	-2,88	-2,18%		n.v.t.	215,04	210,24	-4,80	-2,23%

3.1.5 Kwijtschelding

Een gemeente heeft de mogelijkheid om kwijtschelding te verlenen voor een aantal gemeentelijke heffingen. De gemeente kan hiertoe besluiten op basis van wettelijke regels (o.a. Gemeentewet, artikel 255; Invorderingswet, artikel 26; Uitvoeringsregeling Invorderingswet, artikel 28, lid 1 en 3), die aangeven in hoeverre de gemeente kwijtschelding kan verlenen. Met ingang van 1 januari 2016 is de verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2016 van kracht. Hierin hebben we vastgelegd dat het ons beleid is om de geboden ruimte geheel te benutten (*). Daarnaast is vastgesteld voor welke belastingaanslagen binnen onze gemeente de mogelijkheid bestaat om kwijtschelding aan te vragen (aanslagen rioolafvoerrecht, afvalstoffenheffing en hondenbelasting (alleen eerste hond)). Ook kunnen ZZP'ers met een Bbz uitkering met ingang van deze datum kwijtschelding aanvragen.

Komt iemand in aanmerking voor kwijtschelding dan kan, na goedkeuring van de belastingplichtige, jaarlijks automatisch getoetst worden of kwijtschelding mogelijk is. Men hoeft dan niet steeds een nieuwe aanvraag in te dienen. Kwijtschelding wordt alleen toegekend aan personen die binnen de hiervoor geldende regels vallen. De beoordeling van de aanvragen hebben we met ingang van 1 januari 2012 onder gebracht bij Cannock Chase, waarbij de gemeente zelf het beleid bepaalt. Met ingang van 1 januari 2018 gaan we dit binnen de samenwerking met Oisterwijk en Hilvarenbeek beleggen als gevolg van een gezamenlijke aanbestedingsprocedure.

(*) Bij de kwijtschelding wordt in afwijking van artikel 16, eerste en tweede lid, van de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 het percentage voor de berekening van de kosten van bestaan vastgesteld op 100 procent van de van toepassing zijnde norm.

In de begroting 2018 is in totaal een bedrag van € 49.000,00 aan kwijtschelding geraamd, onder taakveld 6.3 Inkomensregelingen. In de volgende tabel staat de kwijtschelding per belastingsoort weergegeven. Kwijtschelding wordt als kostencomponent meegenomen in de tariefberekening van de betreffende belastingsoorten.

Kwijtschelding per belastingsoort	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Afvalstoffenheffing	36.872	37.000	37.000
Rioolheffing gebruik	8.855	8.000	9.000
Hondenbelasting	2.639	3.600	3.000
Onroerende zaakbelasting	102	0	0
Totaal kwijtschelding	48.468	48.600	49.000

3.2 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.2.1 Beleid

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om mogelijke tegenvallers op te vangen zonder dat dit onmiddellijk invloed heeft op het beleid. Het gaat hierbij om de verhouding tussen de weerstandscapaciteit, dit is de financiële ruimte die zonder ingrijpende beleidswijzigingen beschikbaar is en de aanwezige risico's.

Op 15 maart 2011 heeft de raad de Nota Weerstandsvermogen en risicomanagement vastgesteld.

De volgende kaders liggen na vaststelling van de nota weerstandsvermogen en risicomanagement vast:

- de definities van weerstandsvermogen, weerstandscapaciteit, risico's en risicomanagement;
- de wijze van dekking van de financiële gevolgen van risico's. Dit gebeurt altijd eerst met de incidentele weerstandscapaciteit. De gevolgen van structurele risico's dekken we binnen de exploitatie van de eerstvolgende begroting en waar dit niet mogelijk is via de structurele weerstandscapaciteit;
- de opzet van de verplichte paragraaf weerstandsvermogen bij de begroting. Deze zal qua opzet conform deze nota worden samengesteld.

3.2.2 Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Het gaat om die elementen waarmee we tegenvallers kunnen bekostigen zoals bijvoorbeeld de algemene (weerstands)reserve, maar ook de onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves.

Hierbij maken we een onderscheid in incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit is bedoeld om rekeningtekorten, calamiteiten en incidentele tegenvallers op te vangen. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de exploitatie op te vangen.

In het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) is niet voorgeschreven welke bestanddelen behoren tot de weerstandscapaciteit. Over het algemeen worden echter de bestanddelen gebruikt die in onderstaande tabel zijn genoemd. Deze bestanddelen zijn ontleend aan de 'Handreiking duale begroting' (Ministerie van Binnenlandse Zaken, 2002). Op basis geldt voor de gemeente Goirle de volgende tabel:

Bestanddeel weerstandscapaciteit	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Algemene weerstandsreserve	X	
Overige bestemmingsreserves	X	
Onvoorzien	X	X
Begrotingsruimte		X
Stille en geheime reserves	X	
Onbenutte belastingcapaciteit		X
Kostenreductie (bezuinigingen)		X

Berekening incidentele weerstandscapaciteit

In de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement zijn de bestanddelen van de incidentele weerstandscapaciteit bepaald. In dit hoofdstuk vullen we het theoretisch kader in voor de specifieke situatie

van de gemeente Goirle. Daarbij gaan we uit van standen per 31 december 2016 en houden we rekening met mutaties uit 2017.

Vrij aanwendbare deel van de Algemene Weerstandsreserve (AWR) en de algemene reserve grondexploitatie

De actuele stand van de algemene weerstandsreserve bedraagt per 31 december 2016: € 4.201.684,00 (conform de jaarrekening 2016). Op basis van de doorrekening van de AWR op basis van de toevoegingen en de claims uit de begroting 2017 stijgt de AWR naar € 4.455.947,00 eind 2017 en daalt vervolgens naar € 3.411.151,00 per eind 2018. Omdat (conform de nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement) een minimale omvang van deze reserve nodig is van € 2 miljoen, is de vrije ruimte in deze reserve € 1.411.151,00.

De actuele stand van de algemene reserve grondexploitatie bedraagt per 31 december 2016: € 2.600.891,00 (conform de jaarrekening 2016). Op basis van de doorrekening van deze reserve naar eind 2017 daalt deze naar € 2.564.651,00 en stijgt dan iets naar € 2.572.791,00 eind 2018. Omdat, conform de nota weerstandsvermogen en risicomanagement, een minimale omvang van deze reserve nodig is van € 2 miljoen, is de vrije ruimte in deze reserve € 572.791,00.

Algemene weerstandsreserve	€ 1.411.151,00
Algemene reserve grondexploitatie	€ 572.791,00
Totaal Algemene reserves	€ 1.983.942,00

Onvoorzien incidenteel

De post onvoorzien incidenteel bedraagt per 1 januari 2018 € 35.400,00. Dit bedrag is beschikbaar voor de incidentele weerstandscapaciteit.

Stille en geheime reserves

Als activa onder de opbrengstwaarde zijn gewaardeerd is sprake van een stille reserve. Als activa niet zichtbaar op de balans staan, maar wel een opbrengstwaarde hebben, is sprake van een geheime reserve. Deze bezittingen staan niet op de balans, vandaar de term 'geheim'. Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit is van belang dat de activa waarin een stille of geheime reserve besloten ligt direct verkoopbaar zijn. Gemeenten kennen twee soorten stille/geheime reserves. Dit zijn stille/geheime reserves in financiële vaste activa (deelnemingen, aandelen) en stille/geheime reserves in de materiële vaste activa (bijvoorbeeld gronden niet ingebracht in de grondexploitatie, panden et cetera).

De reserve wordt in dit geval gevormd tussen het verschil in de boekwaarde en de geschatte opbrengstwaarde, voorop gesteld dat de gronden en gebouwen in kwestie 'verhandelbaar' zijn. In een groot aantal gevallen is dat niet het geval voor de gronden omdat de verhandelbaarheid wordt beperkt door de bestemming van de grond of door ongunstige ligging. Toch heeft de gemeente percelen die thans als weide in gebruik worden gegeven en een opbrengstwaarde hebben.

Omschrijving	Boekwaarde	Opbrengstwaarde
Gronden (overhoeken Boschkens)	€ 354.630,00	€ 354.630,00
Gronden van de algemene dienst	€ 0,00	€ 680.000,00
Panden	€ 554.000,00	€ 6.491.500,00
Totaal	€ 908.630,00	€ 7.526.130,00

De overwaarde (verschil tussen de boekwaarde en de te verwachten opbrengstwaarde) bedraagt dus € 6.617.500,00 en wordt voor 40% (conform de nota weerstandsvermogen en risicomanagement) meegerekend en is beschikbaar voor incidentele weerstandscapaciteit. Dat is een bedrag van € 2.647.000,00.

Financiële bezittingen

Onder de financiële bezittingen verstaan we de deelnemingen in bedrijven. Bij de gemeente Goirle gaat het, zoals bij vrijwel alle gemeenten, om deelnemingen in bedrijven die het publiek belang dienen. Deze deelnemingen zijn doorgaans niet, dan wel nog niet, verhandelbaar.

In het licht van deze nota wordt thans van een voorzichtige prognose uitgegaan met betrekking tot de opbrengstwaarde.

Omschrijving	Boekwaarde	Opbrengstwaarde
Aandelen TWM	€ 204.201,00	€ 3.000.000,00
Aandelen BNG	€ 31.590,00	€ 31.590,00
Aandeel Brabant Water	€ 8.936,00	€ 8.936,00
Totaal	€ 244.727,00	€ 3.040.526,00

De overwaarde bedraagt € 2.795.799,00. Die waarde rekenen we voor 40% mee en hebben we beschikbaar als incidentele weerstandscapaciteit. Dat is een bedrag van € 1.118.320,00. Dividenden uit aandelenbezit zijn structureel als opbrengst geraamd in de gemeentebegroting en kunnen in het bestek van deze nota dus niet worden meegeteld. Het betreft alleen een dividend van de aandelen bij de BNG.

Conclusie

De verwachte totale incidentele weerstandscapaciteit bedraagt thans:

Algemene weerstandsreserve	€ 1.411.151,00
Algemene reserve grondexploitatie	€ 572.791,00
Onvoorzien incidenteel	€ 35.400,00
Stille en geheime reserves	€ 2.647.000,00
Financiële bezittingen	€ 1.118.320,00
Totaal	€ 5.784.662,00

Berekening structurele weerstandscapaciteit

In dit onderdeel bepalen we de bestanddelen van de structurele weerstandscapaciteit. Het theoretisch kader vullen we in voor de specifieke situatie in Goirle. Ook daarbij gaan we uit van de situatie per 1 januari 2018, dan wel van de meest actuele gegevens.

Onvoorzien structureel

De stand van onvoorzien structureel is per 1 januari 2018: € 35.400,00. Dit bedrag is beschikbaar voor de structurele weerstandscapaciteit.

Begrotingsruimte

De gemeente Goirle verkeert niet in een dusdanige positie dat er structureel veel ruimte bestaat binnen de begroting. Voor de berekening van de weerstandscapaciteit telt alleen de ruimte in het huidige begrotingsjaar mee.

Onbenutte belastingcapaciteit

De Financiële Verhoudingswet (Fvw) bepaalt dat de eigen inkomsten van een gemeente een bepaald redelijk peil moeten hebben, wil zij in aanmerking komen voor een aanvullende uitkering op basis van artikel 12 Fvw. Het redelijk peil voor de ozb wordt berekend via een bepaalde tabel (mei-circulaire, blz. 137). Op basis van die tabel is het percentage van de WOZ-waarde voor de toelating tot artikel 12 voor het jaar 2018 (redelijk peil OZB) vastgesteld op 0,1952.

Het verschil tussen dit redelijk peil ozb en de geraamde opbrengst ozb wordt de onbenutte belastingcapaciteit genoemd.

De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt per 1 januari 2018 op basis van de meest actuele cijfers: € 1.768.549,00. Dit bedrag is beschikbaar voor de weerstandscapaciteit indien zich structurele risico's voordoen. We dekken deze risico's in eerste instantie door het aanspreken van de incidentele weerstandscapaciteit, maar bij de opstelling van de volgende begroting moet de dekking binnen de exploitatie worden gevonden. Lukt dit niet dan kan eventueel een beroep worden gedaan op de onbenutte belastingcapaciteit. Deze bepalen we door de ruimte die bestaat binnen de drie belangrijkste eigen inkomsten van de gemeente, te weten de onroerende zaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De laatste twee voor zover deze niet reeds kostendekkend zijn. In onderstaande tabel is een berekening van de belastingcapaciteit gemaakt.

Taakveld	Soort belasting	Opbrengsten begroting 2018	Maximum opbrengst 2018	Onbenutte capaciteit 2018
7.2.	Riolering			
	Rioolheffing	2.166.400	2.167.073	673
7.3.	Afval			
	Afvalstoffenheffing	1.585.638	1.582.009	-3.629*
0.61	OZB Woningen			
0.62	OZB Niet Woningen			
	Onroerende-zaakbelastingen van woonruimten en overige panden	4.523.000	6.294.505	1.771.505
Totaal		8.275.038	10.043.587	1.768.549

* de tarieven zijn berekend op basis van de maximale opbrengst, niet de begrote opbrengsten.

Kostenreductie

In het kader van het terugdringen op de begroting is al op vele fronten aan kostenreductie gedaan. Het is evident dat op dit onderdeel niet mag worden verwacht dat we nog substantiële bedragen kunnen inboeken, zonder dat dit invloed zal hebben op bestaand beleid.

Conclusie

De verwachte totale structurele weerstandscapaciteit per 1 januari 2018 bedraagt:

Onvoorzien structureel	€ 35.400,00
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 1.768.549,00
Totaal	€ 1.803.949,00

Overzicht van de totale weerstandscapaciteit (incidenteel en structureel)

algemene weerstandsreserve	1.411.151,00
algemene reserve grondexploitatie	572.791,00
Totaal reserves	1.983.942,00

Bij :	factor	
onvoorzien incidenteel en structureel		70.800,00
stille reserves gronden en panden:		

gronden algemene dienst	0,40	272.000,00
andere panden	0,40	2.375.000,00
stille reserves financiële bezittingen		
aandeel TWM en verwachte opbrengst	0,40	1.118.320,00
onbenutte belastingcapaciteit		1.768.549,00
Weerstandscapaciteit, afgerond		7.588.611,00

3.2.3 Inventarisatie van de risico's

Bij de samenstelling van de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement hebben we een inventarisatie gemaakt van de mogelijke risico's die de gemeenten in het algemeen kan lopen. Deze cijfers zijn geactualiseerd voor de begroting 2018.

De risicokaart (zie het bijlageboek) is als volgt samengesteld:

- de kans dat zich een risico voordoet;
- de mate van inschatting van een risico (goed, redelijk, slecht of niet in te schatten);
- of het een reguliere post of een niet reguliere post betreft;
- het geschat financieel gevolg bij het voordoen;
- welke beheersingsmaatregelen van toepassing zijn;
- het reëel financieel gevolg.

Op basis van die uitgangspunten komen we tot de volgende financiële risico's per programma en de paragrafen:

Omschrijving	Bedrag
Programma 1 Bestuur	132.024,00
Programma 2 Openbare orde en veiligheid	25.500,00
Programma 3 Ruimte	532.860,00
Programma 4 Sociaal domein	1.397.105,00
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	146.000,00
Overhead	61.502,00
Paragraaf Bedrijfsvoering	561.681,00
Paragraaf Financiering	0,00
Paragraaf Verbonden partijen	392.791,00
Paragraaf Grondexploitatie	177.000,00
Totaal	3.426.464,00

Voor een specificatie van deze bedragen verwijzen we naar de risicokaart in het bijlagenboek.

Deze berekende risico's liggen in de orde van grootte van die van 2017.

De totale risico's zijn berekend op € 3.427.000,00. Ervan uitgaande dat de risico's zich niet tegelijkertijd zullen voordoen is rekening gehouden met 60% van de gekwantificeerde risico's en dat komt dan neer op 60% van € 3.427.000,00 miljoen is € 2.056.000,00.

De invoering van de Jeugdwet, de Wmo2015 en de Participatiewet brengt nieuwe uitdagingen en risico's met zich mee. Bij het opstellen van de primaire begroting 2015 hebben wij op basis van de op dat moment bekende informatie de begroting samengesteld. Bij de uitvoering van de Participatiewet en de (bestaande)

individuele voorzieningen Wmo hebben we in de primaire begroting al rekening gehouden met een tekort in 2015. Dat is dus verwerkt in de begrotingscijfers. Voor het overige gaan wij er op dit moment vanuit dat de nieuwe taken in 2018 budgettair neutraal uitgevoerd kunnen worden. Wij zullen de raad in de loop van 2017 en 2018 informeren over de financiële consequenties van de budgetten in het kader van het sociale domein. In ieder geval geeft de door de raad ingestelde reserve sociaal domein ad € 1.100.000,00 nog ruimte om tijdelijke tegenvallers op te vangen.

Daarnaast zijn er twee risico's die betrekking hebben op:

VTH-kwaliteitscriteria

De rijksoverheid heeft gemeenten verplicht kwaliteitscriteria vast te stellen ten aanzien van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving. Landelijk is daarvoor een model ontwikkeld dat als uitgangspunt dient. De daarin opgenomen criteria zijn dusdanig vergaand, dat de gemeente Goirle daar zelfstandig niet aan kan voldoen, zonder zeer omvangrijke kosten te maken. Ook andere gemeenten kampen hiermee. Daarom wordt bezien in hoeverre samenwerking met de gemeenten Oisterwijk, Hilvarenbeek en Loon op Zand er toe zou kunnen leiden dat afdoende aan de kwaliteitscriteria tegemoet kan worden gekomen. Het onderzoek hiernaar is complex en tijdrovend. In de 2^e helft van 2017 worden de resultaten hiervan bekend en zal in een implementatieplan duidelijk worden welke mogelijkheden er zijn en welke eventuele extra kosten de gemeenten moeten maken. Ten tijde van het schrijven van deze begroting kan daar nog weinig concreets over worden gezegd.

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

De gemeente Goirle is deelnemer aan deze omgevingsdienst. Jaarlijks wordt een werkprogramma vastgesteld met de taken die de OMWB voor de gemeente Goirle gaat uitvoeren en de kosten die daarmee gemoeid zijn. De laatste jaren is het budget in onze begroting voor de OMWB nagenoeg constant gebleven, terwijl de taakhoud in het werkprogramma aan wijzigingen onderhevig zijn geweest, bijvoorbeeld als gevolg van wijzigingen in het basistakenpakket en door besluiten van het algemeen bestuur om taken al dan niet verplicht toe te voegen aan de programma.

Dit proces is nog niet afgerond. Verwacht wordt dat in de loop van 2018 deze situatie zich zal stabiliseren. Dan zal bezien worden of het takenpakket en de beschikbare middelen nog met elkaar in verhouding staan. Als wij van mening zijn dat we hier moeten bijstellen, melden we dat bij de Burap of bij het financieel tussenbericht.

Algemene conclusies

Als gemeente streven we er naar de impact van de risico's te minimaliseren. Dit betekent dat we een weerstandsvermogen beogen dat tenminste voldoende is. Dat komt neer op een ratio van een minimaal weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit 7.589}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit 3.426}} = 2,22$$

Op basis van deze berekening is de conclusie dat de weerstandscapaciteit ruimschoots voldoende is om de gekwantificeerde risico's op te vangen en hoger dan het gehanteerde uitgangspunt. Vorig jaar was de ratio 3,76. De daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de risico's die we lopen in het kader van de jeugdzorg.

3.2.4 Kengetallen

Overzicht kengetallen	Ultimo 2016	Ultimo 2017	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021
A. Netto schuldquote in %	19,66%	50,41%	49,55%	45,69%	41,82%	38,03%
B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen in %	20,03%	50,85%	50,00%	46,14%	42,27%	38,48%
C. Solvabiliteitsratio in %	45,22%	38,01%	37,30%	37,78%	38,59%	39,51%
D. Kengetal grondexploitatie in %	-7,26%	-4,07%	-1,53%	-2,17%	-1,70%	-1,56%
E. Structurele exploitatieruimte in %	0,31%	2,50%	-2,13%	0,20%	0,50%	0,69%
F. Vaststelling gemeentelijke belasting- capaciteit in %	101,41%	95,25%	92,79%	93,28%	93,67%	95,07%

De berekening van de diverse kengetallen geven we hieronder weer.

3.2.4.1 Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeenten ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Netto schuldquote in %	Ultimo 2016	Ultimo 2017	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021
A. Totaal van de vaste schulden	31.314	28.148	26.061	24.046	22.031	20.016
B. Totaal saldo van de netto vlottende schulden	4.579	8.509	9.405	9.405	9.405	9.405
C. Totaal saldo van alle overlopende passiva	1.467	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
D. Totaal saldo van alle financiële vaste activa	-2.765	-2.728	-2.691	-2.654	-2.617	-2.580
E. Totaal saldo van de uitzettingen korter dan 1 jaar	-20.353	-6.300	-6.300	-6.300	-6.300	-6.300
F. Totaal saldo van alle liquide middelen	-434	0	0	0	0	0
G. Totaal saldo van de overlopende activa	-533	-350	-350	-350	-350	-350
Totaal	13.275	28.779	27.625	25.647	23.669	21.691
H. Gerealiseerd totaal saldo van de baten	67.540	57.092	55.753	56.136	56.595	57.030
Netto schuldquote in %	19,66%	50,41%	49,55%	45,69%	41,82%	38,03%

3.2.4.2 Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36 lid b en c, van het BBV).

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen in %	Ultimo 2016	Ultimo 2017	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021
A. Totaal van de vaste schulden	31.314	28.148	26.061	24.046	22.031	20.016
B. Totaal saldo van de netto vlottende schulden	4.579	8.509	9.405	9.405	9.405	9.405
C. Totaal saldo van alle overlopende passiva	1.467	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
D. Totaal saldo van alle financiële vaste activa	-2.513	-2.476	-2.439	-2.402	-2.365	-2.328
E. Totaal saldo van de uitzettingen korter dan 1 jaar	-20.353	-6.300	-6.300	-6.300	-6.300	-6.300
F. Totaal saldo van alle liquide middelen	-434	0	0	0	0	0
G. Totaal saldo van de overlopende activa	-533	-350	-350	-350	-350	-350
Totaal	13.527	29.031	27.877	25.899	23.921	21.943
H. Gerealiseerd totaal saldo van de baten	67.540	57.092	55.753	56.136	56.595	57.030

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen in %	20,03%	50,85%	50,00%	46,14%	42,27%	38,48%
---	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

3.2.4.3 Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Solvabiliteitsratio in %	Ultimo 2016	Ultimo 2017	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021
A. Het eigen vermogen	34.248	25.923	24.484	23.809	23.413	23.063
B. Het totaal aan alle passiva	75.734	68.207	65.643	63.019	60.674	58.375

Solvabiliteitsratio in %	45,22%	38,01%	37,30%	37,78%	38,59%	39,51%
---------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

3.2.4.4 Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. In artikel 38, onderdeel a, van het BBV wordt gevraagd om in de balans afzonderlijk op te nemen:

Grond- en hulpstoffen gespecificeerd naar:

1. Niet in exploitatie genomen bouwgronden en
2. Overige grond- en hulpstoffen.

In onderdeel b van artikel 38 wordt gevraagd om 'onderhanden werk' te vermelden, hieronder vallen ook bouwgronden in exploitatie. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17 onderdeel van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Door de wijzigingen van het BBV vallen de niet in exploitatie genomen gronden met ingang van 2016 niet langer onder de grondexploitatie en worden ze gerubriceerd onder de materiële vaste activa. Hierdoor verandert dit kengetal voor 2016 en verder.

	Ultimo 2016	Ultimo 2017	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021
Kengetal grondexploitatie in %						
A. Niet in exploitatie genomen bouwgronden	0	0	0	0	0	0
B. Bouwgronden in exploitatie	-4.901	-2.326	-852	-1.220	-964	-892
C. Totaal	-4.901	-2.326	-852	-1.220	-964	-892
D. Totale baten	67.540	57.092	55.753	56.136	56.595	57.030
Kengetal grondexploitatie in %	-7,26%	-4,07%	-1,53%	-2,17%	-1,70%	-1,56%

3.2.4.5 Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting maken we thans het onderscheid tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belasting inkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. In artikel 19 onderdeel c van het BBV wordt een overzicht gevraagd van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma tenminste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen. In artikel 19 onderdeel d wordt een overzicht gevraagd van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. In artikel 23 van het BBV staat dat deze gegevens ook moeten worden verstrekt voor de meerjarenraming. Deze gegevens worden ook verstrekt bij de jaarrekening (zie artikel 19 BBV). Op basis van deze gegevens kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend. Daarbij wordt het saldo opgeteld van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Om dit kengetal te relateren aan het overzicht van baten en lasten is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

	Ultimo 2016	Ultimo 2017	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021
Structurele exploitatieruimte in %						
A. Totale structurele lasten	67.289	56.267	57.335	56.422	56.708	57.035
B. Totale structurele baten	67.540	57.092	55.753	56.136	56.595	57.030
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	797	631	354	354	354	354
D. Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	752	1.232	750	750	750	750
E. Totale baten	67.540	57.092	55.753	56.136	56.595	57.030
Structurele exploitatieruimte in %	0,31%	2,50%	-2,13%	0,20%	0,50%	0,69%

3.2.4.6 Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten verstaan we de OZB, de rioolheffing en de reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage. De (ongewogen) gemiddelde woonlasten van gemeenten in 2017 - op basis van de cijfers van het Coelo - bedragen € 723,00

Vaststelling gemeentelijke belasting-capaciteit in %	Ultimo 2016	Ultimo 2017	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021
A. OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	293,25	305,42	303,53	308,08	312,70	317,39
B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	216,35	202,05	196,46	199,41	202,40	205,44
C. Afvalstoffenheffing voor een gezin	223,56	181,20	177,36	180,02	182,72	185,46
D. Eventuele heffingskorting	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
E. Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	733,16	688,67	677,35	687,51	697,82	708,29
F. Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin	716,00	723,00	734,00	745,00	756,00	757,00
Vaststelling gemeentelijke belasting-capaciteit in %	102,40%	95,25%	92,28%	92,28%	92,30%	93,57%

3.2.5 Beoordeling van de kengetallen in relatie tot de financiële positie

In 2018 zijn zowel de netto schuldquote als de netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen toegenomen ten opzichte van 2017.

De solvabiliteitsratio is iets gedaald ten opzichte van 2017 vanwege een daling van het eigen vermogen.

Het kengetal voor de grondexploitatie is ten opzichte van 2017 gedaald omdat we in 2018 rekening houden met te maken kosten.

De structurele exploitatieruimte is ten opzichte van 2017 gestegen omdat de begroting 2018 een voordelig resultaat geeft van afgerond € 78.000,00.

Uit de kengetallen voor de belastingcapaciteit kunnen we afleiden dat de woonlasten in de gemeente Goirle tot en met 2016 iets boven het landelijk gemiddelde liggen. Vanaf 2017 komen die onder het landelijk gemiddelde te liggen vanwege de daling van de tarieven voor het rioolrecht en voor de afvalstoffenheffing. Vorig jaar zijn deze tarieven substantieel verlaagd vanwege de wijziging van het BBV. Daarentegen stond een lichte verhoging van de ozb (4,15%). Per saldo heeft dat geleid tot een forse verbetering van onze plaats in het overzicht van lasten van de lokale belastingdruk. We zijn gestegen van 170 in 2016 naar 96 in 2017 en hoe lager hoe beter.

3.3 Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

3.3.1 Wegen

3.3.1.1 Beleid

In december 2014 is het Wegenbeleidsplan 2014-2023 vastgesteld. Met de vaststelling van het wegenbeleid is besloten tot een verschuiving in het beleid van grootschalige renovaties tot meer groot en dagelijks onderhoud op kwaliteitsniveau B. Daartoe zijn de beheerbudgetten gestegen en de investeringen vanuit het infraplan (plan voor het realiseren van integrale grootschalige renovaties voor infrastructurele werken) gedaald. In 2018 evalueren we het wegenbeleidsplan en het Integraal Beheer- en Onderhoudsplan en leggen we de raad een actueel voorstel voor.

3.3.1.2 Voortgang gepland onderhoud

In 2017 is een nieuwe weginspectie uitgevoerd. Aan de hand van de schadebeelden uit de inspectie maken we voor 2018 een nieuw werkplan met geprioriteerde groot onderhoud projecten. De volgende projecten worden in 2018 uitgevoerd:

- Vanuit het infraplan:
 - o 't Ven en Baronielaan
- Groot onderhoud:
 - o Nieuwkerksedijk (na duidelijkheid over verhard houden of niet),
 - o Wilgengaard,
 - o trottoirs Burg. Rensstraat en Vollerstraat.

Naast deze grote klussen voeren we diverse kleinere klussen uit als het herstraten van een stuk trottoir of weg en het herstellen van kleinschalige schades en wortelopdruk. Deze herstelwerkzaamheden worden vaak uitgevoerd op basis van meldingen van bewoners bij het 'Meldpunt buurtbeheer'.

Voor het onderhoud van halfverharde wegen was structureel een budget beschikbaar, maar dit budget staat steeds verder onder druk. Daarom hebben we voor 2018 extra middelen geraamd.

3.3.1.3 Omvang achterstallig onderhoud

Sinds begin 2015 monitoren we naast het integraal beeldbestek ook de kwaliteit van verhardingen elke 4 weken op 50 locaties in de bebouwde kom. In 2017 zijn er nauwelijks overschrijdingen waargenomen, behoudens onkruidbeheer op verhardingen, dat door het groeiende natte zomerweer moeilijk bij te houden was. Hieruit concluderen we dat het onderhoud op orde is conform het vastgestelde beleid. De wegen voldoen aan beeldkwaliteit B.

Bij grootschalige renovaties vanuit het infraplan is sprake van een achterstand van zo'n twee jaar voor wat betreft het project 't Ven noord. Verder hebben we geen achterstanden op het gebied van grootschalige renovaties.

3.3.1.4 Financiële consequenties en vertaling in de begroting

In de begroting en de meerjarenbegroting is rekening gehouden met de kapitaallasten van de investeringen voor infraplan wegen voor de jaren 2017 tot en met 2020. Deze lasten dienen meerjarig in de meerjarenbegroting meegenomen worden omdat ook salarislasten aan die projecten worden toegerekend. Het betreft de kapitaallasten van onderstaande investeringen:

Infraplan wegen

Infraplan wegen (IPWO) 2018-2021	€ 1.162.000,00
----------------------------------	----------------

Voor de uitvoering van het Wegenbeleidsplan 2014-2023 is voor 2018 een totaal krediet van € 1.162.000,00 nodig.

2018 (incl. indexering): € 1.162.000,00

2019 (incl. indexering): € 1.185.000,00

2020 (incl. indexering): € 1.209.000,00

2021 (incl. indexering): € 1.233.000,00

3.3.2 Riolering

3.3.2.1 Beleid

Het te voeren beleid met betrekking tot riolering is in hoofdlijnen vastgelegd in het Verbreed Gemeentelijk Riolering Plan (V-GRP 2015-2019).

3.3.2.2 Voortgang gepland onderhoud

Planvorming en onderzoek

In 2018 wordt het technische rioolmodel tegen het licht gehouden en gevalideerd.

Preventief/ kleinschalig correctief onderhoud

Het regulier preventief en kleinschalig correctief onderhoud bestaat voornamelijk uit het reinigen en inspecteren van de diverse rioleringsobjecten. Dit zijn de kolken, hoofdriolering, (druk)rioolgemalen en bergbezinkbassins. Uit kostentechnische overweging onderhouden we de perceel- en kolkaansluitingen hoofdzakelijk correctief, op basis van meldingen bij het meldpunt.

Grootschalig onderhoud

In 2018 voeren we grootschalige planmatig correctief onderhoud aan de hoofdriolering uit. Bij dit planmatig onderhoud voeren we reparaties en renovaties aan de hoofdriolering uit, om het functioneren te herstellen.

Investeringen

Gecombineerd met de verhardingswerkzaamheden in diverse straten, voeren we reparaties, renovaties en vervangingen van de riolering uit. Dit betreft onder andere Hoogeindseweg, Hoofdroute Riel, Tilburgseweg, Baronielaan, et cetera.

3.3.2.3 Omvang achterstallig onderhoud

Planvorming en onderzoek

Het opstellen van het rioolbeheerplan (of de meerjarenprogrammering riolering) is vertraagd. In 2017 is reeds aanwezige formatieruimte ingevuld, waardoor achterstanden worden weggewerkt.

Preventief onderhoud

Er is geen achterstand op het regulier preventief en kleinschalig correctief onderhoud.

Grootschalig onderhoud

Er is een beperkte achterstand op het groot correctief onderhoud van de hoofdriolering. In de omgeving van de Gagel waren reparatie- en renovatie maatregelen gepland. Omdat het meer efficiënt bleek, om de Grootte Akkers aan te pakken, heeft deze wijk voorrang gekregen.

Investerings

In het V-GRP is de omgeving van de Wermebossestraat opgenomen voor 2015. Door een hogere prioritering aan onder andere de Hoogeindseweg, Tilburgseweg, Baronielaan en Dorpsstraat Riel is de Wermebossestraat en haar omgeving uitgesteld.

3.3.2.4 Financiële consequenties en vertaling in de begroting

In de begroting en de meerjarenbegroting is rekening gehouden met de kapitaallasten van de vervangingsinvesteringen in riolering. Het betreft de kapitaallasten van de onderstaande investeringen.

Infraplan riolering (IPR) 2018 - 2021	€ 1.299.000,00
---------------------------------------	----------------

Vervanging riolering. Deze investeringspost wordt op basis van een jaarlijks vervangings- c.q. aanlegprogramma ingezet. Dit op basis van het V-GRP. Koppeling met het Infraplan is mogelijk.

2018: € 1.299.000,00

2019: € 244.000,00

2020: € 1.008.000,00

2021: € 1.029.000,00

Infraplan riolering (IPR) 2018 - 2021	€ 96.000,00
---------------------------------------	-------------

Vervanging gemalen, drukriolering en randvoorzieningen elektrisch/mechanisch. Deze investeringspost wordt op basis van een jaarlijks vervangings- c.q. aanlegprogramma ingezet. Dit op basis van het V-GRP. Koppeling met het Infraplan is mogelijk.

2018: € 96.000,00

2019: € 153.000,00

2020: € 144.000,00

2021: € 147.000,00

3.3.3 Water

3.3.3.1 Beleid

Gezien de beperkte aanwezigheid van waterbouwkundige objecten, zoals grote watergangen, sluizen en havens in beheer van de gemeente, hebben we hiervoor geen expliciet beleid vastgesteld. In het Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (V-GRP 2015-2019) komen de onderwerpen berm sloten, hemelwater en grondwater aan de orde.

3.3.3.2 Voortgang gepland onderhoud

De watergangen in het beheer van de gemeente worden in combinatie met de wegbermen onderhouden.

3.3.3.3 Omvang achterstallig onderhoud

Er is geen achterstallig onderhoud met betrekking tot watergangen.

3.3.3.4 Financiële consequenties en vertaling in de begroting

De investeringen in water zijn meegenomen in de kredieten voor het onderdeel riolering.

3.3.4 Groen

3.3.4.1 Beleid

In het Groenstructuurplan uit 2014 staan de kwaliteiten van groenstructuren en groene elementen benoemd. Deze genieten extra bescherming te opzichte van het overige groen. In ons IBOR (2011) zijn de beheerqualiteiten opgenomen, ook van het openbaar groen. Voor de gehele openbare ruimte geldt dat we beheren op beeldkwaliteit B, een niveau waarmee het openbare groen duurzaam in stand blijft.

3.3.4.2 Voortgang gepland onderhoud

Buiten het reguliere groenbeheer- en onderhoud evalueren we jaarlijks waar groot onderhoud noodzakelijk is. Voor dit jaar zijn projecten op drie locaties aan de orde:

- Guido Gezellelaan;
- Melkweg (Abcoven Oost);
- Geluidswal Turnhoutsebaan.

3.3.4.3 Omvang achterstallig onderhoud

Uit de analyse van de inventarisaties van het beheer van het groenareaal concluderen we dat er geen sprake is van achterstallig onderhoud.

3.3.4.4 Financiële consequenties en vertaling in de begroting

In de begroting 2018 hebben we rekening gehouden met een budget voor groot onderhoud groen van € 65.000,00, dat we ten laste brengen van de AWR.

3.3.5 Gebouwen

3.3.5.1 Beleid

Onze gebouwen zijn gericht op multifunctioneel gebruik. We beheren en onderhouden de gemeentelijke accommodaties (gebouwen en sportvoorzieningen) planmatig-rationeel. Dat betekent dat we, mede op basis van het 'Gebouwenbeheerplan Gemeente Goirle 2017- 2026', vooruit plannen. We voeren pas gerichte onderhoudsmaatregelen uit, na een inspectie van de onderhoudsstaat. Zo houden we de gebouwen op duurzame wijze, sober en doelmatig in stand.

3.3.5.2 Voortgang gepland onderhoud

In 2018 plegen we onderhoud aan de volgende accommodaties:

- gemeentehuis: binnenschilderwerk, stoffering en sanitair;
- kringloopwinkel en milieustraat: terreinen en vloestofdichte vloeren;
- parkeergarage De Hovel: CO en LPG-sensoren en toegangssystemen;
- 't Loket: PM in verband met lopen onderzoek;
- kinderdagverblijf Dikkie Dik: buitenschilderwerk;
- diverse wijkgebouwen: dakbedekking;

- cultureel centrum Jan van Besouw: buitenschilderwerk;
- sporthal De Haspel: dakconstructie in verband met zonnepanelen;
- sportaccommodatie Van den Wildenberg: buitenschilderwerk.

De sportterreinen worden intensiever gebruikt dan was voorzien bij de renovatie in 2012. Door de hogere speeldruk zijn de (toplagen van de) velden veel eerder afgeschreven dan was voorzien. Dat betekent dat we mogelijk al in 2018 opnieuw moeten investeren in de sportterreinen. In de eerste helft van 2018 verwachten we hier uitsluitel over.

3.3.5.3 Omvang achterstallig onderhoud

De vervanging van de dakbedekking op het jeugd- en jongerengebouw aan de Sint Jansstraat 1-01 te Goirle is uitgesteld. In onze centrumvisie is dit gebouw niet in stand gehouden. Voor het naast gelegen schoolgebouw aan de Sint Jansstraat 1-03 geldt hetzelfde. Dit schoolgebouw is gebruikt als tijdelijke huisvesting voor de basisscholen die aan het (ver)bouwen zijn. Deze locatie staat leeg sinds december 2016. Momenteel bekijken we of het Mill Hill deze locatie in 2018 tijdelijk kan gaan gebruiken.

De vervanging van de dakbedekking en goten voor het pand 't Zorgcentrum aan de Thomas van Diessenstraat 4 te Goirle is uitgesteld in verband met het lopend onderzoek naar een verplaatsing naar het cultureel centrum Jan van Besouw.

3.3.5.4 Financiële consequenties en vertaling in de begroting

Tot aan de begroting 2016 stortten we jaarlijks een bedrag van € 156.600,00 vanuit de exploitatie in de reserve onderhoud gemeentebouwen. Op 13 december 2016 is ingestemd met het 'Gebouwenbeheerplan Gemeente Goirle 2017-2026' en de daarmee gepaarde kosten. Tevens is besloten om de reserve onderhoud gemeentebouwen op te heffen en een voorziening groot onderhoud gemeentebouwen in te stellen. Voorts is besloten tot een structurele verhoging van de dotatie aan deze voorziening: vanaf 2017 jaarlijks cumulatief € 10.000,00 olopend naar het gewenste niveau van € 255.000,00 in 2026.

Dat betekent dat we in de begroting 2018 een dotatie hebben geraamd van € 175.000,00.

Om deze voorziening verder op peil te krijgen is besloten om de opbrengst van de verkoop van twee woningen in deze voorziening te storten. Het betreft de woning aan de Dorpsstraat te Riel en de conciërgewoning aan Venneweg te Goirle. Hiervoor hebben we een opbrengst geraamd van € 600.000,00. Als deze opbrengst niet wordt gehaald, dan vullen we die € 600.000,00 aan vanuit de AWR.

In deze begroting 2018 hebben we rekening gehouden met een budget voor cyclisch onderhoud gemeente gebouwen van € 222.000,00, dat we rechtstreeks ten laste van deze voorziening boeken.

3.4 Paragraaf financiering

3.4.1 Beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille

Inleiding

De financieringsparagraaf is een instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. De paragraaf geeft aan hoe de gemeente Goirle haar activiteiten financiert, wat de gevolgen hiervan zijn voor de begroting (lees rentelasten) en welke risico's er worden gelopen. Verder wordt aangegeven binnen welke wettelijke kaders de gemeente Goirle op dit taakgebied haar werk moet doen.

Kaders

Wettelijke kaders worden met name gevonden in de Wet financiering decentrale overheden (wet fido), de wet houdbare overheidsfinanciën (wet HOF), de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden en verder in de Gemeentewet en de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB).

In de Financiële verordening gemeente Goirle staat dat het college regels opstelt ter uitvoering van de financieringsfunctie en deze regels alsmede de regels voor taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties en de bijbehorende informatievoorziening vastlegt in een treasurystatuut.

Het Treasurystatuut is leidraad voor de inrichting van de financieringsfunctie. Bij de inrichting van de financieringsfunctie staan beheersing van het rente-, debiteuren- en liquiditeitsrisico centraal.

Gezien de publieke taak van de gemeente moeten we bedachtzaam omgaan met publieke middelen. Risicobeheersing is van groot belang. Daartoe worden renterisico's beheerst door de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Verder worden stringente eisen gesteld aan het uitzetten van liquide middelen: leningen en garanties mogen in principe alleen worden verstrekt voor de uitoefening van de publieke taak. Voor het overige moeten overtollige middelen worden aangehouden in 's-Rijks schatkist (verplicht schatkistbankieren) en blijven daar beschikbaar voor de uitoefening van de publieke taak.

3.4.2 Financieringsportefeuille

Onderstaand het overzicht met langlopende leningen. Lening nummer 2 is doorgeleend aan GHV. De overige leningen zijn aangetrokken voor consolidatie waarbij kortlopende schulden zijn omgezet in een lening op lange termijn. De restantschuld van de langlopende leningen bedraagt per 1 januari 2018 afgerond € 28.147.711,00.

Nr.	Oorspronkelijk bedrag in €	Looptijd lening	Laatste aflossing in jaar	Rente %	Restantschuld per 1-1-2018	Te betalen jaarrente 2018	Te betalen aflossing 2018	Restantschuld per 1-1-2019
1	1.815.121	25	2018	4,65	72.605	3.376	72.605	0
2	453.780	40	2034	2,46	295.106	7.260	14.191	280.914
3	2.500.000	25	2027	4,88	1.000.000	48.800	100.000	900.000
4	2.000.000	25	2028	4,50	880.000	39.600	80.000	800.000
5	5.000.000	25	2028	4,895	2.200.000	107.690	200.000	2.000.000
6	4.000.000	25	2029	4,660	1.920.000	89.472	160.000	1.760.000
7	4.000.000	25	2029	4,315	1.920.000	82.848	160.000	1.760.000
8	6.000.000	6	2023	2,050	3.600.000	73.800	600.000	3.000.000
9	13.500.000	25	2040	1,385	12.420.000	172.017	540.000	11.880.000
10	4.000.000	25	2041	1,385	3.840.000	53.184	160.000	3.680.000
Totaal	43.268.901				28.147.711	678.047	2.086.796	26.060.914

3.4.3 Financieringsbehoefte

Om de financieringsbehoefte te berekenen wordt de boekwaarde van de activa en de bouwgrondexploitaties per 1 januari 2018 afgezet tegen de som van het eigen vermogen, de voorzieningen en de langlopende leningen per 1 januari 2018. Per 1 januari 2018 is er een financieringstekort van € 3.073.375,00. Deze financieringsbehoefte valt binnen de kasgeldlimiet. De berekening wordt hieronder weergegeven:

2018

Activa

Boekwaarde activa per 1-1	67.271.826
Boekwaarde project gefinancierd	0
Boekwaarde onderhanden werk grondexploitaties	-5.739.105
	<u>61.532.721</u>

Passiva

Eigen vermogen (reserves)	25.906.113
Voorzieningen	4.405.522
Langlopende leningen stand per 1-1	28.147.711
	<u>58.459.346</u>

Financieringsbehoefte/overschot (activa - passiva)	<u>3.073.375</u>
---	-------------------------

Renterisico vlottende schuld en kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel de gemeente met kort geld mag financieren. Simpel gezegd: de kasgeldlimiet is het bedrag dat je als gemeente 'rood' mag staan bij de Bank Nederlandse Gemeenten. De ruimte van de kasgeldlimiet wordt zo volledig mogelijk benut alvorens wordt overgaan tot consolidatie van de netto vlottende schuld via het aantrekken van nieuwe vaste leningen.

De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal = 8,5% * € 57.808.745,00 = € 4.913.743,00

Per 1 januari 2018 is er een financieringstekort van circa € 3.000.000,00. Dit valt binnen de kasgeldlimiet.

Renterisico's vaste schuld en renterisiconorm

De renterisiconorm heeft tot doel het beheersen van renterisico's op vaste schuld door onder andere het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningenportefeuille. Daardoor wordt een stabiele rentelast verkregen.

De renterisiconorm wordt voor de komende vier jaren berekend aan de hand van een percentage (momenteel 20%) van het begrotingstotaal van de gemeente. Het renterisico op de vaste schuld wordt berekend door te bepalen welk deel van de leningenportefeuille in enig jaar geherfinancierd moet worden door nieuw aan te trekken vaste geldleningen en voor welk deel van de vaste schuld de gemeente een wijziging van de rente op basis van de leningvoorwaarden niet kan beïnvloeden. De berekening van de renterisico's en de toets aan de renterisiconorm staan in onderstaande tabel.

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld periode 2018-2021				
Bedragen x € 1.000	2018	2019	2020	2021
1a Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
1b Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
2 Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	0	0	0	0
3a Nieuw aangetrokken vaste schuld	0	0	0	0
3b Nieuw uitgezette lange leningen	0	0	0	0
4 Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a-3b)	0	0	0	0
5 Betaalde aflossingen	2.087	2.015	2.015	2.015
6 Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	0	0	0	0
7 Renterisico's op vaste schuld (2+6)	0	0	0	0
Berekening renterisiconorm				
8 Begrotingstotaal per 1 januari	57.809	57.809	57.809	57.809
9 Het vastgestelde percentage ter zake	20%	20%	20%	20%
10 Renterisiconorm (8x9)	11.562	11.562	11.562	11.562
Toets renterisiconorm				
10 Renterisiconorm (8x9)	11.562	11.562	11.562	11.562
7 Renterisico's op vaste schuld (2+6)	0	0	0	0
11 Ruimte boven/onder renterisiconorm (10-7)	11.562	11.562	11.562	11.562

De gemeente voldoet voor de jaren 2017 tot en met 2020 aan de renterisiconorm; de norm wordt niet overschreden.

3.4.4 Rentelasten externe financiering

De rentelasten voor de aangetrokken langlopende leningen bedragen € 678.047,00. Daarnaast is er voor de rentelasten voor de financiering van het financieringstekort € 10.757,00 geraamd.

Tegenover de rentelasten staan externe rentebaten ter hoogte van € 37.204,00 zodat de totaal aan de taakvelden door te berekenen externe rente € 651.600,00 bedraagt. De berekening staat hieronder gespecificeerd.

	2018	
Externe rente aangetrokken langlopende leningen	678.047	
Externe rente kortlopende financiering	10.757	
Externe rente aan te trekken langlopende financiering	0	
Externe rentebaten GHV	-6.050	
Externe rentebaten Sars	-700	
Externe rentebaten SVN	-30.000	
Externe rentebaten obligaties Willem II	-454	
Totaal door te rekenen externe rente	651.600	
Percentage externe rente		
<u>Totaal door te rekenen externe rente</u>	<u>651.600</u>	= 2,09%
Totaal externe financiering	31.221.086	

3.4.5 Rentelasten interne financiering

Door middel van de renteomslag wordt deze rente over het eigen vermogen doorberekend aan de taakvelden.

Interne rente	2018
Stand reserves per 1 januari	25.906.113
Gemiddeld rentepercentage externe financieringsmiddelen	2,09%
Rente over eigen vermogen	541.438

3.4.6 Renteresultaat

Doordat de gemeente Goirle interne rente rekent over de eigen financieringsmiddelen (het eigen vermogen) is er sprake van twee renteresultaten die ten gunste van de exploitatie komen, namelijk de bespaarde rente over het eigen vermogen en het rente-resultaat als gevolg van afronding van het renteomslag-percentage. Beiden worden hieronder uitgewerkt.

Bespaarde rente

De bespaarde rente is het verschil tussen de aan de taakvelden door te berekenen rente over het eigen vermogen (interne rente) en de rente die aan de reserves wordt toegevoegd. De bespaarde rente is een algemeen dekkingsmiddel ten gunste van het saldo.

Bespaarde rente	2018
Door te berekenen rente over eigen vermogen	541.438
Rentetoevoeging aan reserves	-353.860
Bespaarde rente ten gunste van het exploitatiesaldo	187.578

Renteresultaat als gevolg van afronding renteomslag

Door de in 2016 gewijzigde BBV-regelgeving wordt het renteomslag-percentage afgerond op een half procent. De renteomslag-berekening komt uit op een percentage van 1,87%. Dit is afgerond naar 2%. Deze 2% wordt via de kapitaallasten doorberekend naar de taakvelden. Het positieve renteresultaat dat hierdoor ontstaat bedraagt € 88.991,00. Ook dit is een algemeen dekkingsmiddel.

Totaal renteresultaat

Totaal rente t.g.v. het saldo	2018
Bespaarde rente	187.578
Rente-resultaat afronding renteomslag	88.991
	276.569

Voor meer informatie over de rente verwijzen we naar de renteomslag-berekening in het bijlagenboek.

3.4.7 Wijze waarop rente wordt toegerekend

De BBV notitie rente 2016 is gebruikt voor de berekening van de renteomslag.

Via de renteomslag wordt zowel de externe rente over de langlopende leningen als de interne rente over het eigen vermogen via de kapitaallasten doorberekend aan de taakvelden.

Door de gewijzigde BBV-regelgeving ronden we het renteomslag-percentage af op een half procent. De renteomslag-berekening komt voor 2018 uit op een percentage van 1,87%. Dit is afgerond naar 2%. Deze 2% is via de kapitaallasten doorberekend naar de taakvelden.

Voor de renteomslag-berekening verwijzen we naar het bijlagenboek.

3.5 Paragraaf bedrijfsvoering

3.5.1 Visie

Bedrijfsvoering is geen doel op zich, het is een belangrijk *middel* om de resultaten die het bestuur wil bereiken ook daadwerkelijk te realiseren. Een beleidsinhoudelijke visie en een visie op de organisatie vormen een samenhangend geheel. Ofwel: de organisatie moet passen bij en afgestemd zijn op de ambities en de daaraan gekoppelde doelstellingen die het bestuur voor ogen heeft.

Na de verkiezingen van 19 maart 2014 heeft de raad het bestuursakkoord vastgesteld: 'Een krachtige gemeente in een kansrijke regio met oog voor elkaar'. Een verdere vertaalslag hiervan is opgetekend in het collegeprogramma 'Eigen kracht en samenspel'. Het bestuursakkoord kent een rode draad die bestaat uit drie thema's: goede dienstverlening, samenwerking en openstaan voor initiatieven van inwoners. Ook in het collegeprogramma staan deze thema's en hun praktische uitwerking logischerwijs centraal. Daar waar de bedrijfsvoering kan en moet bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen, voeren we in 2018 verdere veranderingen door.

Het vigerende informatiebeveiligingsbeleid is door het college van B&W vastgesteld en geldt voor de periode 2015-2018. Het informatiebeveiligingsjaarplan 2016-2017 heeft als basis de baseline informatiebeveiliging Nederlandse gemeenten (BIG, waaraan we voor eind 2017 aantoonbaar voldoen), het vastgestelde informatiebeveiligingsbeleid en de bevindingen uit de GAP-analyse (nulmeting) die in de periode mei-juni 2016 is uitgevoerd. In de GAP-analyse is vastgesteld in welke mate de huidige praktijk ('IST') afwijkt van de gewenste situatie ('SOLL').

De resultaten van de GAP-analyse geven inzicht in reeds geïmplementeerde en nog te implementeren informatiebeveiligingsmaatregelen en/of beleid. En daarmee ook in wat er nog niet of deels is doorgevoerd. Het informatiebeveiligingsbeleid en de GAP-analyse zijn input voor het informatiebeveiligingsjaarplan, waarbij rekening wordt gehouden met prioriteit, budget en beschikbare resources. In 2018 gaan we verder met het uitvoeren van het jaarplan.

Ten gevolge van de komende Europese Privacyverordening –de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)- dient de gemeente verplicht een functionaris voor de gegevensbescherming (FG) aan te stellen. Samen met Hilvarenbeek en Oisterwijk is een dergelijke functionaris inmiddels geworven. In 2018 zullen nadere stappen worden gezet om te voldoen aan de Europese Privacyverordening.

Om onze ambities op het gebied van dienstverlening aan inwoners, instellingen en bedrijven te realiseren hebben we het actieplan Nieuwe Dienstverlening "Dienstverlening doen we samen" opgesteld. Onderdelen van dit actieplan werken we stap voor stap uit. Ook in 2018 zullen we hierin de nodige vervolgstappen gaan zetten om de dienstverlening naar burgers, bedrijven en instellingen verder op een hoger plan te brengen. Zo zal de doorontwikkeling van het zaakgericht werken nadrukkelijk bijdragen aan het verbeteren van de dienstverlening.

3.5.2 Organisatie en personeelsbeleid

Goirle werkt al op diverse punten samen met Hilvarenbeek en Oisterwijk of besteedt haar taken uit. Focus daarbij is altijd dat deze inzet moet leiden tot resultaat. Ook in 2018 ontwikkelen we de samenwerking met de gemeenten Hilvarenbeek en Oisterwijk verder met meer regie op verdergaande ambtelijke samenwerking, onder meer door het uitwerken van prioritaire projecten uit de bestuurlijke visie op de samenwerking tussen Goirle, Hilvarenbeek en Oisterwijk. Een evaluatie van de samenwerking moet inzicht bieden in de behaalde resultaten tot nu toe.

In 2018 krijgt strategische personeelsplanning aandacht. Het personeelsbestand vergrijst en we dienen hierop nadrukkelijk te anticiperen.

We willen bezien in hoeverre de huidige organisatie voldoende toekomstbestendig is. Dat kan wat betekenen voor de structuur van de organisatie, maar ook voor competenties en vaardigheden van de medewerkers. Met de komst van de nieuwe gemeentesecretaris geven we hier nader invulling aan.

Met de uitbreiding van de formatie moeten we bezien in hoeverre het gemeentehuis voldoende mogelijkheden herbergt om alle medewerkers adequaat hun werk te kunnen laten doen. Een passend werkplekconcept kan hierbij helpen. In 2018 onderzoeken we dit.

3.5.3 Planning en control

In 2016 hebben we een Europese aanbestedingsprocedure gestart voor de accountantsdiensten van de drie samenwerkende gemeenten (Goirle, Hilvarenbeek en Oisterwijk). In juni 2017 is door de Raad akkoord gegaan met de gunning aan BDO voor de jaren 2017 t/m 2020.

3.5.4 Informatisering en automatisering

We ronden in 2017 het onderzoek naar een gezamenlijk ICT-platform voor Goirle, Hilvarenbeek en Oisterwijk af en leggen we een advies voor ter besluitvorming. Als we de keuze maken dat Goirle overstapt naar Equalit, dan treffen we daar in 2018 voorbereidingen voor. In dat geval 2019 hebben de drie gemeenten dan hetzelfde ICT-platform.

In 2018 onderzoeken we of we een gezamenlijke aanbesteding kunnen doen voor een financieel systeem, samen met de gemeenten Oisterwijk en Hilvarenbeek. Het systeem moet vervolgens op 1 januari 2019 in gebruik genomen kunnen worden. Op dit moment is het nog onduidelijk wat dit gaat kosten, dit is onder andere afhankelijk van de licentiestructuur. De insteek is om de inrichting voor drie gemeenten hetzelfde te maken zodat dit een basis vormt voor verdere samenwerking binnen financiën.

3.5.5 Onderzoeken naar rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid

In juli 2017 is er een nieuwe verordening 213a GW vastgesteld. Hierin is het verschil met de voorgaande verordening dat we vanaf 2017 niet meer vast twee onderzoeken per jaar doen, maar we naar behoefte van het college onderzoeken instellen naar rechtmatigheid, doelmatigheid of doeltreffendheid.

3.6 Paragraaf verbonden partijen

3.6.1 Visie en beleid

De gemeente Goirle heeft bestuurlijke en/of financiële belangen bij een aantal verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen en overige verbonden partijen.

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente Goirle zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. In deze paragraaf wordt ingegaan op de belangen die met de diverse verbonden partijen zijn gediend en de relatie met de in de begroting opgenomen doelstellingen.

Eind 2014 heeft de Commissie BBV een nieuwe notitie Verbonden partijen gepubliceerd. Die notitie geeft een overzicht van de relevante aspecten van verbonden partijen met betrekking tot de begroting, de verantwoording en governance vraagstukken voor gemeenten, provincies en waterschappen.

Voorts is het Besluit begroting en verantwoording in 2016 aangepast waarbij ook artikel 15 van het BBV gewijzigd is.

Het begrip **verbonden partij** is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en in artikel 1 lid b als volgt gedefinieerd: *een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.*

In artikel 1 lid c wordt **financieel belang** gedefinieerd als: *een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.*

In artikel 1 lid d tenslotte wordt **bestuurlijk belang** gedefinieerd als: *zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht*”.

In de handreiking Verbonden partijen van het Ministerie van BZK en het IPO (2005) is een toelichting gegeven op het bestuurlijk belang. Er is sprake van een bestuurlijk belang als een burgemeester, wethouder, raadslid of ambtenaar van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de verbonden partij plaatsneemt, of namens de gemeente stemt. Bij alleen een (niet benut) benoemingsrecht of voordrachtsrecht is er strikt genomen geen sprake van een verbonden partij. Ook indien niet namens de gemeente maar op persoonlijke titel zitting wordt genomen in een bestuur is er geen sprake van een verbonden partij.

Het is dus expliciet geregeld dat een verbonden partij een financieel belang én een bestuurlijk belang vertegenwoordigt. Indien het alleen om een financieel belang gaat, dan is er geen sprake van een verbonden partij. Uit de Nota van toelichting op de BBV kan worden afgeleid dat een organisatie waarin alleen een financieel belang bestaat als bedoeld in de hiervoor beschreven definitie, dit moet worden opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen. Indien het alleen gaat om een bestuurlijk belang moet dit worden beschreven in een programma en taakveld.

Verdere bepalingen zijn:

- Artikel 5 BBV schrijft voor dat verbonden partijen niet geconsolideerd worden in de begroting en jaarstukken;
- Art 9 lid 2 van de BBV regelt dat verbonden partijen verplicht moeten worden opgenomen in een aparte paragraaf Verbonden Partijen. Het is daarmee onderdeel van de beleidsbegroting- en rekening;
- Artikel 15 BBV schrijft het volgende voor:

1. De paragraaf betreffende de verbonden partijen bevat ten minste:
 - de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
 - de lijst van verbonden partijen die wordt onderverdeeld in:
 - a. gemeenschappelijke regeling;
 - b. vennootschappen en coöperaties;
 - c. stichtingen en verenigingen;
 - d. overige verbonden partijen.
2. In de lijst van verbonden partijen wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:
 - de wijze waarop de provincie onderscheidenlijk de gemeente een belang heeft in de verbonden partijen en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
 - het belang dat de provincie onderscheidenlijk de gemeente in een verbonden partij heeft aan het begin en aan het eind van het begrotingsjaar;
 - de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
 - de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
 - de eventuele risico's, als bedoeld in artikel 11, eerste lid onder b van de verbonden partij voor de financiële positie van de provincie onderscheidenlijk de gemeente.

3.6.2 Onze verbonden partijen

A: Gemeenschappelijke regelingen

Regio Hart van Brabant

Aard verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Tilburg
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Burgemeester Mark van Stappershoef
Zeggenschap:	De burgemeester vertegenwoordigt het gemeentebestuur van Goirle in het algemeen bestuur van Hart van Brabant. Ieder van de acht deelnemende gemeenten heeft daarin één stem.
Openbaar belang:	De regeling heeft als doel om vanuit het beginsel van autonomie van het lokale bestuur: <ul style="list-style-type: none"> - een overlegstructuur in te stellen en in stand te houden, die dient om de samenwerking tussen de deelnemende gemeenten vorm te geven; - rechtens verantwoording af te kunnen leggen over de besteding van (subsidie)gelden die door andere overheden, instellingen en/of bedrijven met het oog op die samenwerking worden toegekend; - samen te werken om regionale opgaven te identificeren en op basis daarvan gezamenlijke projecten te definiëren, initiëren en uit te voeren.
Relatie met programma:	1
Financieel belang:	Bijdrage naar rato van het aantal inwoners (begrotingsjaar -1)
Bijdrage 2018	€ 94.872,00.

Ontwikkelingen in:	2016	2017	2018
Eigen vermogen per 31-12	142.857	265.562	265.562
Vreemd vermogen per 31-12	645.545	645.545	645.545
Jaarresultaat	122.705	0	0
Totaal passiva	911.107	911.107	911.107

Gemeentelijk risico: Gelet op het vermogen en de jaarlijkse bijdrage is het risico niet groot.

Toekomstige verwachting: Uit het meerjarenperspectief als geschetst in de begroting 2018 van Hart van Brabant blijkt dat de bijdrage van € 3,03 per inwoner in 2018 moet stijgen naar een bedrag per inwoner voor 2018 naar € 4,07.

Jeugdzorg regio Hart van Brabant

Aard verbonden partij: Onderdeel gemeenschappelijke regeling Hart van Brabant
Vestigingsplaats: Tilburg
Bestuurlijke vertegenwoordiger: Wethouder Marijo Immink
Zeggenschap: Wethouder Immink vertegenwoordigt het gemeentebestuur van Goirle in de bestuurscommissie Jeugd van Hart van Brabant. Ieder van de acht deelnemende gemeenten heeft daarin één stem.

Openbaar belang: De regeling heeft als doel de regionale samenwerking voor de jeugdhulp Hart van Brabant.

Relatie met programma: 4
Financieel belang: Er wordt aferekend naar rato van werkelijk gebruik met inachtneming van lokale en regionale solidariteit.

Geraamde kosten 2018: € 4.081.516,00
Gemeentelijk risico: De gemeente loopt een risico voor de jeugdzorg. De uitkering vanuit het Rijk is sinds 2015 fors afgenomen als gevolg van de invoering van het objectief verdeelmodel en is voor 2018 naar verwachting onvoldoende hoog voor de dekking van zowel de lokale als regionale kosten. Solidariteit voor lokale en regionale zorgkosten neemt een deel van dit financiële risico weg. Binnen de integratie-uitkering voor de Wmo 3D is ruimte waardoor de kosten voor de totale 3D toch budgettair neutraal zijn opgenomen in deze begroting. Het blijven echter open eind-regelingen waarvan de kosten van jaar tot jaar kunnen fluctueren. Verder is er ter afdekking van de risico's een reserve sociaal domein.

Toekomstige verwachting: De transformatie van de Jeugdzorg zorgt er op termijn voor dat de kosten zullen dalen.

Samenwerking ICT Tilburg

Aard verbonden partij: Lichte gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats: Tilburg
Bestuurlijke vertegenwoordiger: Burgemeester Mark van Stappershoef
Zeggenschap: Er is geen bestuur waar de gemeente aan deelneemt. Er is sprake van een contract met bijlagen.

Openbaar belang: Samenwerking op terrein van ICT.
Relatie met programma: Overhead
Financieel belang: Bijdrage in de kosten lichte gemeenschappelijke regeling.
Bijdrage 2018: € 734.190,00.

Ontwikkeling in:	2016	2017	2018
Eigen vermogen per 31-12	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Vreemd vermogen per 31-12	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Jaarresultaat	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Totaal passiva	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing

Gemeentelijk risico: Jaarlijks is een bedrag verschuldigd aan de gemeente Tilburg. Het jaarlijks budget wordt aangepast vanwege prijsstijgingen en mogelijk andere autonome factoren.

Toekomstige verwachting: De bijdrage zal jaarlijks stijgen als gevolg van autonome ontwikkelingen zoals loon -en/of prijsstijgingen.

Veiligheidsregio Midden en West-Brabant

Aard verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling
 Vestigingsplaats: Tilburg
 Bestuurlijke vertegenwoordiger: Burgemeester Mark van Stappershoef
 Zeggenschap: Vertegenwoordiger in het algemeen bestuur.
 Openbaar belang: (verplichte) Samenwerking op het terrein van openbare veiligheid.
 Relatie met programma: 2
 Financieel belang: Jaarlijkse bijdrage o.b.v. inwoneraantal.
 Bijdrage 2018: € 1.067.130,00.

Ontwikkelingen in:	2016	2017	2018
Eigen vermogen per 31-12	19.833.306	21.502.806	21.502.806
Vreemd vermogen per 31-12	46.257.223	48.397.194	49.397.194
Jaarresultaat	2.789.526	0	0
Totaal passiva	68.880.055	69.900.000	70.900.000

Gemeentelijk risico: De risico's worden beperkt ingeschat. Bij de Veiligheidsregio was een reserve ingesteld om de jaarlijkse batige dan wel nadelige saldi te muteren. Dit standpunt is verlaten en er is vastgelegd dat de Veiligheidsregio geen algemene reserve nodig heeft. Eventuele voordelige dan wel nadelige saldi worden verrekend met de deelnemende gemeenten.

Toekomstige verwachting: De bijdrage per inwoner zal jaarlijks stijgen als gevolg van autonome ontwikkelingen zoals loon -en/of prijsstijgingen.

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant

Aard verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling
 Vestigingsplaats: Tilburg
 Bestuurlijke vertegenwoordiger: Wethouder Guus van der Put
 Zeggenschap: Vertegenwoordiger in het algemeen bestuur. Gemeente is mede opdrachtgever.
 Openbaar belang: Samenwerking op het terrein van vergunningverlening en handhaving.
 Relatie met programma: 3
 Financieel belang: Bijdragen in de gemeenschappelijke regeling naar rato van ingebracht werk en aantal inwoners
 Bijdrage 2018: € 134.220,00.

Ontwikkelingen in:	2016	2017	2018
Eigen vermogen per 31-12	794.000	4.817.000	4.817.000
Vreemd vermogen per 31-12	6.535.000	6.683.000	6.783.000
Jaarresultaat	4.023.000	0	0
Totaal passiva	11.352.000	11.500.000	11.600.000

Gemeentelijk risico:

De eerste jaren waren onstuimig voor de dienst.

De jaarrekeningen vertoonden ook tekorten. In 2015 was er nog een tekort van ruim 2,1 miljoen maar 2016 had een overschot van ruim 4 miljoen. In 2015 is het actieplan "Huis op orde" opgesteld en is de uitvoering ter hand genomen. De verwachting is dat er een stabielere(financiële) situatie zal ontstaan.

Toekomstige verwachting:

De jaarlijkse bijdrage zal stijgen, voornamelijk vanwege autonome ontwikkelingen zoals loon- en prijsstijgingen of door het meer of minder inbrengen van uit te voeren taken. Jaarlijks wordt een werkprogramma vastgesteld met de taken die de OMWB voor de gemeente Goirle gaat uitvoeren en de kosten die daarmee gemoeid zijn. De laatste jaren is het budget in onze begroting voor de OMWB nagenoeg constant gebleven, terwijl de taakhoud in het werkprogramma aan wijzigingen onderhevig is geweest, bijvoorbeeld als gevolg van wijzigingen in het basistakenpakket en door besluiten van het Algemeen bestuur om taken al dan niet verplicht toe te voegen aan de programma.

Dit proces is nog niet afgerond. Verwacht wordt dat in de loop van 2018 deze situatie zich zal stabiliseren. Dan zal bezien worden of het takenpakket en de beschikbare middelen nog met elkaar in verhouding staan. Als wij van mening zijn dat hier een bijstelling in plaats moet vinden, zullen we dat bij de Burap of het financieel tussenbericht aan uw Raad melden.

Regionale Ambulance Voorziening Brabant Midden-West-Noord

Aard verbonden partij:

Gemeenschappelijke regeling

Vestigingsplaats:

Tilburg

Bestuurlijke vertegenwoordiger:

Wethouder Harry van de Ven

Zeggenschap:

Vertegenwoordiger in het algemeen bestuur.

Openbaar belang:

Samenwerking op het terrein van gezondheidszorg.

Relatie met programma:

4

Financieel belang:

Bijdragen in de gemeenschappelijke regeling.

Bijdrage 2018:

Nul.

Ontwikkelingen in:	2016	2017	2018
Eigen vermogen per 31-12	9.837.000	12.569.000	12.569.000
Vreemd vermogen per 31-12	21.193.000	21.631.000	22,133.000
Jaarresultaat	2.732.000	0	0
Totaal passiva	33.762.000	34.200.000	34.700.000

Gemeentelijk risico: De risico's worden beperkt ingeschat.
 Bijdrage 2017: Voor de jaren 2011 tot en met 2016 was geen bijdrage verschuldigd.
 De verwachting is dat er in de toekomst ook geen bijdrage verschuldigd zal zijn.

GGD Hart voor Brabant

Aard verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling
 Vestigingsplaats: Tilburg
 Bestuurlijke vertegenwoordiger: Wethouder Harry van de Ven
 Zeggenschap: Zitting in bestuur gemeenschappelijke regeling.
 Openbaar belang: Samenwerking op het terrein van de openbare gezondheidszorg.
 Relatie met programma: 4
 Financieel belang: Bijdrage per inwoner.
 Bijdrage 2018: € 668.520,00.

Ontwikkelingen in:	2016	2017	2018
Eigen vermogen per 31-12	3.738.000	5.619.000	5.619.000
Vreemd vermogen per 31-12	10.963.000	11.181.000	11.381.000
Jaarresultaat	1.881.000	0	0
Totaal passiva	16.582.000	16.800.000	17.000.000

Gemeentelijk risico: Jaarlijks krijgen de gemeenten de financiële stukken zoals de begroting, voorjaarsnota en jaarrekening. De gemeente betaalt een bedrag per inwoner. Gelet op het vermogen van de GGD is het risico minimaal.

Toekomstige verwachting: De bijdrage zal stijgen binnen de afgesproken kaders.

Diamant-groep

Aard verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling
 Vestigingsplaats: Tilburg
 Bestuurlijke vertegenwoordiger: Wethouder Theo van der Heijden
 Zeggenschap: Zitting in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling.
 Openbaar belang: Uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening.
 Relatie met programma: 4
 Financieel belang: Bijdrage in het (mogelijk) nadelig resultaat.
 Bijdrage 2018: Verwachte bijdrage € 2.553.663,00.
 Rijksuitkering is hetzelfde bedrag.

Ontwikkelingen in:	2016	2017	2018
Eigen vermogen per 31-12	11.037.000	11.037.000	11.152.000
Vreemd vermogen per 31-12	18.876.000	18.876.000	19.701.000
Jaarresultaat	3.058.000	115.000	-/- 940.000
Totaal passiva	32.971.000	€ 29.913.000	29.913.000

Gemeentelijk risico: De rijksuitkering die de gemeente Goirle voor de sociale werkvoorziening krijgt, wordt doorgesluisd als bijdrage aan de Diamantgroep. Het kan echter zo zijn dat de Diamant-groep in een jaar meer uitgaven heeft dan de ontvangen rijksuitkeringen met een

nadelig resultaat als gevolg. De deelnemende gemeenten zullen naar rato van het aantal SW-ers moeten bijdragen in een eventueel nadelig resultaat van de Diamant-groep. Op basis van het Strategisch plan van de Diamant-groep wordt in de begroting 2018 en in de meerjarenbegroting 2018-2020 vooralsnog geen gemeentelijke bijdrage verwacht.

Toekomstige verwachting:

Het strategisch plan is medio 2015 aangeboden aan de deelnemende gemeenten om een eventuele zienswijze kenbaar maken. Dat plan voorziet in een financieel gezonde positie de komende jaren.

B: Vennootschappen en coöperaties

NV Brabant Water

Aard verbonden partij:	Deelneming
Vestigingsplaats:	Breda
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Wethouder Theo van der Heijden
Zeggenschap:	Aandeelhoudersvergadering.
Openbaar belang:	Veiligstellen van de belangen van de eigen inwoners in het verzorgingsgebied.
Relatie met programma:	Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vennootschapsbelasting
Financieel belang:	Totale waarde 40 aandelen € 8.936,71. Geen dividenduitkering.
Opbrengst 2018:	Niet van toepassing. Geen dividenduitkering.

Ontwikkelingen in:	2016	2017	2018
Eigen vermogen per 31-12	524.464.000	560.451.000	560.451.000
Vreemd vermogen per 31-12	399.576.000	409.549.000	419.549.000
Jaarresultaat	35.987.000	0	0
Totaal passiva	960.027.000	970.000.000	980.000.000

Gemeentelijk risico: Omdat er geen te ontvangen dividend is geraamd is het risico financieel gering.

Toekomstige verwachting: De verwachting is dat op termijn Brabant Water een dividend gaat uitkeren.

Bank voor Nederlandse Gemeenten

Aard verbonden partij:	Deelneming
Vestigingsplaats:	Den Haag
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Wethouder Theo van der Heijden
Zeggenschap:	Aandeelhoudersvergadering.
Openbaar belang:	De BNG is de bank voor overheden en instellingen met een maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Relatie met programma:	Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vennootschapsbelasting
Financieel belang:	Waarde aandelen € 31.590,00 (12.636 x € 2,50 nominaal). De BNG keert jaarlijks dividend uit en levert daarmee een bijdrage aan de algemene middelen.
Opbrengst 2018:	€ 21.000,00 (opbrengst op basis van dividenduitkering 2016).

Ontwikkelingen in:	2016	2017	2018
Eigen vermogen per 31-12	4.117.000	4.117.000	4.117.000
Vreemd vermogen per 31-12	149.494.000	149.883.000	149.883.000
Jaarresultaat	369.000	0	0
Totaal passiva	153.980.000	154.000.000	154.000.000

Gemeentelijk risico: Het maximale risico dat de gemeente loopt is het wegvallen van de jaarlijkse dividenduitkering ter hoogte van € 21.000,00.

Toekomstige verwachting: Het batig saldo 2016 is hoger ten opzichte van 2015. Dit resulteert in een hogere dividend uitkering. In 2018 wordt uitgegaan van een nagenoeg gelijk dividend.

NV Tilburgsche Waterleiding Maatschappij

Aard verbonden partij: Deelneming

Vestigingsplaats: Tilburg

Bestuurlijke vertegenwoordiger: Wethouder Theo van der Heijden

Zeggenschap: Aandeelhoudersvergadering.

Openbaar belang: Veiligstellen van de belangen van de eigen inwoners in Tilburg en Goirle.

Relatie met programma: Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vennootschapsbelasting

Financieel belang: Waarde aandelen € 204.201,10 (450 x € 453,78 nominaal). Geen dividenduitkering.

Opbrengst 2018: Niet van toepassing. Geen dividenduitkering.

Ontwikkelingen in:	2016	2017	2018
Eigen vermogen per 31-12	11.893.000	11.630.000	11.380.000
Vreemd vermogen per 31-12	64.955.000	65.000.000	65.000.000
Jaarresultaat	-, 263.000	-, 250.000	-, 250.000
Totaal passiva	76.585.000	76.280.000	76.130.000

Gemeentelijk risico: Omdat er geen te ontvangen dividend is geraamd is het risico financieel gering.

Toekomstige verwachting: TWM is feitelijk overgenomen door Brabant Water. Er is echter al jaren een geschil over de vergoeding van de overname van de eigendommen van TWM. Zie ook het volgende onderdeel in deze paragraaf.

C: Stichtingen en verenigingen

De gemeente Goirle heeft geen verbonden partij in deze categorie.

D: Overige verbonden partijen

De gemeente Goirle heeft geen verbonden partij in deze categorie.

3.7 Paragraaf grondbeleid

3.7.1 Visie, beleid en wijze van uitvoering

Het grondbeleid heeft invloed op en een relatie met de programma's voor ruimtelijke ontwikkeling, wonen, verkeer, cultuur, sport en recreatie en economische structuur. Het beleid is vastgelegd in de Nota Grondbeleid. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De relatie tussen de investeringen en de grondopbrengsten, maar vooral de financiële risico's (denk aan externe invloeden als marktomstandigheden en vertragingen bij ontwikkelingen) zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente. In deze paragraaf gaan we daar nader op in.

Conform artikel 16 van het BBV staan we in deze paragraaf grondbeleid stil bij de volgende punten:

a. Visie en ambitie

De volgende visie en ambitie staat in de nota Grondbeleid die in 2013 door de raad is geactualiseerd.

- regie hebben op de ruimtelijke ontwikkeling met het grondbeleid;
- per situatie keuzes hebben over het in te zetten instrumentarium van het grondbeleid, zodat adequaat gehandeld wordt, met het oog op de beleidsdoelstellingen van de gemeente;
- een transparant grondbeleid, met de nodige handelingsruimte voor het college als uitvoerend orgaan;
- een gezonde financiële huishouding van de grondexploitaties en een voldoende weerstandsvermogen van de grondexploitatie door efficiënte en verantwoorde inzet van middelen en instrumenten.

b. Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert

In de nota Grondbeleid is opgenomen dat de gemeente per locatie bepaalt of er een actieve dan wel faciliterende grondpolitiek zal worden gevoerd. Bij Boschkens en Heisteeg voert de gemeente een actieve grondpolitiek. De keuze daarvoor is al jaren geleden gemaakt. Beide projecten zijn inmiddels in een vergevorderd stadium. De complexen Zuidrand, hoek Thomas van Diessenstraat-Kloosterstraat, Maria Boodschap in Goirle en Leyoever te Riel zijn projecten waar de gemeente faciliterend optreedt. De gemeente stuurt hier op het realiseren van haar beleidsdoelen ten aanzien van woningbouw door middel van de visie die inmiddels door de marktpartijen is opgesteld en door middel van het bestemmingsplan.

c. Een onderbouwing van de geraamde winstneming

In 2018 nemen we geen winst, als geen van de lopende projecten dan tot een afronding komt. Conform de nota Grondbeleid kan pas winst genomen worden wanneer minimaal 90% van het project is afgerond. Als we rente moeten vergoeden aan de grondexploitatie vanwege de negatieve boekwaarde zal worden onderzocht hoe we die rentelasten terug kunnen brengen en dat kan door tussentijds toch winst te nemen.

d. De beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken

De beleidsuitgangspunten zijn te vinden in de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement alsmede in de nota Grondbeleid. De berekening van het weerstandsvermogen ten aanzien van de grondexploitatie is verderop in deze paragraaf uitgewerkt onder 3.7.4.

3.7.2 Prognose van de te verwachten resultaten

Begrippen:

Complexen in exploitatie:	exploitatie-opzet is aanwezig.
Complexen niet in exploitatie:	exploitatie-opzet is niet aanwezig.
Boekwaarde:	waarde waarvoor de activa in de boeken staat en waarvoor ze vervolgens op de balans wordt gezet.
Netto contante waarde:	de huidige waarde van een bedrag waarover je pas na een bepaalde periode de beschikking hebt (rente en tijdsfactor uitgeschakeld).
Eindwaarde:	waarde bij het afsluiten van een exploitatie.

Project	Startdatum	Einddatum	Boekwaarde 01-01-2018	Exploitatie-opzet	
				Netto contante waarde	Eindwaarde
Complexen in exploitatie:					
de Boschkens	1-1-2001	31-12-2025	-930.235	-5.433.225	-6.492.767
Heisteeg (Ruimte voor Ruimte Riel)	1-1-2011	31-12-2019	-1.396.074	-264.638	-280.809
Totaal			-2.326.309	-5.697.863	-6.773.576

* Een minbedrag betekent meer opbrengsten dan uitgaven.

Vanwege die negatieve boekwaarde wordt rente vergoed aan de grondexploitatie en onderzocht wordt hoe we dat kunnen verminderen.

3.7.3 Toelichting complexen

Complexen in exploitatie

de Boschkens

In 2017 zijn in Boschkens Fase 6 de 41 huurwoningen van AM opgeleverd, in Boschkens Fase 5 zijn twee deelgebieden in aanbouw genomen. Ook is gestart met de bouw van de 33 woningen uit het CPO-project in Fase 4. Tweede helft 2017 zijn de 30 sociale huurwoningen van Leystromen opgeleverd. Voor Boschkens Fase 6 is een overeenkomst gesloten voor de bouw van de volgende 49 woningen door AM. In 2018 worden de plannen voor deel van Boschkens Fase 5 en voor de woningen in Fase 7 verder uitgewerkt.

Heisteeg

Voor de kavels van Ruimte voor Ruimte aan de Alphenseweg is minder belangstelling. Met Ruimte voor Ruimte is gezamenlijk gestudeerd op een andere ontwikkeling. Ook de omwonenden zijn hier bij betrokken. Daarbij is geanticipeerd op de mogelijk toekomstige herinrichting van de Alphenseweg.

Complexen niet in exploitatie

Door de nieuwe BBV-regelgeving vallen de niet in exploitatie genomen gronden niet langer onder de grondexploitatie. Deze maken om die reden niet langer onderdeel uit van deze paragraaf.

3.7.4 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om mogelijke tegenvallers op te vangen zonder dat dit onmiddellijk invloed heeft op het beleid. Het gaat hierbij om de verhouding tussen de weerstandscapaciteit (dit is de financiële ruimte die zonder ingrijpende beleidswijzigingen beschikbaar is) en de aanwezige risico's.

Het weerstandsvermogen van de hele gemeente wordt uiteengezet in de paragraaf weerstandsvermogen. Vanwege de risico's die samenhangen met de grondexploitaties heeft gemeente Goirle in de Nota grondbeleid vastgelegd dat voor het grondbedrijf ook afzonderlijk het weerstandsvermogen berekend moet worden. Deze berekening wordt hieronder uiteen gezet.

Berekening weerstandsvermogen

1 Stand algemene reserve grondexploitatie per 1-1-2018	2.614.651
2 Geprognosticeerd resultaat complexen grondexploitatie (pas ná 90% realisatie)	0
3 Beschikbare weerstandscapaciteit (1+2)	2.614.651
60% geschatte risico's voor de komende jaren (claims), zijnde benodigde	
4 weerstandscapaciteit	177.000
5 Ratio weerstandsvermogen (3/4)	14,77

Wanneer het weerstandsvermogen tussen de 1 tot 1,4 maal (ratio) groter is dan de benodigde weerstandscapaciteit wordt gesproken van een gezond of ruim voldoende weerstandsvermogen.

4 Financiële begroting

4.1 Overzicht van lasten en baten

Nr.	Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo
1	Bestuur	1.230.323	-13.648	1.216.675
2	Openbare orde en veiligheid	1.598.406	-10.000	1.588.406
3	Ruimte	19.115.506	-13.360.165	5.755.341
4	Sociaal domein	28.136.780	-6.057.377	22.079.403
	Algemene dekkingsmiddelen	2.320.693	-36.212.050	-33.891.357
	Overhead	4.849.545	-100.074	4.749.471
	Vennootschapsbelasting	3.661	0	3.661
	Onvoorziene uitgaven	70.800	0	70.800
	Subtotaal	57.325.714	-55.753.314	1.572.400
	Mutatie reserves	404.854	-2.055.431	-1.650.577
	Resultaat	57.730.568	-57.808.745	-78.177

4.2 Meerjarenramingen

Nr.	Omschrijving programma	2018	2019	2020	2021
1	Bestuur	1.216.675	1.191.567	1.191.412	1.193.807
2	Openbare orde en veiligheid	1.588.406	1.627.449	1.651.945	1.693.032
3	Ruimte	5.755.341	5.874.065	5.974.874	6.033.871
4	Sociaal domein	22.079.403	21.985.123	21.974.486	21.982.440
	Algemene dekkingsmiddelen	-33.891.357	-35.220.503	-35.537.194	-35.824.332
	Overhead	4.749.471	4.752.322	4.779.920	4.854.068
	Vennootschapsbelasting	3.661	6.263	6.263	2.360
	Onvoorziene uitgaven	70.800	70.800	70.800	70.800
	Subtotaal	1.572.400	287.088	112.506	6.046
	Mutatie reserves	-1.650.577	-495.742	-424.398	-395.960
	Resultaat	-78.177	-208.654	-311.892	-389.914

4.3 Toelichting per programma

4.3.1 Programma 1 Bestuur

4.3.1.1 Overzicht lasten en baten

Nr	Lasten per taakveld	Begroting 2017	Begroting 2018
0_1	Bestuur	1.271.916	1.230.323
Totaal lasten		1.271.916	1.230.323

Nr	Baten per taakveld	Begroting 2017	Begroting 2018
0_1	Bestuur	-12.260	-13.648
Totaal baten		-12.260	-13.648

Totaal saldo	1.259.656	1.216.675
---------------------	------------------	------------------

4.3.1.2 Toelichting ontwikkelingen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Het resultaat van dit programma is € 1.216.675,00 (nadeel).

Toegelicht worden de (voornaamste) verschillen in lasten en baten van de begroting 2018 ten opzichte van de begroting 2017.

LASTEN

De lasten voor dit programma zijn € 41.593,00 lager geraamd dan in 2017. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere lasten ad € 8.000,00. Voor het project Goôlse Democratie is in 2017 een eenmalig budget toegekend;
- Lagere salarislasteren voor voormalig bestuurders ad € 33.000,00 vanwege aflopende verplichting wachtgeld;
- Lagere lasten vanwege een eenmalig budget in het kader van de samenwerking dat in 2017 is toegekend ad € 25.000,00;
- Hogere lasten ad € 26.000,00 doordat de bijdrage aan Regio Hart van Brabant is gestegen;
- Overige lagere lasten ad € 1.500,00.

BATEN

De baten voor dit programma zijn € 1.388,00 hoger geraamd dan in 2017. Dit wordt veroorzaakt door:

- Een hogere doorberekening aan twee gemeenten voor de diensten van de Rekenkamer, ad € 1.400,00.

4.3.1.3 Meerjarenramingen

Taakveld		2018	2019	2020	2021
0_1 Bestuur	L	1.230.323	1.205.215	1.205.060	1.207.455
	B	-13.648	-13.648	-13.648	-13.648
		2018	2019	2020	2021
Totaal lasten		1.230.323	1.205.215	1.205.060	1.207.455
Totaal baten		-13.648	-13.648	-13.648	-13.648
Saldo programma		1.216.675	1.191.567	1.191.412	1.193.807

4.3.1.4 Toelichting meerjarenramingen

De mutaties in de meerjarenbegroting hebben betrekking op:

- een stijging van de salarislasteren met 1,50% vanwege de te verwachte generieke loonkostenstijging;
- een stijging van de budgetten met 1,70% vanwege de te verwachte prijsstijging (inflatie);
- een stijging van de inkomsten van derden met 1,50 % vanwege de te verwachte prijsstijging (inflatie).

4.3.1.5 Overzicht bestaand en nieuw beleid en mutaties reserves

	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2018	2019	2020	2021
Saldo bestaand beleid	1.216.675	1.191.567	1.191.412	1.193.807
Lasten nieuw beleid	73.340	9.840	9.840	9.840
Baten nieuw beleid	-	-	-	-
Exploitatieresultaat	1.290.015	1.201.407	1.201.252	1.203.647
Mutaties reserves bestaand beleid	71.304	30.300	14.000	-
Mutaties reserves nieuw beleid	63.500	-	-	-
Saldo	1.155.211	1.171.107	1.187.252	1.203.647

4.3.1.6 Beleidsintensiveringen

Gemeenteraadsverkiezingen 2018	€ 25.000,00
--------------------------------	-------------

Ten behoeve van onder andere een digitale stemhulp (10k), inwerktraject (10k) en opkomstbevorderende maatregelen (5k) wordt een budget opgenomen van € 25.000,00.

Integriteitstoetsing wethouders	€ 6.000,00
---------------------------------	------------

Hiervoor is een bedrag van € 6.000,00 gereserveerd.

Budget Gôolse democratie	€ 25.000,00
--------------------------	-------------

De pm- post uit de voorjaarsnota is voor de begroting 2018 ingevuld met € 25.000,00.

Ambtelijke ondersteuning Goolse democratie en verkiezingen	€ 2.000,00
--	------------

In aanloop naar de verkiezingen is voor ondersteuning van de communicatie rond de verkiezingen en Goolse democratie extra communicatie capaciteit geraamd van 5 uur per week voor de periode tot en met maart. Rekening wordt gehouden met extra kosten van € 2.000,00.

Formatie griffie	€ 9.840,00
------------------	------------

Om op korte termijn iets aan deze toegenomen werkdruk te doen, is besloten de 216 uren die op de griffie op jaarbasis worden besteed aan het secretariaat van de Rekenkamercommissie op een andere wijze vorm te geven.

Website gemeenteraad	€ 5.500,00
----------------------	------------

De website van de gemeenteraad wordt doorontwikkeld naar een meer interactief platform (beter informeren, ruimte voor interactie social media).
Kosten: € 5.500,00 eenmalig.

Gemeenteraad	€ 7.000,00
--------------	------------

In de agenda commissie is afgesproken om met de gemeenteraad papierloos te gaan werken.
Kosten: € 5.000,00 (licenties etc), € 2.000,00 overig eenmalig/implementatie (voorjaarsnota)

4.3.1.7 Overzicht incidentele lasten en baten

Incidentele lasten	2018	2019	2020	2021
wachtgeld bestuursders	71.304	30.300	14.000	-
goolse democratie	25.000	-	-	-
budget integriteitsbeoordeling	6.000	-	-	-
extra ambtelijke inzet Goolse democratie	2.000	-	-	-
gemeenteraadsverkiezingen	25.000			
web-site gemeenteraad	5.500			
Incidentele baten	2018	2019	2020	2021
beschikking awr:				
wachtgeld bestuursders	71.304	30.300	14.000	-
goolse democratie	25.000	-	-	-
budget integriteitsbeoordeling	6.000	-	-	-
extra ambtelijke inzet Goolse democratie	2.000	-	-	-
gemeenteraadsverkiezingen	25.000			
web-site gemeenteraad	5.500			

4.3.2 Programma 2 Openbare orde en veiligheid

4.3.2.1 Overzicht lasten en baten

Nr	Lasten per taakveld	Begroting 2017	Begroting 2018
1_1	Crisisbeheersing en brandweer	1.121.963	1.160.929
1_2	Openbare orde en veiligheid	493.292	437.478
Totaal lasten		1.615.255	1.598.407

Nr	Baten per taakveld	Begroting 2017	Begroting 2018
1_1	Crisisbeheersing en brandweer	0	0
1_2	Openbare orde en veiligheid	-13.500	-10.000
Totaal baten		-13.500	-10.000

Totaal saldo	1.601.755	1.588.406
---------------------	------------------	------------------

4.3.2.2 Toelichting ontwikkelingen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Het resultaat van dit programma is € 1.588.406,00 (nadeel).

Toegelicht worden de (voornaamste) verschillen in lasten en baten van de begroting 2018 ten opzichte van de begroting 2017.

LASTEN

De lasten voor dit programma zijn € 16.849,00 lager geraamd dan in 2017. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere salarislasten ad € 52.000,00 en dat heeft te maken met een andere verdeling van de toewijzing van de uren van de afdeling VVH aan de diverse taakvelden;
- Lagere lasten ad € 19.000,00 vanwege een overheveling van 2016 naar 2017. Dit is vanwege een wijziging met betrekking tot de inrichting van de districtelijke crisisorganisatie;
- Lagere lasten ad € 7.500,00 vanwege vermindering kosten integrale veiligheid;
- Lagere lasten ad € 3.000,00 vanwege een lagere toerekening van de rente vanwege het lagere renteomslagpercentage (2,00% in plaats van 2,50%);
- Hogere lasten ad € 61.000,00 vanwege een hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio van € 42.000,00 en een eenmalig ontvangen ad € 19.000,00 in 2017;
- Hogere lasten ad € 4.000,00 vanwege kosten rioolmetingen die gaan plaatsvinden.

BATEN

De baten voor dit programma zijn € 3.500,00 lager geraamd dan in 2017. Dit wordt veroorzaakt door:

- De raming voor de opbrengst van leges apv is lager.

4.3.2.3 Meerjarenramingen

Taakveld		2018	2019	2020	2021	
1_1	Crisisbeheersing en brandweer	L B	1.160.929 0	1.185.778 0	1.210.767 0	1.237.443 0
1_2	Openbare orde en veiligheid	L B	437.478 -10.000	451.822 -10.150	451.480 -10.302	466.045 -10.456
Totaal lasten			1.598.406	1.637.599	1.662.247	1.703.488
Totaal baten			-10.000	-10.150	-10.302	-10.456
Saldo programma			1.588.406	1.627.449	1.651.945	1.693.032

4.3.2.4 Toelichting meerjarenramingen

De mutaties in de meerjarenbegroting hebben betrekking op:

- een stijging van de salarislasten met 1,50% vanwege de te verwachte generieke loonkostenstijging;
- een stijging van de budgetten met 1,70% vanwege de te verwachte prijsstijging (inflatie);
- bij het taakveld 1.1. Crisisbeheersing en brandweer is de bijdrage aan de Veiligheidsregio Midden en West Brabant geraamd op basis van de meerjarenbegroting van de Veiligheidsregio;
- de vrijval van de kapitaallasten.

4.3.2.5 Overzicht bestand en nieuw beleid en mutaties reserves

	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2018	2019	2020	2021
Saldo bestand beleid	1.588.406	1.627.449	1.651.945	1.693.032
Lasten nieuw beleid	-	-	-	-
Baten nieuw beleid	-	-	-	-
Exploitatieresultaat	1.588.406	1.627.449	1.651.945	1.693.032
Mutaties reserves bestand beleid	-	-	-	-
Mutaties reserves nieuw beleid	-	-	-	-
Saldo	1.588.406	1.627.449	1.651.945	1.693.032

4.3.2.6 Beleidsintensivering

Exploitatie

In 2018 wordt er geen extra budget gevraagd en wordt het onderdeel beleidsintensivering niet gevuld.

4.3.2.7 Overzicht incidentele lasten en baten

Incidentele lasten	2018	2019	2020	2021
	-	-	-	-

Incidentele baten	2018	2019	2020	2021
	-	-	-	-

4.3.3 Programma 3 Ruimte

4.3.3.1 Overzicht lasten en baten

Nr	Lasten per taakveld	Begroting 2017	Begroting 2018
2_1	Verkeer en vervoer	7.073.211	2.689.347
2_2	Parkeren	233.679	231.033
3_1	Economische ontwikkeling	211.511	242.239
3_3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	284.008	291.380
3_4	Economische promotie	139.087	130.630
5_4	Musea	10.657	10.799
5_5	Cultureel erfgoed	1.096.883	983.536
5_6	Media	472.076	474.206
5_7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.239.071	1.257.891
7_2	Riolering	1.994.255	1.848.417
7_3	Afval	1.912.872	1.718.315
7_4	Milieubeheer	600.538	533.323
7_5	Begraafplaatsen en crematoria	1.184	1.196
8_1	Ruimtelijke ordening	753.260	476.354
8_2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	7.824.503	7.543.741
8_3	Wonen en bouwen	957.655	683.098
Totaal lasten		24.804.450	19.115.505

Nr	Baten per taakveld	Begroting 2017	Begroting 2018
2_1	Verkeer en vervoer	-179.217	-180.734
2_2	Parkeren	-67.676	-68.353
3_1	Economische ontwikkeling	0	0
3_3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-332.844	-313.420
3_4	Economische promotie	-106.500	-115.000
5_4	Musea	-18.566	-18.332
5_5	Cultureel erfgoed	-53.898	-54.661
5_6	Media	0	0
5_7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.000	-3.000
7_2	Riolering	-2.224.080	-2.176.500
7_3	Afval	-2.262.660	-2.188.224
7_4	Milieubeheer	-800	-810
7_5	Begraafplaatsen en crematoria	-65	-65
8_1	Ruimtelijke ordening	-296.814	-91.825
8_2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	-7.824.503	-7.543.741
8_3	Wonen en bouwen	-1.152.788	-605.500
Totaal baten		-14.523.411	-13.360.165

Totaal saldo	10.281.038	5.755.341
---------------------	-------------------	------------------

4.3.3.2 Toelichting ontwikkelingen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Het resultaat van dit programma is € 5.755.341,00 (nadeel).

Toegelicht worden de (voornaamste) verschillen in lasten en baten van de begroting 2018 ten opzichte van de begroting 2017.

LASTEN

De lasten voor dit programma zijn € 5.688.943,00 lager geraamd dan in 2017. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere lasten voor de grondexploitatie ad € 711.000,00;
- Lagere extra afschrijvingslasten ad € 4.595.200,00;
 - * belangrijkste oorzaak is dat bij wegen, straten en pleinen in 2017 afschrijvingen ineens worden verantwoord voor de voorbereidingskosten en uitvoeringskosten van de aanleg van diverse rotondes en de faunatunnel ad € 4.304.200,00;
 - * daarnaast zijn er extra afschrijvingen geraamd voor enkele projecten en dat voor een totaal bedrag van € 101.000,00;
 - * in 2017 is een budget van € 190.000,00 voor cyclisch onderhoud gemeentebouwen. Ook dit bedrag wordt ineens afgeschreven en wordt gedekt door te beschikken over de reserve onderhoud gemeentebouwen.
- In 2017 zijn budgetten geraamd voor in totaal € 174.700,00 omdat die zijn overgeheveld van 2016 naar 2017. Het betreft overgeheveld budgetten voor groen, riolering, afval, verkeer en vervoer, vergunningverlening en gemeentelijke gebouwen;
- De kapitaallasten zijn in 2018 per saldo € 217.200,00 lager ten opzichte van 2017. Dit valt uiteen in lagere rentelasten ad € 306.600,00 en dat wordt veroorzaakt door de verlaging van de renteomslag van 2,5% naar 2%. De afschrijvingslasten zijn € 89.400,00 hoger en dat wordt voornamelijk veroorzaakt omdat de afschrijving bij annuïteitenmethode hoger worden als de rente daalt en de renteomslag is gedaald van 2,5% naar 2%.
- Lagere lasten ad € 203.000,00 voor het taakveld afval:
 - * lagere lasten ad € 132.000,00 voor de pilot grondstoffenbeleidsplan;
 - * lagere salarislasten ad € 37.000,00 omdat in 2017 rekening is gehouden met inhuur voor de implementatie van het grondstoffenbeleidsplan;
 - * lagere lasten ad € 25.000,00 omdat er geen PMD zakken meer nodig zijn;
 - * lagere storting in de voorziening ad € 9.000,00.
- Hogere lasten salarissen voornamelijk vanwege de generieke salariskostenstijging o.a. als een gevolg van de stijging van de pensioenpremie ad € 125.000,00;
- Indexering reguliere budgetten met 1,00 % ad € 37.000,00.

BATEN

De baten voor dit programma zijn € 1.163.246,00 lager geraamd dan in 2017. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere inkomsten voor de grondexploitatie ad € 280.800,00. De baten en lasten op grondexploitaties verlopen (budgettair neutraal) via dit programma. Tegenover de geraamde lasten staan in feite dezelfde baten in de vorm van overboeking naar de balans. Het verschil tussen baten en lasten betreft hogere uitgaven, waardoor ook de beschikking over de algemene reserve grondexploitatie voor hetzelfde bedrag hoger is;
- Lagere opbrengsten ad € 205.000,00 omdat in 2017 diverse opbrengsten zijn geraamd in het kader van de passieve grondpolitiek. Het betreft de opbrengsten van de projecten de Zuidrand, de Leyoever en de hoek Thomas van Diessenstraat/Kloosterstraat;
- Lagere opbrengst rioolrecht ad € 48.000,00 voornamelijk vanwege de gevolgen van de wijziging van het BBV waardoor er minder rente toegerekend kan worden aan het taakveld riolering en dat leidt tot een verlaging van de tarieven. In 2017 was het renteomslagpercentage 2,5% en dat van 2018 is 2%.

- In 2017 zijn in de Burap extra kosten geraamd voor afval en die zijn gedekt door te beschikken over de voorziening afvalstoffenheffing voor € 79.500,00. In 2018 zijn de lasten en baten in evenwicht en is geen beschikking over de voorziening nodig.
- In 2017 is een opbrengst geraamd van € 600.000,00 vanwege de opbrengst van de verkoop van twee woningen;
- De opbrengst van de reclame-uitingen in de openbare ruimte is in 2018 substantieel lager en dat is een bedrag van € 33.500,00;
- een hogere opbrengst van de bouwleges ad € 50.000,00;
- een hogere opbrengst afval ad € 5.000,00 onderdeel plastic, drankkarton en metaal (pdm).

4.3.3.3 Meerjarenramingen

Taakveld			2018	2019	2020	2021
2_1	Verkeer en vervoer	L	2.689.347	2.772.993	2.826.273	2.848.325
		B	-180.734	-182.671	-184.637	-186.632
2_2	Parkeren	L	231.033	233.524	236.061	238.645
		B	-68.353	-69.380	-70.421	-71.479
3_1	Economische ontwikkeling	L	242.239	246.173	250.171	254.235
		B	0	0	0	0
3_3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	L	291.381	291.750	292.125	292.506
		B	-313.420	-314.106	-314.802	-315.509
3_4	Economische promotie	L	130.630	132.774	134.953	137.169
		B	-115.000	-116.350	-117.721	-119.112
5_4	Musea	L	10.799	10.917	10.214	10.354
		B	-18.332	-18.607	-18.887	-19.171
5_5	Cultureel erfgoed	L	983.536	980.446	982.425	984.448
		B	-54.661	-55.481	-56.314	-57.159
5_6	Media	L	474.206	481.769	489.462	497.292
		B				
5_7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	L	1.257.891	1.269.421	1.289.357	1.305.613
		B	-3.000	-3.045	-3.091	-3.138
7_2	Riolering	L	1.848.417	1.847.621	1.843.487	1.823.955
		B	-2.176.500	-2.175.753	-2.172.320	-2.152.087
7_3	Afval	L	1.718.315	1.718.315	1.718.315	1.718.315
		B	-2.188.224	-2.188.224	-2.188.224	-2.188.224
7_4	Milieubeheer	L	533.323	541.739	550.292	554.733
		B	-810	-798	-786	-774
7_5	Begraafplaatsen en crematoria	L	1.196	1.217	1.238	1.260
		B	-65	-66	-67	-69
8_1	Ruimtelijke ordening	L	476.354	482.686	489.113	495.640
		B	-91.825	-92.364	-92.913	-93.470
8_2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	L	7.543.741	7.543.741	7.543.741	7.543.741
		B	-7.543.741	-7.543.741	-7.543.741	-7.543.741
8_3	Wonen en bouwen	L	683.098	693.408	703.879	709.105
		B	-605.500	-613.841	-622.307	-630.900
			2018	2019	2020	2021
Totaal lasten			19.115.506	19.248.492	19.361.105	19.415.336
Totaal baten			-13.360.165	-13.374.427	-13.386.231	-13.381.465
Saldo programma			5.755.341	5.874.065	5.974.874	6.033.871

4.3.3.4 Toelichting meerjarenramingen

De mutaties in de meerjarenbegroting hebben betrekking op:

- een stijging van de salarislasten met 1,50% vanwege de te verwachte generieke loonkostenstijging;
- een stijging van de budgetten met 1,70% vanwege de te verwachte prijsstijging (inflatie);
- een stijging van de inkomsten van derden met 1,50% vanwege de te verwachte prijsstijging (inflatie);
- de vrijval van de kapitaallasten;
- bij het taakveld 2.1. Verkeer en vervoer is bij het onderdeel wegen, straten en pleinen rekening gehouden met de stijging voor groot onderhoud op basis van het wegenbeleidsplan dat op 9 december 2014 door de gemeenteraad is vastgesteld. Jaarlijks wordt de raming verhoogd met € 35.000,00 tot het moment dat het budget is geraamd dat correspondeert met het door de raad vastgesteld kwaliteitsniveau B. De meerkosten worden gedekt omdat het investeringsniveau neerwaarts is bijgesteld en de daarbij behorende lagere kapitaallasten worden ingezet om de raming voor het groot onderhoud te verhogen;
- de vrijval van de kapitaallasten voor de taakvelden 7.2. riolering en 7.3. afval worden bij taakveld 0,8 Overige baten en lasten tegen geraamd omdat het voordeel van de lagere kapitaallasten wordt verrekend met de opbrengsten c.q. de daarvoor bestemde voorziening. Ook de overige uitgaven en inkomsten voor deze producten zijn daarom in de meerjarenbegroting ongewijzigd;
- de budgetten binnen het taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein) zijn in de meerjarenbegroting constant geraamd omdat stijging/daling van budgetten en inkomsten binnen de grondexploitatie verrekend worden.

4.3.3.5 Overzicht bestaand en nieuw beleid en mutaties reserves

	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2018	2019	2020	2021
Saldo bestaand beleid	5.755.341	5.874.065	5.974.874	6.033.871
Lasten nieuw beleid	532.152	621.537	596.025	710.856
Baten nieuw beleid	187.810	207.483	250.767	294.922
Exploitatieresultaat	6.099.683	6.288.119	6.320.132	6.449.805
Mutaties reserves bestaand beleid	-	-	-	-
Mutaties reserves nieuw beleid	358.000	103.000	-	-
Saldo	5.741.683	6.185.119	6.320.132	6.449.805

4.3.3.6 Beleidsintensiveringen

Investerings

GVVP	€ 75.000,00
------	-------------

Vanuit het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoerplan worden voor een bedrag van € 75.000,00 de volgende projecten uitgevoerd:

1. Aanpassingen op de aansluitingen Dorpsstraat – Tilburgseweg – Van Haestrechtstraat
2. Kleine aanpassingen rotonde Rillaersebaan – Abcovenseweg – Hoge wal.

Infraplan wegen (IPW0) 2018	€ 1.162.000,00
-----------------------------	----------------

Voor de uitvoering van het wegenbeleidsplan 2014-2023 is voor 2018 een totaal krediet van € 1.162.000,00 nodig. In de meerjarenbegroting hebben wij al rekening gehouden met de daaruit voortvloeiende kapitaallasten.

2018 (incl. indexering): € 1.162.000,00

2019 (incl. indexering): € 1.185.000,00

2020 (incl. indexering): € 1.209.000,00

2021(incl. indexering): € 1.233.000,00

Deze investering brengt structureel kapitaallasten met zich mee (1^e jaar: € 69.720,00).

Aanvullende maatregelen infraplan	€ 200.000,00
-----------------------------------	--------------

In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met financiële middelen voor de uitvoering van het Wegenbeleidsplan 2014-2023. Wat niet binnen de reikwijdte van het wegenbeleidsplan zit en waarvoor geen krediet voor is gereserveerd, zijn verbeteringen aan de weg, bijvoorbeeld vanuit het oogpunt verkeersveiligheid. Het uitvoeringskrediet van het Gemeentelijke Verkeers- en Vervoerplan voorziet wel in enkele aanpassingen, maar dekt in geen geval de aanpassingen die op dit moment door de samenleving worden gevraagd. Concreet voorbeeld is de Baronielaan. Wel middelen voor de reconstructie van de weg, onvoldoende middelen voor een wegversmalling ten behoeve van duurzaam veilig, tenzij concessies worden gedaan op het gebied van de kwaliteit van de openbare ruimte. Om voor 2018 wel mogelijk te maken dat aanvullende maatregelen genomen kunnen worden is een aanvullend krediet nodig van € 200.000,00. In 2018 evalueren we het Integraal Beheer en Onderhoudsplan (IBOR) en het Beleidsplan Wegen en leggen we de raad een voorstel voor het vervolg voor.

Oversteek Rillaersebaan	€ p.m.
-------------------------	--------

In 2017 voeren we een onderzoek uit naar de oversteekbaarheid van de Rillaersebaan. Hieruit volgen maatregelen die vragen om een goede voorbereiding. Daarvoor hebben we een voorbereidingskrediet nodig, waarvan de hoogte afhankelijk is van de uitkomst van het onderzoek. Bij de begrotingsbehandeling is bekend welk krediet benodigd zal zijn en vragen we de raad een voorbereidingskrediet ter beschikking te stellen.

Toegangssysteem parkeergarage de Hovel	€ 15.000,00
--	-------------

Het toegangssysteem van de parkeergarage de Hovel is verouderd, biedt niet de mogelijkheden die we nodig hebben en de technische ondersteuning van de leverancier wordt stop gezet. Een nieuw toegangssysteem is daarom noodzakelijk. Kosten zijn begroot op € 15.000,00.

Openbare verlichting	€ 123.000,00
----------------------	--------------

Het beleidsplan Openbare verlichting 2011-2016 is vastgesteld door de gemeenteraad van 15 maart 2012. Daarbij is o.a. uitgegaan van lasten van investeringen voor achterstallige vervanging van de openbare verlichting. Voor 2018 is een uitvoeringskrediet nodig van € 123.000,00. Deze investering brengt structureel lasten met zich mee (1^e jaar: € 7.380,00).

Speeltoestellen	€ 55.000,00
-----------------	-------------

In het werkplan van de Nota Speelruimte is een doorkijk gegeven, die laat zien dat tot 2025 nog forse investeringen nodig zijn om speeltoestellen veilig en heel te houden. Op basis van het inspectierapport en de werkelijke staat van de toestellen moeten we op een zevental locaties enkele grotere toestellen vervangen. Totale kosten hiervoor schatten we in op € 55.000,00.

Infraplan riolering (IPR) 2018 - 2021	€ 1.299.000,00
<p>Vervanging riolering. Deze investeringspost wordt op basis van een jaarlijks vervangings- c.q. aanlegprogramma ingezet. Dit op basis van het door de gemeenteraad op 9 december 2014 vastgestelde vGRP. Koppeling met het Infraplan is mogelijk.</p> <p>2018: € 1.299.000,00 2019: € 244.000,00 2020: € 1.008.000,00 2021: € 1.028.000,00</p>	

Infraplan riolering (IPR) 2018 - 2021	€ 96.000,00
<p>Vervanging gemalen, drukriolering en randvoorzieningen elektrisch/mechanisch. Deze investeringspost wordt op basis van een jaarlijks vervangings- c.q. aanlegprogramma ingezet. Dit op basis van het door de gemeenteraad op 9 december 2014 vastgestelde vGRP. Koppeling met het Infraplan is mogelijk.</p> <p>2018: € 96.000,00 2019: € 153.000,00 2020: € 144.000,00 2021: € 147.000,00</p>	

Exploitatie

Beheer onverharde wegen	€ 20.000,00
<p>Voor het onderhoud van halfverharde en onverharde wegen komen we structureel middelen tekort. Om op een aanvaardbaar niveau van onderhoud te komen is een extra bedrag van € 20.000,00 structureel nodig. Door een deel van de aanvulling van € 35.000,00 op groot onderhoud elementverharding om te buigen naar het onderhoud onverharde wegen, kunnen we dit kostenneutraal oplossen.</p>	

Onderzoek fietspad van Riel naar Gilze	€ 25.000,00
<p>In 2017 en 2018 onderzoeken we de (financiële) haalbaarheid om een vrijliggend fietspad te realiseren van Riel naar Gilze. Hiervoor is een onderzoeksbudget benodigd.</p>	

Aanleg fietsvoorziening fietspad van Riel naar Gilze	€ p.m.
<p>In 2017 en 2018 onderzoeken we de (financiële) haalbaarheid om een vrijliggend fietspad te realiseren van Riel naar Gilze. Mogelijk vindt uitvoering in 2018 plaats. Hiervoor wordt dan in 2018 een apart raadsvoorstel voorbereid.</p>	

City marketing /promotie	€ 10.000,00
<p>Om vanuit citymarketing het concept Gôolse Geheimen verder uit te kunnen werken en te kunnen promoten, vragen we een aanvullend budget van € 10.000,00. Dit zal met name worden aangewend voor de verdere digitale uitrol van dit concept, alsmede voor het stimuleren van activiteiten/producten in de lijn van Gôolse Geheimen.</p>	

NK Stretrace	€ 2.000,00
<p>Sinds enkele jaren faciliteert de gemeente vanuit verschillende beleidsdomeinen de organisatie van de NK Street Race. Dit jaarlijkse evenement is ondertussen de grootste publiekstrekker voor de gemeente. Het belang van dit evenement wordt onderkend. Daarom heeft het college besloten de bijdrage van de gemeente een structureel karakter te geven.</p>	

Wandel en fietsroutestructuren	€ 15.000,00
<p>Ter versterking van het toeristisch product Bels Lijntje (koppeling Bels Lijntje met overige toeristische voorzieningen, verwijzingen en bebording) alsmede het opknappen van de routestructuren (vervangen</p>	

bebording wandel, aanleg en onderhoud) is eenmalig extra budget noodzakelijk. De verwachting is dat de kosten voor beide zaken gezamenlijk € 15.000,00 bedragen.

Onkruidbestrijding sportterreinen	€ 25.000,00
-----------------------------------	-------------

In 2020 mag er geen chemische onkruidbestrijding meer plaatsvinden op de sportvelden. Als duurzame gemeente willen we nu al geheel af van het chemische onkruidbeheer, ook op sportvelden. Dit is helaas structureel duurder. Daarom zijn vanaf 2018 extra middelen opgenomen.

Onderhoud sportterreinen	€ p.m.
--------------------------	--------

We onderzoeken hoe we de kosten voor het onderhoud van sportterreinen naar beneden kunnen bijstellen, nadat we een aantal jaren structureel hebben overschreden. Hiervoor zijn we met de verenigingen in gesprek. Mocht het resultaat zijn dat we extra middelen nodig hebben dan we nu inzetten, dan zal daar separate besluitvorming in de raad over plaatsvinden.

Groot onderhoud in groen	€ 65.000,00
--------------------------	-------------

In het Beheerplan Openbaar Groen 2015-2025 is vastgesteld dat we jaarlijks evalueren waar groot onderhoud aan groen nodig is om aan de vastgestelde beeldkwaliteit te blijven voldoen. Voor 2018 zijn drie projecten aan de orde:

1. Guido Gezellelaan: groot onderhoud aan bomen (dunnen en snoeien);
2. Melkweg (Abcoven oost): renoveren plantsoen en deels omvormen van het plantsoen naar gras;
3. Geluidswal Turnhoutsebaan: groot onderhoud.

Totaal kosten hiervoor worden ingeschat op € 65.000,00.

Omgevingsvisie	€ 150.000,00
----------------	--------------

In 2019 zal de nieuwe Omgevingswet in werking treden. De komende twee jaar moeten we een aantal stappen zetten om te voldoen aan de nieuwe wetgeving. Het opstellen van de Omgevingsvisie zal ca. € 75.000,00 kosten. Afhankelijk van de gekozen mate van participatie kan dit bedrag meer worden. In 2017 zal daar de eerste aanzet voor worden gedaan.

De Omgevingswet heeft ook impact op onze werkwijze en op de eisen die we moeten stellen aan de digitalisering. We dienen allerhande werkprocessen op elkaar af te stemmen. Dit vraagt ambtelijke capaciteit en brengt dus ook kosten met zich mee. Ook hiervoor stellen we voor € 75.000,00 te reserveren.

Groot onderhoud gebouwen	€ 222.000,00
--------------------------	--------------

Onder dit project worden geraamd de uitgaven betreffende groot en cyclisch onderhoud voor alle gemeentelijke gebouwen. Voor een specificatie wordt verwezen naar de bijlage onderhoud gemeentelijke gebouwen.

4.3.3.7 Overzicht incidentele lasten en baten

Incidentele lasten	2018	2019	2020	2021
beleidsmedewerker R&B	36.000	36.000	-	-
applicatiebeheer Squit XO	31.000	31.000	-	-
administratieve ondersteuning VVH	36.000	36.000	-	-
onderzoek fietspad Riel-Gilze	25.000	-	-	-
wandel en fietsroutestructuren	15.000	-	-	-
groot onderhoud in het groen	65.000	-	-	-
budget omgevingsvisie	150.000	-	-	-

Incidentele baten	2018	2019	2020	2021
beschikking awr:				
beleidsmedewerker R&B	36.000	36.000		
applicatiebeheer Squit XO	31.000	31.000		
administratieve ondersteuning VVH	36.000	36.000		
onderzoek fietspad Riel-Gilze	25.000	-		
wandel en fietsroutestructuren	15.000	-		
groot onderhoud in het groen	65.000	-		
budget omgevingsvisie	150.000	-		

4.3.4 Programma 4 Sociaal domein

4.3.4.1 Overzicht van lasten en baten

Nr	Lasten per taakveld	Begroting 2017	Begroting 2018
0_2	Burgerzaken	947.182	913.237
4_1	Openbaar basisonderwijs	50.391	52.737
4_2	Onderwijshuisvesting	1.469.642	1.401.826
4_3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	914.979	947.090
5_1	Sportbeleid en activering	355.848	264.248
5_2	Sportaccommodaties	1.248.536	1.181.763
5_3	Cultuurpresentatie, productie en partic.	504.204	474.745
6_1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.687.974	1.933.851
6_2	Wijkteams	1.789.646	1.469.450
6_3	Inkomensregelingen	5.776.172	5.682.407
6_4	Begeleide participatie	2.837.404	2.596.573
6_5	Arbeidsparticipatie	872.914	405.517
6_6	Maatwerkvoorziningen (WMO)	783.200	1.001.505
6_71	Maatwerkdienstverlening 18+	3.171.355	3.358.618
6_72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.912.866	5.135.404
6_82	Geescaleerde zorg 18-	552.808	560.000
7_1	Volksgezondheid	719.518	757.810
Totaal lasten		29.594.639	28.136.781

Nr	Baten per taakveld	Begroting 2017	Begroting 2018
0_2	Burgerzaken	-439.761	-456.830
4_1	Openbaar basisonderwijs	0	0
4_2	Onderwijshuisvesting	-17.100	-15.756
4_3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-81.563	-75.890
5_1	Sportbeleid en activering	0	0
5_2	Sportaccommodaties	-321.577	-312.521
5_3	Cultuurpresentatie, productie en partic.	0	0
6_1	Samenkracht en burgerparticipatie	-187.827	-173.263
6_2	Wijkteams	-55.208	-67.460
6_3	Inkomensregelingen	-4.387.576	-4.357.222
6_4	Begeleide participatie	0	0
6_5	Arbeidsparticipatie	-52.140	-35.550
6_6	Maatwerkvoorziningen (WMO)	-11.000	-11.000
6_71	Maatwerkdienstverlening 18+	-264.000	705.228
6_72	Maatwerkdienstverlening 18-	-201.093	-1.257.113
6_82	Geescaleerde zorg 18-	0	0
7_1	Volksgezondheid	0	0
Totaal baten		-6.018.845	-6.057.377

Totaal saldo	23.575.794	22.079.403
---------------------	-------------------	-------------------

4.3.4.2 Toelichting ontwikkelingen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Het resultaat van dit programma is € 22.079.403,00 (nadeel).

Toegelicht worden de (voornaamste) verschillen in lasten en baten van de begroting 2018 ten opzichte van

de begroting 2017.

LASTEN

De lasten voor dit programma zijn € 1.457.859,00 lager geraamd dan in 2017. Dit wordt veroorzaakt door:

- 0.2 Burgerzaken: de lasten van dit taakveld zijn € 33.945,00 lager uitgevallen dan in 2017:
 1. Salarissen 2018 zijn hoger ten opzichte van de salarissen 2017 € 14.000,00;
 2. In 2017 extra middelen geraamd met betrekking tot module BRP € 50.000,00;
 3. In 2018 hogere uitgaven aan rijksleges € 5.100,00 (zie ook baten);
 4. Aan overige kosten in 2018 € 3.000,00 minder geraamd.
- 4.2 Onderwijshuisvesting: de lasten van dit taakveld zijn € 67.817,00 lager uitgevallen dan in 2017 door:
 1. Lagere kapitaalslasten in 2018 € 62.000,00;
 2. Lagere kosten voor huur gymzalen bijzonder onderwijs € 12.000,00 door wegvallen huur gymzaal Riel door Vonder en aanpassing huur SARS;
 3. Hogere kosten in 2018 voor OZB en Rioolbelasting € 6.300,00.
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken: de lasten van dit taakveld zijn € 32.112,00 hoger uitgevallen dan in 2017 door:
 1. Salarissen 2018 zijn hoger ten opzichte van de salarissen 2017 € 2.200,00;
 2. Hogere bijdrage aan bestuur speciaal onderwijs door aanpassing en indexering van bedrag per leerling € 27.300,00;
 3. In 2017 is eenmalig een bedrag opgenomen van € 9.000,00 voor Taalpunt;
 4. In 2018 hogere uitgaven geraamd inzake Peuters naar de Opvang € 11.558,00 door hogere ontvangst van uitkering van het Rijk.
- Sportbeleid en activering: de lasten van dit taakveld zijn € 91.600,00 lager uitgevallen dan in 2017 door:
 1. Salarissen 2018 zijn hoger ten opzichte van salarissen 2017 € 14.000,00;
 2. Overheveling budget van 2016 naar 2017 inzake combinatiefunctie € 50.000,00;
 3. In 2017 eenmalig een raming voor Combinatiefunctie Cultuureducatie € 56.000,00.
- 5.2 Sportaccommodaties: de lasten van dit taakveld zijn € 66.773,00 lager uitgevallen dan in 2017 door:
 1. Lagere kapitaalslasten in 2018 € 10.500,00 en € 15.000,00 aan afschrijving is ingaande 2018 bij programma Algemene dekkingmiddelen ondergebracht;
 2. In 2018 lagere raming voor gasverbruik sporthal de Haspel van € 7.800,00 omdat vanwege de renovatie van de Haspel (o.a. andere cv-ketel) het gasverbruik is afgenomen;
 3. Voor onderhoud en dagelijks beheer minder geraamd € 36.200,00, doordat in 2017 bij de Burap de werkelijke kosten Diamant zijn opgenomen;
 4. Indexering exploitatiebijdrage LACO € 2.500,00.
- 5.3 Cultuurpresentatie, productie en partic.: de lasten van dit taakveld zijn € 29.459,00 lager uitgevallen dan in 2017 door:
 1. Salarissen 2018 zijn lager t.o.v. salarissen 2017 € 27.000,00;
 2. Overheveling budget van 2016 naar 2017 inzake restant Bruisfonds € 5.400,00;
 3. Hogere bedrag aan subsidie Factorium omdat de indexering van subsidie 2017 in de raming 2018 is opgenomen € 3.000,00.
- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie: de lasten van dit taakveld zijn € 754.123,00 lager uitgevallen dan in 2017 door:
 1. Salarissen 2018 zijn lager ten opzichte van salarissen 2017 € 527.000,00 vanwege raming op taakveld 6.71 en 6.72;
 2. Kapitaallasten 2018 lager ten opzichte van 2017 € 14.500,00 vanwege renteomslagpercentage;
 3. Overheveling budgetten van 2016 naar 2017 inzake incidentele subsidies (€ 5.400,00) en indexering subsidies (€ 20.000,00);
 4. Hoger bedrag aan subsidies diverse organisaties omdat de indexering van subsidie 2017 in de raming 2018 is opgenomen € 19.500,00 (raadsbesluit 11 juli);
 5. In 2017 is het restantbudget inzake invoeringskosten transitie opgenomen € 55.500,00;

- 6. In 2017 is € 80.000,00 als raming opgenomen inzake aanvullende subsidie 2016 en 2017 aan S.C.A.G.;
- 7. Verlaging subsidie aan Scouting Goirle € 18.000,00 vanwege privatisering;
- 8. Aan onderhoud gebouwen Scouting Goirle minder geraamd € 28.000,00, omdat in 2017 vanwege de privatisering budget hiervoor beschikbaar is gesteld;
- 9. Lagere raming uitbestede werkzaamheden Beleid en Uitvoering WMO € 25.000,00
- 6.2 Wijkteams: De lasten van dit taakveld zijn € 320.196,00 lager geraamd dan in 2017 door:
 - 1. In 2017 zijn extra rijksmiddelen ontvangen met betrekking tot taakmutaties Sociaal Domein € 113.000,00;
 - 2. Op basis van huidige gegevens/cijfers zijn de ramingen voor 2018 inzake directe bedrijfslasten Wijkteams verlaagd met € 326.000,00 voornamelijk voor inhuur personeel en uitbestede werkzaamheden;
 - 3. Ingaande 2018 is er voor de inzet en ondersteuning van 't Loket 3D (Stg.MEE, CdT en IMW) hogere raming opgenomen € 194.000,00 (zie ook punt 2);
 - 4. In 2017 extra middelen opgenomen voor pilot Goirle (aandacht voor basiskracht) door Kompaan in de Bocht € 75.000,00.
- 6.3 Inkomensregelingen: de lasten van dit taakveld zijn € 93.765,00 lager uitgevallen dan in 2017 door:
 - 1. Salarissen 2018 lager ten opzichte van salarissen 2017 € 97.000,00;
 - 2. Hogere raming aan diverse uitbestede werkzaamheden in 2018 € 3.000,00.
- 6.4 Begeleide participatie: de lasten van dit taakveld zijn € 240.831,00 lager uitgevallen dan in 2017 door:
 - 1. Salarissen 2018 hoger ten opzichte van salarissen 2017 € 43.000,00;
 - 2. Van ministerie SZW wordt een lager bedrag ontvangen inzake WSW, hierdoor een lagere doorbetaling aan Diamant € 284.000,00.
- 6.5 Arbeidsparticipatie: de lasten van dit taakveld zijn € 467.397,00 lager uitgevallen dan in 2017 door:
 - 1. Salarissen 2018 hoger ten opzichte van salarissen 2017 € 68.000,00;
 - 2. Overheveling restantbudget re-integratie van 2016 naar 2017 € 60.000,00;
 - 3. Ingaande 2018 geen rijksmiddelen meer voor invoeringskosten Participatiewet SZW € 39.000,00;
 - 4. In 2017 heeft ContourdeTwern extra middelen ontvangen m.b.t. opvang statushouders en werkgroep statushouders € 76.000,00;
 - 5. Overheveling restant budget RMBA-middelen van 2016 naar 2017 € 39.000,00;
 - 6. Tot en met 2017 hebben we rijksmiddelen ontvangen inzake Opvang Vluchtelingen € 321.000,00.
- 6.6 Maatwerkvoorziening (WMO): de lasten van dit taakveld zijn € 218.305,00 hoger uitgevallen dan in 2017 doordat ingaande 2018 hier salarissen geraamd worden.
- 6.71 Maatwerkvoorzieningen 18+: de lasten van dit taakveld zijn € 187.264,00 hoger uitgevallen dan in 2017 door:
 - 1. Salarissen 2018 hoger t.o.v. salarissen 2017 € 125.000,00 (zie taakveld 6.1);
 - 2. Hogere integratie uitkering Wet Maatschappelijke Ondersteuning m.b.t. huishoudelijke hulp € 98.000,00;
 - 3. Ingaande 2018 worden onder WMO-begeleiding salarissen geraamd € 114.000,00;
 - 4. T.o.v. 2017 lagere raming voor PGB WMO begeleiding € 150.000,00 op basis van cijfers 2017.
- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-: de lasten van dit taakveld zijn € 222.538,00 hoger uitgevallen dan in 2017 door:
 - 1. Salarissen 2018 hoger ten opzichte van salarissen 2017 € 198.000,00 (zie taakveld 6.1);
 - 2. Op basis van huidige cijfers hogere raming in 2018 aan bijdrage voor Regionale Jeugdzorg van € 30.000,00. Voor Lokale Jeugdzorg wordt de raming verlaagd met € 5.000,00.
- 6.82 Geëscaleerde zorg 18-: de lasten van dit taakveld zijn € 7.192,00 hoger uitgevallen dan in 2017 door verhoging van het budget Jeugdreclassering.
- 7.1 Volksgezondheid: de lasten van dit taakveld zijn € 38.292,00 hoger uitgevallen dan in 2017 door:
 - 1. Salarissen 2018 hoger t.o.v. salarissen 2017 € 16.000,00;

2. In 2017 hogere bijdrage GGD € 26.000,00;
3. Overheveling budget van 2016 naar 2017 voor Maatregelen infectieziekten € 3.500,00.

BATEN

De baten voor dit programma zijn € 38.532,00 hoger geraamd dan in 2017. Dit wordt veroorzaakt door:

- 0.2 Burgerzaken: de baten van dit taakveld zijn € 17.069,00 hoger uitgevallen dan in 2017 door hogere ontvangst van gemeenteleges voornamelijk voor reisdocumenten en hogere ontvangst aan rijksleges (zie ook lasten).
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken: de baten van dit taakveld zijn € 5.673,00 lager uitgevallen dan in 2017 doordat we in 2017 een ontvangst hebben opgenomen voor eenmalige terugvordering volwasseneducatie over 2015 en 2016.
- 5.2 Sportaccommodaties: de baten van dit taakveld zijn € 9.056,00 lager uitgevallen dan in 2017 door enerzijds indexering van de huren (€ 3.000,00) en anderzijds door het wegvallen van huurinkomsten gymzaal Riel (€ 12.000,00).
- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie: de baten van dit taakveld zijn € 14.564,00 lager uitgevallen dan in 2017 door:
 1. In 2018 lagere bijdrage van SCAG inzake vervanging inventaris € 3.000,00;
 2. Hogere huuropbrengst m.b.t. Kinderopvang € 9.000,00 i.v.m. volledig jaar;
 3. Vervallen van huur Scoutinggebouw Goirle € 20.500,00 vanwege de privatisering.
- 6.2 Wijkteams: de baten van dit taakveld zijn € 12.252,00 hoger uitgevallen dan in 2017 doordat in 2018 een hogere huuropbrengst is geraamd voor het Zorgcentrum.
- 6.3 Inkomensregelingen: de baten van dit taakveld zijn € 30.354,00 lager uitgevallen dan in 2017 door een lagere raming m.b.t. rente en aflossing bijstandsbesluit zelfstandigen / starters.
- 6.5 Arbeidsparticipatie: de baten van dit taakveld zijn € 16.640,00 lager uitgevallen dan in 2017 door lagere bijdrage RMBA-middelen begeleiding statushouders (2017: 22 statushouders / 2018: 15 statushouders).
- 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+: de baten van dit taakveld zijn € 969.228,00 lager uitgevallen dan in 2017 door:
 1. Lagere afkoopsom regresrecht ☑ € 7.000,00;
 2. In 2018 is een stelpost opgenomen van € 962.000,00 (uitgaven) in verband met het budgettair neutraal ramen van middelen Sociaal Domein, onderdeel nieuwe WMO.
- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-: de baten van dit taakveld zijn € 1.056.020,00 hoger uitgevallen dan in 2018 door het opnemen van een stelpost in verband met het budgettair neutraal ramen van middelen Sociaal Domein, onderdeel Jeugdzorg.

4.3.4.3 Meerjarenramingen

Taakveld		2018	2019	2020	2021	
0_2	Burgerzaken	L	913.237	925.685	940.349	955.247
		B	-456.830	-374.737	-376.936	-373.862
4_1	Openbaar basisonderwijs	L	52.737	52.737	52.737	52.737
4_2	Onderwijshuisvesting	L	1.401.826	1.381.672	1.368.687	1.358.210
		B	-15.756	-15.994	-16.235	-16.480
4_3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	L	947.091	963.095	979.367	995.913
		B	-75.890	-76.145	-76.404	-76.667
5_1	Sportbeleid en activering	L	264.248	268.564	272.950	277.408
5_2	Sportaccommodaties	L	1.181.763	1.187.539	1.195.943	1.201.336
		B	-312.521	-317.216	-321.982	-326.820
5_3	Cultuurpresentatie, productie en partic.	L	474.745	482.766	490.921	499.212
		B	0	0	0	0
6_1	Samenkracht en burgerparticipatie	L	1.933.851	1.948.045	1.975.079	2.003.824
		B	-173.263	-175.720	-178.216	-180.748
6_2	Wijkteams	L	1.469.450	1.470.954	1.472.485	1.474.043
		B	-67.460	-68.473	-69.502	-70.545
6_3	Inkomensregelingen	L	5.682.407	5.690.676	5.702.262	5.714.033
		B	-4.357.222	-4.357.222	-4.357.222	-4.357.222
6_4	Begeleide participatie	L	2.596.573	2.388.813	2.246.521	2.140.485
6_5	Arbeidsparticipatie	L	405.517	405.517	405.517	405.517
		B	-35.550	-35.550	-35.550	-35.550
6_6	Maatwerkvoorzinningen (WMO)	L	1.001.505	1.004.776	1.008.096	1.011.465
		B	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
6_71	Maatwerkdienstverlening 18+	L	3.358.619	3.362.224	3.365.883	3.369.597
		B	705.228	673.519	687.798	682.893
6_72	Maatwerkdienstverlening 18-	L	5.135.404	5.137.423	5.139.472	5.141.552
		B	-1.257.113	-1.257.108	-1.229.503	-1.208.011
6_82	Geescaleerde zorg 18-	L	560.000	560.000	560.000	560.000
7_1	Volksgezondheid	L	757.810	770.286	782.973	795.874
			2018	2019	2020	2021
	Totaal lasten		28.136.780	28.000.769	27.959.238	27.956.452
	Totaal baten		-6.057.377	-6.015.646	-5.984.752	-5.974.012
	Saldo programma		22.079.403	21.985.123	21.974.486	21.982.440

4.3.4.4 Toelichting meerjarenramingen

De mutaties in de meerjarenbegroting hebben betrekking op:

- een stijging van de salarislasteren met 1,50% vanwege de te verwachte generieke loonkostenstijging;
- een stijging van de budgetten en subsidies met 1,70% vanwege de te verwachte prijsstijging (inflatie);
- een stijging van de inkomsten van derden met 1,50% vanwege de te verwachte prijsstijging (inflatie);
- de vrijval van de kapitaallasteren;
- vanwege de verlenging van de geldigheid van paspoorten daalt de opbrengst leges paspoorten vanaf 2019 aanmerkelijk;

- de lasten voor de jeugdzorg en de Wmo zijn meerjarig gelijk doorgetrokken. De integratie-uitkeringen nemen echter jaarlijks af. Om de dalende uitkeringen budgettair neutraal te verwerken is bij de taakvelden 6_71 Maatwerkvoorziening 18+ en 6_72 Maatwerkvoorziening 18- meerjarig een stelpost opgenomen zodat het in totaal voor deze twee onderdelen budgettair neutraal is geraamd;
- de budgetten voor de uitkeringen sociale zaken zijn de meerjarenbegroting ongewijzigd omdat tegenover de uitgaven grotendeels specifieke uitkeringen staan;
- bij het taakveld 6.4. Begeleide participatie is rekening gehouden met een lagere bijdrage aan de Diamant omdat de middelen in het kader van de Participatiewet fors dalen en het uitgangspunt in de begroting en de meerjarenbegroting is dat de transitie van de Participatiewet budgettaire neutraal wordt verwerkt.

4.3.4.5 Overzicht bestaand en nieuw beleid en mutaties reserves

	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2018	2019	2020	2021
Saldo bestaand beleid	22.079.403	21.985.123	21.974.486	21.982.440
Lasten nieuw beleid	783.866	328.974	304.478	304.690
Baten nieuw beleid	-	-	-	-
Exploitatieresultaat	22.863.269	22.314.097	22.278.964	22.287.130
Mutaties reserves bestaand beleid	-	-	-	-
Mutaties reserves nieuw beleid	482.958	28.066	3.840	3.782
Saldo	22.380.311	22.286.031	22.275.124	22.283.348

4.3.4.6 Beleidsintensiveringen

Investerings

OHP 2018	€ 55.640,00
----------	-------------

Op basis van het OHP 2018 dient rekening gehouden te worden met de volgende investeringen:

- Mill Hill College - sanering van asbesthoudende vensterbanken en kozijnen / kosten: € 3.850,00 (incl. BTW);
- Verbetering binnenklimaat Frankische Driehoek (locatie basisschool Den Bongerd) / kosten: € 16.790,00;
- Eerste inrichting onderwijs leerpakket en meubilair ten behoeve van de 22e en 23e groepsruimte van basisschool Den Bongerd / kosten: € 29.000,00;
- Aanvullende bekostiging 1e inrichting Taalschool - Taalklas / kosten: € 6.000,00.

De voortvloeiende lasten uit het OHP 2018 worden gedekt door te beschikken over de reserve huisvesting onderwijs.

Vervanging inventaris SCAG	€ 39.000,00
----------------------------	-------------

Het bestuur van SCAG geeft aan dat diverse materialen/inventaris technisch zijn afgeschreven en vervangen dienen te worden. Voor 2018 wordt rekening gehouden met een totaal bedrag van € 39.000,00.

De lasten van deze investering worden in rekening gebracht bij SCAG.

Exploitatie

Taalschool / Taalklas	€ 40.000,00
-----------------------	-------------

Ter uitvoering van het besluit van uw raad van 31 januari 2017 is in maart jl. de Taalschool gestart voor leerplichtige vergunninghouders in de leeftijd van 4 t/m 12 jaar. De Taalschool is gehuisvest in een ruimte van basisschool Den Bongerd in het kindcentrum Frankische Driehoek. Doelgroep voor de Taalschool zijn de kinderen die rechtstreeks uit het buitenland komen en de Nederlandse taal niet of nauwelijks beheersen. Onderdeel van de Taalschool is de Taalklas. Doelgroep van deze voorziening zijn de kinderen die de Nederlandse taal al wel spreken, maar een grote achterstand hebben op het gebied van woordenschat en van technisch en/of begrijpend lezen.

Doelstelling is de Taalschool/-klas voor langere termijn in stand te houden. Hiervoor is echter wel een continue instroom van (nieuwe) leerlingen noodzakelijk. Op dit moment stagneert deze instroom. Daarom wordt thans voorlopig geopteerd voor de instandhouding van deze voorziening tot het einde van het schooljaar 2017/2018. De verdere continuering is geheel afhankelijk van de mondiale ontwikkelingen van het vluchtelingenvraagstuk en de rol die ons land daarin vervult. Voor de Taalschool is een begroting opgesteld, in eerste instantie voor het kalenderjaar 2017. De inkomsten voor deze voorziening worden overwegend gegenereerd uit de middelen die via het ministerie van OCW worden ontvangen. Op dit moment bestaat er nog geen inzicht in de gemeentelijke taakstelling voor de opvang van vluchtelingen in 2018. Door de verminderde instroom moet rekening worden gehouden met een minder omvangrijke opdracht. Dit heeft direct een gevolg voor de Taalschool, omdat er daardoor minder middelen via het departement van OCW worden ontvangen. Het is niet uitgesloten dat de inkomstenstroom zelfs grotendeels stopt. Voor de instandhouding van de Taalschool t/m begin juli 2018 zijn daarom extra gemeentelijke middelen nodig. Afhankelijk van de taakstelling 2018 en de aard van de instroom kan hiermee een bedrag gemoeid zijn ad ca. € 40.000,00. Voor de dekking van deze gelden kunnen de (extra) rijksmiddelen worden aangewend die in 2016 via Uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom zijn verkregen.

Inrichting Taalpunt Analfabetisme - Laaggeletterdheid in de gemeente Goirle	€ 23.000,00
---	-------------

Om de vaardigheden van laaggeletterden te verbeteren en de achterstanden te bestrijden, worden via de Wet educatie en beroepsonderwijs financiële middelen beschikbaar gesteld. Vastgesteld is dat de doelgroep echter onvoldoende wordt bereikt. Om de aanpak van laaggeletterdheid en analfabetisme te versterken, is in 2015 in de regio het Taalnetwerk Midden-Brabant opgericht. Een van de speerpunten van het Taalnetwerk is het realiseren van lokale Taalhuizen/Taalpunten. Een Taalhuis c.a. is een herkenbare plek in het dorp waar laaggeletterden terecht kunnen met een vraag rondom het verkrijgen van basisvaardigheden (taal, rekenen, digitaal). Het Taalhuis is daarnaast een laagdrempelige ontmoetingsplek waar laaggeletterde volwassenen en/of inburgeraars, digibeten en vrijwilligers elkaar kunnen ontmoeten met als doel te oefenen met het lezen, het schrijven, het spreken en het luisteren, het rekenen, of zich te bekwamen in digitale vaardigheden. Op het spreekuur van het Taalhuis is wekelijks een vertegenwoordiger van het ROC Tilburg aanwezig die het taal-, reken- en digitaal niveau van de cliënt kan bepalen en een passend aanbod naar een aanbieder kan verzorgen. Het Taalhuis richt zich ook op de taalvrijwilligers, die laaggeletterden informatie kunnen verschaffen over de lesboeken, de oefenprogramma's, de cursussen en die de cliënten kunnen ondersteunen bij het gebruik van methodes.

Beoogd wordt in het voorjaar 2018 met een Taalhuis/-punt in onze gemeente van start te gaan. De gemeente dient de uitvoering van de coördinerende werkzaamheden van het Taalhuis te faciliteren. Door het Taalnetwerk is een profiel opgesteld van de coördinatiefunctie. Op basis van dit profiel worden de kosten van deze functie op jaarbasis geraamd op een bedrag ad € 23.000,00. De inrichting van het Taalhuis zal in nauw overleg met de bibliotheek Midden-Brabant en Contour de Twern tot stand worden gebracht.

Combinatiefuncties	€ 59.908,00
--------------------	-------------

In 2010 heeft gemeente Goirle een start gemaakt met combinatiefuncties. Combinatiefunctionarissen zijn werkzaam in twee van de sectoren onderwijs, sport en cultuur. Pas vanaf 2012 zijn er daadwerkelijk combinatiefunctionarissen aangesteld, te weten 0,5 fte bij Stichting Kindcentra Goirle (brede school coördinator), 0,7 fte bij stichting Jong (sportfunctionarissen) en 0,7 fte bij Factorium Podiumkunsten (cultuurfunctionarissen). In 2015 heeft de gemeente Goirle het deelnamepercentage aan de regeling combinatiefuncties verhoogd van 60% naar 100%. Dit betekent een verhoging van 1,9 fte naar 3,1 fte. De jaarlijkse rijksbijdrage voor 3,1 fte CF bedraagt € 62.283,00. Naar huidige inzichten wordt deze rijksbijdrage gedurende de gehele beleidsperiode 2018-2021 ontvangen.

In het kader van Back to Basics 2.0 zullen de huidige afspraken met SKG, Stichting Jong en Factorium Podiumkunsten worden gecontinueerd (1,9fte). In het najaar van 2017 wordt een nader besluit genomen over de inzet van de volledige 3,1 fte combinatiefuncties. In de gemeentebegroting is reeds een bedrag ad € 95.800,00 opgenomen. Om de volledige 3.1 fte CF te realiseren is een extra gemeentelijke bijdrage ad € 59.908,00 nodig.

Sociaal domein	€ 250.000,00
----------------	--------------

De gemeente beschikt over een reserve sociaal domein van 1,1 miljoen. Het college wil de komende 4 jaar, jaarlijks, een bedrag van € 250.000,00 toevoegen aan de begroting sociaal domein. Dit bedrag wordt als volgt ingezet:

- Extra middelen om de lopende succesvolle burgerinitiatieven, die voorliggend zijn aan de maatwerkvoorzieningen en meer ruimte om nieuwe initiatieven te stimuleren door inzet van incidentele subsidie gedurende de looptijd van Back to basics 2.0. Kosten: € 25.000,00 per jaar.
- Versterking algemene voorliggende voorzieningen op lokaal niveau en extra middelen voor het structureel maken van tijdelijke inzet in de toegang. Kosten: € 175.000,00 per jaar.
- Ontwikkelingen nieuwe taken WMO en innovatie Jeugd. Kosten: € 50.000,00 per jaar. Er is een voorlopig budget gereserveerd. Nadere invulling volgt in relatie met de uitvoeringsagenda BtB 2.0 in 2018.

Voor 2018 worden de hogere budgetten gedekt uit de reserve sociaal domein en eventueel hogere budgetten na 2018 dienen opgevangen te worden binnen de budgetten sociaal domein.

Aandacht voor Basiskracht	€ 75.000,00
---------------------------	-------------

We investeren in de gemeente Goirle flink in preventie vooral in doelgroep Jeugd. Dit doen we om problemen te voorkomen of problemen vroegtijdig te signaleren om erger te voorkomen. Hiervoor hebben we onder andere de werkwijze Aandacht voor Basiskracht geïmplementeerd. Deze ondersteuning is beschikbaar op alle kinder- en peuteropvang locaties en in de onderbouw van het basisonderwijs. De raad heeft eerder besloten om het project Aandacht voor Basiskracht om te zetten in een structurele werkwijze maar het budget daarvoor is nog niet structureel in de begroting opgenomen. Kosten: € 75.000,00 op jaarbasis.

Marietje Kessels	€ 48.000,00
------------------	-------------

Het college is voornemens een bedrag van € 48.000,00 in de begroting 2018 op te nemen voor weerbaarheidstraining (Marietje Kessels Project). In de vergadering van de gemeenteraad van 11 juli 2017 is reeds besproken dat het college voor 2018 weerbaarheidstrainingen wil faciliteren in het basisonderwijs. Marietje Kessels Project is een programma voor alle leerlingen van groep 7 van het basisonderwijs en richt zich op het weerbaar maken van kinderen tegen de diverse vormen van machtsmisbruik (bijvoorbeeld pesten, omgaan met groepsdruk en kindermishandeling). Over het structureel maken van deze voorziening wordt in de loop van 2018 beslist via de voorbereiding van de begroting 2019.

Buurtbemiddeling	€ 10.000,00
------------------	-------------

De politie Zeeland-West-Brabant, maatschappelijk werk IMW en de woningcorporatie Leystromen constateren dat het helpend is als er bij overlast of onenigheid in de buurt of tussen burens er een partij is die als bemiddelaar kan optreden. Buurtbemiddeling zal worden uitgevoerd door getrainde vrijwilligers en aangestuurd door een betaalde kracht (coördinator) van ContourdeTwern(CdT). De doelstellingen van buurtbemiddeling zijn de woonoverlast te verminderen en escalaties in de buurt te voorkomen.

Buurtbemiddeling wordt opgestart voor een periode van 2 jaar. CdT verantwoordt zich na een periode van 1,5 jaar via een activiteitenverslag. Naar aanleiding van dit verslag zal de gemeente Goirle in gesprek gaan met CdT om het project buurtbemiddeling voort te zetten of om het project te beëindigen.

De totale kosten voor buurtbemiddeling bedragen € 15.000,00 voor het eerste jaar. Woningcorporatie Leystromen zal 1/3^{de} van de kosten van buurtbemiddeling betalen. In totaal komen de kosten voor de gemeente Goirle voor het eerste jaar op € 10.000,00.

Sjors Sportief/Sjors creatief	€ 6.000,00
-------------------------------	------------

In de periode 2013 - 2017 heeft de gemeente Goirle met groot succes het project Sjors Sportief/Sjors Creatief uitgevoerd. Gemiddeld genomen wordt 20% van de kinderen, die via proeflessen kennis maken met het Goirlese sport- en cultuuraanbod, lid van een vereniging. Voor de periode 2018-2021 willen wij dit project voortzetten. Jaarlijks vergt dit een budget van € 6.000,00.

Onderzoek zwembad	€ 15.000,00
-------------------	-------------

Op 31 augustus 2021 loopt het contract af met Laco International B.V. Het is noodzakelijk om in de komende jaren een onderzoek op te starten naar nut en noodzaak van een zwembad in Goirle. Voor 2018 wordt rekening gehouden met een budget van € 15.000,00.

Big data	€ 72.500,00
----------	-------------

Big data kunnen ons helpen in het sociaal domein maar we zullen extra inzet moeten plegen om de monitoring en het gebruik van big data beter vorm te geven. We willen weten of we voor onze burgers ook de resultaten bereiken die we met ze afspreken in het plan van aanpak. Daarvoor zullen wij tijdelijk specialistische kennis in huis moeten halen en medewerkers gaan opleiden.

Begeleiding werkgroep opvang vluchtelingen	€ 50.000,00
--	-------------

De begeleiding van de werkgroep opvang vluchtelingen is opgedragen aan Contour/de Twern. Deze begeleiding is een apart onderdeel geworden in de nieuwe aanbesteding Back to Basics 2.0. De afgelopen jaren is de financiering van de begeleiding steeds incidenteel gedekt, soms stonden daar deels incidentele rijksmiddelen tegenover. De financiering van deze begeleiding is daarmee onzeker. Vanaf 2018 houden we rekening met een structurele kostenpost van € 65.000,00, waarvan € 15.000,00 gedekt is vanuit de bestaande middelen.

Persoonlijke Gezondheidscheck (PGC)	€ 20.000,00
-------------------------------------	-------------

De Persoonlijke Gezondheidscheck (PGC) is een online e-health instrument, waarmee deelnemers inzicht krijgen in de eigen gezondheid en leefstijl. Door advies op maat wordt zo de eigen regie versterkt. Om ervoor te zorgen dat men aan de slag gaat met de eigen gezondheid wordt er advies gegeven over mogelijke interventies binnen de sociale kaart van Goirle. Bij een hoog risico wordt er geadviseerd naar de huisarts te gaan.

Een derde deel van de ziektelast is te beperken door een andere leefstijl. Door de inwoners op preventieve wijze inzicht te verschaffen over de eigen gezondheid kan de ziektelast beperkt worden.

Gemeente Goirle heeft in 2016 deelgenomen aan een pilot. Na een eerste effectmeting na 3 maanden blijkt dat 50% van de deelnemers meer gemotiveerd is om aan de slag te gaan met de gezondheid. In september 2017 worden de uitkomsten van de pilot geëvalueerd. Bij de pilot was één huisartsenpraktijk betrokken. Mocht uit de evaluatie blijken dat de pilot op lange termijn een positief effect heeft gehad op de leefstijl van onze inwoners, willen wij de persoonlijke gezondheidscheck aanbieden bij alle huisartspraktijken in Goirle en Riel.

Gecombineerde Leefstijl Interventie (preventie overgewicht)	€ 17.500,00
---	-------------

Vanuit het innovatie project van de GGD is vorig jaar de Gecombineerde leefstijl interventie (GLI) als innovatief project aangewezen. Er is een pilot opgestart bij vier gemeenten: Tilburg, Loon op Zand, Dongen en Heusden. Het doel van het project is het ontwikkelen van een kwalitatief goed, langlopend aanbod voor kansarme gezinnen met kinderen (4-12 jaar) met overgewicht of obesitas, als onderdeel van een integrale ketenaanpak overgewicht. Dit is ook een van de speerpunten uit de regionale nota volksgezondheid in Midden-Brabant. Het aanbod heeft richt zich op het realiseren van een gezond gewicht en een betere kwaliteit van leven ('lekker in je vel' zitten) bij deelnemende kinderen en een duurzaam gezondere leefstijl van de deelnemende gezinnen bewerkstelligen, die leidt tot een betere gezondheid en meer kwaliteit van leven en uiteindelijk minder zorggebruik.

De kosten hiervoor bedragen per gemeente € 34.858 voor 2 jaar en ervan uitgaande dat er 20 uur beleidsadvisering en 20 uur uitvoering worden gereserveerd vanuit de lokale accent GGD (voor 2 jaar). Dit komt neer op € 17.500,00 voor 2018 en € 17.500,00 voor 2019.

't Loket

Op 31 januari 2017 heeft de gemeenteraad besloten om voor de lange termijn huisvesting van het Loket 2 scenario's verder op te pakken en uit te werken en daarvoor een voorbereidingskrediet ter beschikking te stellen. Scenario 1: Blijven zitten in de huidige panden op de locatie Zorgcentrum/de Marmot en scenario 2: Verplaatsing van 't Loket naar het CC Jan van Besouw. Bij scenario 2 wordt ook de huisvesting Mainframe betrokken. De nader uitgewerkte vervolgoopdracht is juni 2017 door de gemeenteraad vastgesteld. De opdracht wordt gefaseerd uitgevoerd. De eerste fase is er op gericht om antwoord te krijgen op de volgende vragen:

- Hoeveel m2 ruimten/werkplekken zijn voor de 5 kernpartners en mogelijke nieuwe kernpartners bij een efficiënt ruimtegebruik daadwerkelijk nodig.
- Is er hiervoor voldoende ruimte in het CC Jan van Besouw en is er de bereidheid om deze ruimte vrij te maken.
- Is het CC Jan van Besouw voor gebruikers van het Zorgcentrum voldoende laagdrempelig en toegankelijk en/of zo te maken.

Mocht blijken dat het CC Jan van Besouw toch geen haalbare optie is voor de huisvesting van de partners van het Zorgcentrum dan kan op dat moment besloten worden om alleen scenario 1 verder uit te werken. Dit zal in 2017 duidelijk zijn. In 2018 zal een definitieve keuze gemaakt worden. Dan zal duidelijk zijn wat nodig is om de komende 20 jaar hetzij gehuisvest te blijven op de huidige locatie, hetzij in het CC Jan van Besouw en wat dat kost. Na een definitieve keuze voor een van de twee scenario's, zal dit scenario in 2018 in een concreet ontwerp met meer definitieve kostenraming uitgewerkt worden.

4.3.4.7 Overzicht incidentele lasten en baten

Incidentele lasten	2018	2019	2020	2021
taalschool/taalklas	40.000	-	-	-
Marietje Kessels	48.000	-	-	-
budget onderzoek zwembad	15.000	-	-	-
buurtbemiddeling	10.000	6.667	-	-
extra budget voorzieningen soc. domein	250.000	-	-	-
big data en sociaal domein	72.500	-	-	-
leefstijlinterventie	17.500	17.500	-	-
persoonlijke gezondheidscheck	20.000	-	-	-

Incidentele baten	2018	2019	2020	2021
beschikking awr:				
Marietje Kessels	48.000	-	-	-
budget onderzoek zwembad	15.000	-	-	-
buurtbemiddeling	10.000	6.667	-	-
big data en sociaal domein	72.500	-	-	-
leefstijlinterventie	17.500	17.500	-	-
persoonlijke gezondheidscheck	20.000	-	-	-
beschikking reserve sociaal domein				
extra budget voorzieningen soc. domein	250.000	-	-	-

4.3.5 Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en vennootschapsbelasting

4.3.5.1 Overzicht van lasten en baten

Nr	Lasten per taakveld	Begroting 2017	Begroting 2018
0_10	Mutatie reserves	3.819.379	404.854
0_11	Resultaat vd rekening van betalen/lasten	16.731	0
0_5	Treasury	-172.073	3.353
0_61	OZB Woningen	141.718	149.988
0_62	OZB-niet Woningen	17.000	17.500
0_64	Belastingen overig	23.550	16.250
0_7	Alg. uitkering en ov. uitk Gemeentefonds	14.139	14.504
0_8	Overige baten en lasten	1.121.435	2.189.898
0_9	Vennootschapsbelasting (VpB)	61.000	3.661
Totaal lasten		5.042.879	2.800.008

Nr	Baten per taakveld	Begroting 2017	Begroting 2018
0_10	Mutatie reserves	-10.331.998	-2.055.431
0_11	Resultaat vd rekening van betalen/lasten	0	0
0_5	Treasury	-733.487	-607.141
0_61	OZB Woningen	-3.021.570	-3.120.000
0_62	OZB-niet Woningen	-1.363.530	-1.403.000
0_64	Belastingen overig	-101.800	-102.340
0_7	Alg. uitkering en ov. uitk Gemeentefonds	-30.240.748	-30.704.119
0_8	Overige baten en lasten	-976.880	-275.450
0_9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0
Totaal baten		-46.770.013	-38.267.481

Totaal saldo		-41.727.133	-35.467.473
---------------------	--	--------------------	--------------------

4.3.5.2 Toelichting ontwikkelingen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Het resultaat van dit programma is € -35.467.473,00 (voordeel).

Toegelicht worden de (voornaamste) verschillen in lasten en baten van de begroting 2018 ten opzichte van de begroting 2017.

LASTEN

De lasten voor dit programma zijn € 2.242.872,00 lager geraamd dan in 2017. Dit wordt veroorzaakt door:

- lagere rentekosten externe financiering ad € 72.200,00;
- lagere kosten rente interne financiering € 138.700,00 omdat de rente die wordt toegerekend aan het eigen vermogen lager is dan die van 2017 namelijk 2% versus 2,5%;
- lagere kapitaallasten ad € 9.800,00 voornamelijk vanwege het lagere renteomslagpercentage (2,0% in plaats van 2,50%);
- in de begroting 2018 is rekening gehouden met een toerekening van de rentelasten ad € 10.000,00 voor de blijverslening waarvoor een budget van € 500.000,00 is gereserveerd;
- in 2017 is een eenmalig beschikbaar gesteld voor het inhuren van extern advies voor het toetsen/onderzoeken van de kostendekkendheid van tarieven leges en toerekening van overhead;
- in 2018 is een stelpost geraamd van € 140.000,00 voor te verwachten extra lasten als gevolg van de stijging van de salarislasten voornamelijk vanwege de gevolgen van het cao-akkoord gemeenten;

- in 2018 is rekening gehouden met te verwachten kosten voor bepaalde werkzaamheden aan de VNG die werkzaamheden voor de gemeenten uitvoeren en daar staat een compensatie tegenover in de algemene uitkering;
- in de begroting 2018 zijn de lasten meegenomen voor het nieuwe beleid ad € 1.837.000,00 en dat betreft:
 - * structurele meer lasten in de exploitatie van € 650.000,00 die o.a. betrekking hebben op personeel, combinatiefunctionaris, begeleiding werkgroep statushouders en aandacht voor basiskracht;
 - * structurele meer lasten vanwege de kapitaallasten van nieuwe investeringen ad € 102.000,00;
 - * incidentele lasten ad € 1.084.600,00 die voor € 250.000,00 worden gedekt uit de reserve sociaal domein en de rest ad € 834.600,00 komt ten laste van de AWR;
- in de begroting 2018 is in 1e instantie rekening gehouden met een prijsstijging van 1%. Omdat het rijk in de algemene uitkering voor 2018 uitgaat van een stijging van 1,4% is voor die 0,4% een stelpost geraamd ad € 51.400,00;
- in de begroting is rekening gehouden met hogere kapitaallasten ad € 11.000,00 voor het extra uitvoeringskrediet voor de Tilburgseweg;
- de toevoeging aan de reserves is in 2018 aanmerkelijk lager namelijk € 2.668.500,00. Voor een specificatie van de toevoeging wordt verwezen naar hoofdstuk 4;
- het saldo van de begroting 2017 bedraagt na de Burap € 16.700,00 positief;

BATEN

De baten voor dit programma zijn € 8.502.532,00 lager geraamd dan in 2017. Dit wordt veroorzaakt door:

- de beschikking over de reserves is aanmerkelijk, namelijk € 7.587.000,00 lager. Voor een specificatie van de beschikking in 2018 wordt verwezen naar hoofdstuk 4;
- lagere bespaarde rente van de reserves ad € 138.700,00 vanwege de lagere rente die gehanteerd mag worden; in 2017 mocht 2,29% als rente gehanteerd worden en in 2018 is dat 2,09%;
- lagere externe rentebaten ad € 4.600,00 vanwege een renteconversie bij een van de uitstaande geldleningen;
- in de begroting 2018 is rekening gehouden met externe rentebaten vanwege de te ontvangen rente vanwege verstrekte blijversleningen;
- een hogere algemene uitkering ad € 1.019.100,00 omdat de algemene uitkering 2018 op basis van de Septembercirculaire 2016 en de Meicirculaire 2017 fors in positieve zin is bijgesteld;
- een hogere algemene uitkering voor het onderdeel nieuwe taken Wmo ad € 31.500,00. Deze hogere uitkering is budgettair neutraal verwerkt door de uitgaven voor deze nieuwe taken bij te stellen;
- een lagere algemene uitkering voor het onderdeel jeugdzorg ad € 283.600,00. Deze lagere uitkering is budgettair neutraal verwerkt;
- een lagere algemene uitkering voor het onderdeel participatie-wet ad € 253.600,00. Deze lagere uitkering is budgettair neutraal verwerkt door de uitgaven voor de Participatiewet neerwaarts bij te stellen; in de begroting 2017 is bij de Burap rekening gehouden met een bate van de algemene uitkering van voorgaande jaren ad € 50.000,00 van voor 2017;
- de hogere raming voor de OZB belasting ad € 137.900,00. Voor 2018 is rekening gehouden met een stijging van de OZB met 1,6% (= inflatiecorrectie mei 2017 versus mei 2016) en daarnaast is rekening gehouden met volumegroei;
- per saldo is de stelpost nog te realiseren inkomsten in 2018 € 81.200,00 hoger en wordt veroorzaakt door enerzijds een verwacht voordeel vanwege halve kapitaallasten ad € 51.000,00 in 2018 van de nieuwe investeringen 2018 en anderzijds wordt rekening gehouden met een verlaging van de rentelasten voor de grondexploitatie omdat we voornemens zijn tussentijds winst te nemen bij de grondexploitatie;

- in 2017 is een beschikking geraamd over de voorziening ad € 782.000,00. Het betreft een vrijval van € 500.000,00 in de voorziening egalisatie tarieven rioolrecht en een beschikking over de voorziening egalisatie tarieven afvalstoffenheffing ad € 282.000,00 welke terug is gestort in de awr;

4.3.5.3 Meerjarenramingen

Taakveld		2018	2019	2020	2021
0_10 Mutatie reserves	L	404.854	353.854	353.854	353.854
	B	-2.055.431	-849.596	-778.252	-749.814
0_11 Resultaat vd rekening van betalen/lasten	L	0	0	0	0
0_5 Treasury	L	3.353	49.714	105.353	161.239
	B	-607.141	-607.141	-607.141	-607.141
0_61 OZB Woningen	L	149.988	152.518	155.092	157.708
	B	-3.120.000	-3.220.615	-3.307.008	-3.394.698
0_62 OZB-niet Woningen	L	17.500	17.800	18.105	18.415
	B	-1.403.000	-1.403.000	-1.403.000	-1.403.000
0_64 Belastingen overig	L	16.250	16.530	16.814	17.104
	B	-102.340	-102.565	-102.794	-103.026
0_7 Alg. uitkering en ov. uitk Gemeentefonds	L	14.504	14.654	14.806	14.960
	B	-30.704.119	-31.037.232	-31.403.037	-31.738.285
0_8 Overige baten en lasten	L	2.189.898	1.219.084	1.320.866	1.422.642
	B	-275.450	-249.450	-274.450	-299.450
0_9 Vennootschapsbelasting (VpB)	L	3.661	6.263	6.263	2.360
		2018	2019	2020	2021
Totaal lasten		2.800.008	1.830.417	1.991.153	2.148.282
Totaal baten		-38.267.481	-37.469.599	-37.875.682	-38.295.414
Saldo programma		-35.467.473	-35.639.182	-35.884.529	-36.147.132

4.3.5.4 Toelichting meerjarenramingen

De mutaties in de meerjarenbegroting hebben in het algemeen betrekking op:

- Een stijging van de salarissen met 1,50 % vanwege te verwachten generieke salariskostenstijging;
- Een stijging van de budgetten met 1,70 % vanwege de te verwachten prijsstijging (inflatie);
- Een stijging van de inkomsten van derden met 1,50 % vanwege de te verwachten prijsstijging (inflatie);
- De vrijval van de kapitaallasten.

Voorts is rekening gehouden met de volgende mutaties:

- Bij het taakveld Reserves is de beschikking over de reserves vanaf 2019 lager vanwege eenmalige beschikkingen in 2018 tot een totaalbedrag van € 869.335,00:
 - In 2018 is eenmalig beschikt over de AWR voor de incidentele uitgaven 2018 nieuw beleid ad € 834.600,00; voor een specificatie hiervan wordt verwezen naar het overzicht nieuw beleid;
 - In 2018 is beschikt over de AWR voor de wachtgelden voor voormalige bestuurders voor € 71.924,00 en die worden in 2019 € 30.300,00 en € 14.000,00 in 2020;
 - In 2018 en 2019 wordt beschikt over de AWR voor € 42.000,00 voor eenmalige lasten voor voormalig personeel;
 - in 2018 is eenmalig beschikt over de AWR voor € 15.000,00 vanwege de incidentele ophoging van het budget voor vorming en opleiding voor specifiek de afdeling VVH;

- in 2018 is eenmalig beschikt over de AWR voor extra werkzaamheden voor DIV vanwege de extra werkzaamheden vanwege de implementatie van InProces;
- De vrijval van de kapitaallasten voor huisvesting onderwijs wordt gecorrigeerd voor hetzelfde bedrag in de reserve huisvesting onderwijs.
- Bij het taakveld Reserves is de toevoeging aan de reserves vanaf 2019 lager vanwege de eenmalige storting in 2018 in de AWR van het voordeel van de halve kapitaallasten van nieuwe investeringen 2018.
 - Bij het taakveld Treasury wordt de stijging in de lasten veroorzaakt door de lagere toerekening van de kapitaallasten naar de taakvelden;
- Bij het taakveld gemeentelijke belastingen wordt rekening gehouden met een stijging van de OZB-opbrengst met 1,5% jaarlijks vanwege de inflatiecorrectie en voorts wordt rekening gehouden met een hogere opbrengt vanwege de toename van WOZ-objecten van 200 woningen in 2019 en 100 objecten in 2020 en 2021;
- De ramingen voor de algemene uitkering in de meerjarenbegroting zijn gebaseerd op de Septembercirculaire 2016 en de Meicirculaire 2017;
- Bij het taakveld algemene dekkingsmiddelen is rekening gehouden met de volgende mutaties:
 - Verwerking in de meerjarenbegroting van de beleidsintensivering van 2018;
 - Een autonome stijging van de post salarissen van € 10.000,00 jaarlijks vanwege de periodieke verhogingen.

4.3.5.5 Overzicht bestaand en nieuw beleid en mutaties reserves

	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2018	2019	2020	2021
Saldo bestaand beleid	33.816.896-	35.143.440-	35.460.131-	35.751.172-
Lasten nieuw beleid	25.000	25.000	25.000	25.000
Baten nieuw beleid	-	-	-	-
Exploitatieresultaat	33.791.896-	35.118.440-	35.435.131-	35.726.172-
Mutaties reserves bestaand beleid	35.400	35.700	35.850	36.000
Mutaties reserves nieuw beleid	-	-	-	-
Saldo	33.827.296-	35.154.140-	35.470.981-	35.762.172-

4.3.5.6 Beleidsintensiveringen

Gemeentelijke belastingen	€ 25.000,00
---------------------------	-------------

De samenwerking met de gemeenten Oisterwijk en Hilvarenbeek wordt steeds intensiever, zo ook op het gebied van gemeentelijke belastingen. Zo voeren we in 2017 een aanbestedingsprocedure om de uitvoering van gemeentelijke belastingen gezamenlijk te outsourcen. Daarnaast bekijken we gezamenlijk hoe we de werkzaamheden binnen het proces belastingen kunnen verdelen over de drie gemeenten. De belangrijkste uitgangspunten hierbij zijn kwetsbaarheid aanpakken en efficiency-voordelen uit de samenwerking halen. De aanbesteding belastingen gaat naar verwachting € 25.000,00 extra kosten. Dit wordt verklaard door marktwerking, uitbreiding van uit te besteden werkzaamheden en areaaluitbreiding. Wanneer de kosten van de uitbesteding belastingen meer dan 10% hoger uitvallen ten opzichte van het aanwezige budget, dan komen we hierop terug naar de raad.

4.3.5.7 Overzicht incidentele lasten en baten

Incidentele lasten	2018	2019	2020	2021
post onvoorziene uitgaven	35.400	35.700	35.850	36.000
storting in de awr, halve kapitaallasten	51.000	-	-	-

Incidentele baten	2018	2019	2020	2021
beschikking awr onvoorziene uitgaven	35.400	35.700	35.850	36.000
halve kapitaallasten nieuwe investeringen	51.000	-	-	-

4.3.6 Overhead

4.3.6.1 Overzicht van lasten en baten

Nr	Lasten per taakveld	Begroting 2017	Begroting 2018
0_4	Overhead	5.094.610	4.849.545
	Totaal lasten	5.094.610	4.849.545

Nr	Baten per taakveld	Begroting 2017	Begroting 2018
0_4	Overhead	-85.720	-100.074
	Totaal baten	-85.720	-100.074

	Totaal saldo	5.008.890	4.749.471
--	---------------------	------------------	------------------

4.3.6.2 Toelichting ontwikkelingen ten opzichte van vorig begrotingsjaar

Het resultaat van dit programma is € 4.749.471,00 (nadeel).

Toegelicht worden de (voornaamste) verschillen in lasten en baten van de begroting 2018 ten opzichte van de begroting 2017.

LASTEN

De lasten voor dit programma zijn € 245.065,00 lager geraamd dan in 2017. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere salarislasten ad € 128.000,00 vanwege de generieke salariskostenstijging en extra formatie;
- Lagere inhuurkosten ad € 137.000,00 vanwege de extra formatie vanaf 2018;
- Lagere overheadverrekening vanwege andere toerekening grondexploitatie ad € 31.000,00. Alleen de toerekening van de overhead aan de complexen van de actieve grondpolitiek mogen geboekt worden en die van de passieve grondpolitiek niet meer;
- Lagere lasten ad € 23.000,00 vanwege de incidentele wervingsprocedure voor een gemeentesecretaris in 2017;
- Lagere lasten ad € 108.000,00 vanwege het incidentele budget Digitaal Archief dat in 2017 dient te worden afgerond en daarmee niet wordt begroot in 2018;
- Lagere lasten ad € 70.000,00 vanwege incidenteel budget Nieuwe Dienstverlening dat in 2017 dient te worden afgerond en daarmee niet wordt begroot in 2018;
- Lagere lasten ad € 21.000,00 vanwege incidentele overhevelingen vanuit 2016 naar 2017, in het kader van het opleidingsbudget en de salarisadministratie;
- Lagere lasten ad € 10.000,00 vanwege het digitaliseren van de personeelsdossiers dat in 2017 wordt uitgevoerd;
- Hogere ICT lasten ad € 13.000,00 voor het beter doorgeleiden van gegevens;
- Lagere lasten vanwege incidentele kosten in 2017 voor de aanschaf van een softwarescanner ad € 6.000,00;
- Hogere lasten ad € 5.000,00 vanwege de overheveling van het archief vanuit LOG;
- Hogere incidentele lasten ad € 15.000,00 voor vorming en opleiding voor specifiek de afdeling VVH;
- Hogere incidentele ad € 41.000,00 vanwege extra eenmalige werkzaamheden voor DIV vanwege de implementatie van InProces;
- Lagere lasten vanwege incidentele extra raming voor juridisch advies in 2017 ad € 8.000,00;
- Lagere afschrijvingen ad € 34.000,00.

BATEN

De baten voor dit programma zijn € 14.354,00 hoger geraamd dan in 2017. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere doorberekening van de salarislasten vanwege de generieke salariskostenstijging ad € 9.000,00;
- Hogere baten vanwege subsidie voor de te plaatsen zonnepanelen ad € 5.000,00.

4.3.6.3 Meerjarenramingen

Taakveld		2018	2019	2020	2021
0_4 Overhead	L	4.849.545	4.853.821	4.882.865	4.958.481
	B	-100.074	-101.499	-102.945	-104.413
		2018	2019	2020	2021
Totaal lasten		4.849.545	4.853.821	4.882.865	4.958.481
Totaal baten		-100.074	-101.499	-102.945	-104.413
Saldo programma		4.749.471	4.752.322	4.779.920	4.854.068

4.3.6.4 Toelichting meerjarenramingen

De mutaties in de meerjarenbegroting hebben betrekking op:

- een stijging van de salarislasten met 1,50% vanwege de te verwachte generieke loonkostenstijging;
- een stijging van de budgetten met 1,70% vanwege de te verwachte prijsstijging (inflatie);
- een stijging van de inkomsten van derden met 1,50% vanwege de te verwachte prijsstijging (inflatie);

4.3.6.5 Overzicht bestand en nieuw beleid

	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2018	2019	2020	2021
Saldo bestaand beleid	4.749.471	4.752.322	4.779.920	4.854.068
Lasten nieuw beleid	442.100	237.000	237.000	237.000
Baten nieuw beleid	-	-	-	-
Exploitatieresultaat	5.191.571	4.989.322	5.016.920	5.091.068
Mutaties reserves bestaand beleid	83.000	42.000	-	-
Mutaties reserves nieuw beleid	205.100	-	-	-
Saldo	4.903.471	4.947.322	5.016.920	5.091.068

4.3.6.6 Beleidsintensiveringen

Exploitatie

Personeelsformatie	€ 255.000,00
--------------------	--------------

Binnen de organisatie zijn er veel signalen van een hoge werkdruk. Dit signaal is bekrachtigd in het in 2016 gehouden medewerkertevredenheidsonderzoek. Op het moment dat de balans tussen de werkbelasting en de belastbaarheid van de medewerker verstoord raakt, spreekt men van werkdruk. Dat leidt tot gezondheidsklachten.

De verzuimstatistieken laten zien dat er een toename is van verzuim wat om die reden als werkgerelateerd kan worden aangemerkt. De hoeveelheid projecten, veranderende wetgeving en autonome ontwikkelingen zoals bv binnen het sociaal domein en de Omgevingswet werken door binnen de gehele organisatie. Medewerkers zijn toegewijd en bereid om een stapje harder te lopen, echter is de grens van wat van

mensen mag worden verwacht op meerdere plaatsen in de organisatie bereikt en zelfs overschreden. Gevolgen hiervan zijn (langdurig) verzuim en inhuurkosten om uitval op te vangen. Een aantal concrete voorbeelden hiervan zijn:

- Sociale Zaken: de ontwikkelingen binnen het sociaal domein; de transities werken blijvend door tot in de gehele organisatie;
- Invoering van de Omgevingswet vraagt om de nodige inspanningen;
- Veranderende dienstverlening vraagt om een andere en intensievere inzet van de communicatiemensen en -middelen zoals social media en de website.
- Invoering van de kwaliteitscriteria op het gebied van veiligheid, toezicht en handhaving.

Uit de gemeentelijke benchmark van bureau Berenschot (eind 2015) is gebleken dat de gemeente Goirle gemiddeld 19% minder formatie inzet dan gemeenten van vergelijkbare grootte uit de referentiegroep. De formatie is nu niet meer toereikend om alle taken (met inzet van eigen medewerkers) uit te voeren. Met nog meer taken en autonome ontwikkelingen die op ons afkomen zal deze ontwikkeling zich alleen maar doorzetten. Nadrukkelijk zal moeten worden gezien hoe dit kan worden aangepakt. Zowel in de preventieve als in de reactieve sfeer. Hierbij kan worden gedacht aan prioritering passend bij de personeelsomvang, bieden van afdoende coaching en opleidingen. Uitbreiding van de formatie in 2018 zal nodig zijn om alle taken te kunnen blijven uitvoeren en inhuur van externen te beperken. Voor een nadere specificatie van de incidentele en structurele uitbreidingen van de formatie zie bijlage 3.

Bijkomende personeelslasten	€ 75.000,00
-----------------------------	-------------

In verband met de substantiële uitbreiding van de formatie wordt ook rekening gehouden met een bedrag per personeelslid van € 7.500,00 voor bijkomende kosten zoals de inrichting van de werkplek, de bijdrage per werkplek voor ict e.d.

Omdat op diverse plekken er sprake is van het inwisselen van tijdelijke inhuur naar vaste formatie wordt voor dit onderdeel rekening gehouden met 10 medewerkers.

Nieuwe dienstverlening	€ 178.100,00
------------------------	--------------

a. Projectleiding zaakgericht werken

Voor de tijdelijke uitbreiding voor de projectleiding zaakgericht werken wordt een budget gereserveerd van € 10.000,00.

b. Extra inhuur/finetunen zaaktypes

Hiervoor wordt een budget, eenmalig, gereserveerd van € 8.100,00.

c. Implementatie ZGW Soza

We verwachten dat er een "doorrol" zal zijn van dit deelproject in 2018. Het inrichten van alle Soza-processen en de implementatie van de nieuwe werkwijze, het opleiden van de medewerkers, en de nazorg hierop, loopt nog door in Q1 en Q2 van 2018

Inhuur extra functioneel beheer. 26 dagen, inrichten zaaktypen	€ 23.000,00
Projectleiding / verandermanagement	€ 10.000,00
Floorwalking, implementatie	€ 7.000,00
Totaal nodig	€ 40.000,00

d. KCC Functionaliteit

Voor het inrichten, implementeren, opleiden en trainen van het KCC extern een projectleider, 1 halve dag pw gedurende een jaar.	€ 10.000,00
extra functioneel beheer, inrichten kcc module	€ 13.000,00
Totaal	€ 23.000,00

e. Business case vergunningen VVH

Inrichting ZGW afdeling VVH (VVH) op basis van concept businesscase.

De inrichting / aansluiting van de vergunningsprocessen in het zaakstelsel zal zowel interne capaciteit van de afdeling vergen, als externe capaciteit. Hierbij denken we aan externe technische kennis voor functioneel beheer in het VTH domein en externe projectleiding.

Projectleiding / verandermanagement	€ 10.000,00
Inrichting, functioneel beheer , incidenteel	€ 35.000,00
Totaal	€ 45.000,00
Leveranciers, structureel beheer koppeling	€ 14.000,00 per jaar

f. Doorontwikkeling per afdeling (OND)

Voor de doorontwikkeling per afdeling zal in 2018 ook aandacht zijn. Rondgang per afdeling welke werkprocessen er specifiek kunnen worden ingericht in het zaakstelsel. Uitfaseren van GRS als archiefsysteem. Vervangingsbesluit. Optimaliseren dienstverlening m.b.v. het zaakstelsel, nieuwe webformulieren.

Externe projectleiding 2018	€ 20.000,00
Aanschaf zoekmodule C-content (ontsluiting archief)	€ 5.000,00 per jaar

g. Implementatie nieuwe user interface van InProces (OND)

De aanpak voor de implementatie van de nieuwe User Interface wordt opgesteld in overleg met de leverancier en uitrol vindt naar verwachting Q3 en Q4 van 2018 plaats.

Training eindgebruikers	€ 8.000,00
Floorwalking 2 weken	€ 7.000,00
Inrichting, migratie, functioneel beheer 13 dagen	€ 12.000,00
Kosten migratie, leverancier Brein	€ 10.000,00
Totaal	€ 37.000,00

Plaatsonafhankelijk werken	€ 25.000,00
----------------------------	-------------

Een onderdeel van het Nieuwe Werken is dat er behoefte is naar plaats-onafhankelijk werken. Ook de invoering van het zaakgericht werken draagt hierin bij. Zaakgericht werken maakt het mogelijk een proces van voor tot achter geheel digitaal af te handelen. Digitaal werken, digitaal vergaderen, een dossier 'onder de arm' ergens mee naartoe nemen, het zijn allemaal factoren die aanleiding geven tot de wens om meer dan nu plaats onafhankelijk te kunnen werken. Het huidige aanbod van ICT-middelen dient hiertoe te worden uitgebreid met een keuzemogelijkheid voor een laptop of tablet. Dit leidt tot een verhoging van de kosten per werkplek en hiertoe dient het ICT budget te worden opgehoogd.

Kosten: € 15.000,00 structureel.

Papierloos werken	€ 7.000,00
-------------------	------------

In de agendacommissie is afgesproken om in juni 2017 een aanpak neer te leggen om met de gemeenteraad papierloos te gaan werken. Indien hiervoor wordt gekozen dient duidelijk te worden welke kosten hier aan verbonden zijn. Kosten zijn mede afhankelijk van de keuzes die uiteindelijk gemaakt worden. Voor nu ramen we een voorlopig bedrag.

Kosten: € 5.000,00 (licenties etc), € 2.000,00 overig eenmalig/implementatie.

WNRA (Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren)	€ 15.000,00
---	-------------

Om de transitie naar de nieuwe rechtspositie van ambtenaren goed te laten verlopen is het nodig dat we juridisch advies kunnen inwinnen om tot op organisatie- maar ook op individueel niveau de overgang zo goed mogelijk vorm te geven. De post voor juridische advisering op het gebied van rechtspositie dient hiertoe eenmalig te worden verhoogd.

Kosten: € 15.000,00.

4.3.6.7 Overzicht incidentele lasten en baten

Incidentele lasten	2018	2019	2020	2021
secretariele ondersteuning cie bezwaar	25.000	25.000	-	-
projectleiding ZGW	10.000	-	-	-
extra inhuur/fintunen zgw	8.100	-	-	-
implementatie ZGW/Soza	40.000	-	-	-
kcc functionaliteit	23.000	-	-	-
business case vergunningen VVH	45.000	-	-	-
adviezen vanwege de WNRA	15.000	-	-	-
papierloos werken	7.000	-	-	-
doorontwikkeling ZGW Ondersteuning	20.000	-	-	-
implementatie nieuwe interface InProces	37.000	-	-	-

Incidentele baten	2018	2019	2020	2021
beschikking awr:				
secretariele ondersteuning cie bezwaar	25.000	25.000	-	-
projectleiding ZGW	10.000	-	-	-
extra inhuur/fintunen zgw	8.100	-	-	-
implementatie ZGW/Soza	40.000	-	-	-
kcc functionaliteit	23.000	-	-	-
business case vergunningen VVH	45.000	-	-	-
adviezen vanwege de WNRA	15.000	-	-	-
papierloos werken	7.000	-	-	-
doorontwikkeling ZGW Ondersteuning	20.000	-	-	-
implementatie nieuwe interface InProces	37.000	-	-	-

4.4 Uiteenzetting financiële positie

4.4.1 Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid

4.4.1.1 Financiële gevolgen bestaand beleid

Uitkomst begroting 2018

In de Voorjaarsnota 2018 verwachtten we nog een nadelig saldo van € 208.001,00. De concept-begroting 2018 sluit met een voordelig saldo van € 77.849,00, een voordelig verschil van € 285.850,00. Dit voordeel is een gevolg van onderstaande mutaties:

Analyse resultaat 2018

Voordelige mutaties

a. Hogere algemene uitkering 2018	535.000,00
b. Hogere decentralisatie uitkering "oude" wmo	52.000,00
c. Lager budget huishoudelijke hulp	100.000,00
d. Lagere rentelasten	168.000,00
e. Ozb, opbrengst, inflatiecorrectie	26.400,00
f. Ozb, volumegroei tot en met 2016	96.000,00
g. Ozb, volumegroei 2017	31.000,00
h. Hoger dividend BNG	8.500,00
i. Lagere lasten uitbreiding formatie ten opzichte VJN	25.000,00
j. Lagere premie algemene WA-verzekering	15.000,00
k. Geen kapitaallasten fietspad Riel naar Gilze	22.000,00
l. Lagere elektriciteitslasten Haspel	8.000,00
m. Hogere opbrengst leges burgerzaken	19.000,00
n. Hogere opbrengst leges apv	6.500,00
o. Overige per saldo voordelige mutaties	<u>49.750,00</u>

Totaal voordelige mutaties 1.162.150,00

Nadelige mutaties

a. Hogere bijdrage Hart van Brabant	24.000,00
b. Hogere bijdrage Veiligheidsregio	7.300,00
c. Hogere bijdrage Mid-point	24.000,00
d. Vervallen geraamde opbrengst reclame zuil A-58	40.000,00
e. Hogere kapitaallasten Tilburgseweg	11.000,00
f. Budget Stika, geen dekking uit reserve groen	25.000,00
g. Budget SSIB (Samen Sterk In het Buitengebied)	7.500,00
h. Lagere reclameopbrengsten	33.500,00
i. Lagere toerekening overhead aan grex,KW, afval, rio	56.000,00

j. Hogere bijdrage GGD	11.000,00
k. Budget combinatie functies	60.000,00
l. Functioneel beheer makelaarssuite	16.000,00
m. Hogere salarislasteren effect stijging pensioenpremies	109.000,00
n. Hogere salarislasteren cao-akkoord gemeentepersoneel	140.000,00
o. Bijkomende kosten uitbreiding formatie	75.000,00
p. Hogere lasten overige beleidsintensivering	29.000,00
q. Stelpost hogere last prijscompensatie	51.000,00
r. Stelpost budgetten VNG (alg. uitkering)	70.000,00
s. Vervallen extra stijging OZB met 2%	87.000,00

Totaal nadelige mutaties 876.300,00

Samengevat

Totaal voordelige mutaties	1.162.150,00
Totaal nadelige mutaties	<u>876.300,00</u>
<i>Per saldo voordelig</i>	285.850,00

Incidentele lasten en baten in de begroting 2018

Omschrijving	Programma	Incidentele lasten	Incidentele baten
Wachtgeld voormalige bestuurders	1	71.924	71.924
Eenmalige extra inzet personeel duurzaamheid	3	64.080	64.080
Onderuitputting kapitaallasten 2018	alg.	51.000	51.000
Post onvoorziene uitgaven	alg.	35.400	35.400
Eenmalige inzet formatie voor DIV	overhead	41.000	41.000
Lasten voormalig personeel	overhead	42.000	42.000
Incidenteel budget vorming en opleiding	overhead	15.000	15.000
Totaal		320.404	320.404

De incidentele baten zijn verantwoord op taakveld 010 Reserves, beschikking over de AWR behalve de incidentele baten, onderuitputting kapitaallasten ad € 51.000,00 die bij de overige lasten en baten is geraamd (taakveld 0.8 overige lasten en baten)

Voor het "nieuwe" beleid wordt voor incidentele uitgaven beschikt over de algemene weerstandsreserve. Zie onderstaand overzicht.

Omschrijving	Programma	Incidentele lasten	Incidentele baten
Budget Goolse democratie	1	25.000	25.000
Budget voor integriteitsbeoordeling	1	6.000	6.000

Extra ambtelijke inzet tbv Goolse democr.	1	2.000	2.000
Gemeenteraadsverkiezingen	1	25.000	25.000
Web-sitwe gemeenteraad	1	5.500	5.500
Formatie voor 2 jaar, beleidsmedew. R&B	3	36.000	36.000
Formatie voor 2 jaar, adm. medew. VVH	3	36.000	36.000
Formatie voor 2 jaar, appl.beheer Squit XO	3	31.000	31.000
Budget onderzoek fietspad Riel-Gilze	3	25.000	25.000
Wandel- en fietsroutes	3	15.000	15.000
Groot onderhoud in het groen	3	65.000	65.000
Implementatie omgevingsvergunning	3	150.000	150.000
Budget onderzoek zwembad	4	15.000	15.000
Marietje Kesselsproject	4	48.000	48.000
Budget buurtbemiddeling	4	10.000	10.000
Big data en Sociaal Domein	4	72.500	72.500
Persoonlijke gezondheidscheck	4	20.000	20.000
Leefstijlinterventie	4	17.500	17.500
Formatie voor 2 jaar, secretariële ondersteuning commissie bezwaarschriften	Overhead	25.000	25.000
Projectleiding ZGW	Overhead	10.000	10.000
Finetunen zaaktypes	Overhead	8.100	8.100
Implementatie ZGW Sociale zaken	Overhead	40.000	40.000
KCC functionaliteit	Overhead	23.000	23.000
Business care vergunningen VVH	Overhead	45.000	45.000
Adviezen vanwege de WNRA	Overhead	15.000	15.000
Papierloos werken	Overhead	7.000	7.000
Doorontwikkeling afd. OND In Proces	Overhead	20.000	20.000
Implementatie nieuwe interface InProces	Overhead	37.000	37.000
Totaal		834.600	834.600

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

Salariskosten bestuur

De salariskosten voor het gemeentebestuur vallen uiteen in de salariskosten van de Gemeenteraad, het College, de lokale rekenkamer en de griffie. Ten opzichte van vorig jaar wijken de ramingen nauwelijks af.

Salariskostenontwikkeling

De salariskosten stijgen ten opzichte van de begroting 2017 met € 468.000,00 hetgeen een stijging is van 6,03%. In de berekening van de salarissen voor 2018 is rekening gehouden met de periodieke verhoging voor de medewerkers en is rekening gehouden met een stijging van de salarissen van 1,5% ten opzichte van het salarisniveau april 2017. De stijging van de salarislaster wordt voornamelijk veroorzaakt door de stijging van de pensioenpremies.

Tenslotte is rekening gehouden met een stelpost van € 100.000,00 als financiële consequenties van de gevolgen van de recent afgesloten CAO voor gemeentepersoneel.

De stijging wordt ook veroorzaakt door de uitbreiding van de formatie van 121,37 fte met 3,24 fte naar 124,61 fte.

Salariskosten voormalig personeel

In 2018 heeft de raming betrekking op een personeelslid die gedeeltelijk is afgekeurd en de gemeente is eigen risicodragers.

Investerings, onderscheiden in investeringen met economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

	Boekwaarde 01-01-2017	Afschrijving in 2017	Aflossing in 2017	Boekwaarde 31-12-2017	Rente	Kapitaal lasten
Materiële vaste activa economisch nut						
Gronden & Terreinen	1.002.723	0	0	1.002.723	25.068	25.068
Bedrijfsgebouwen	25.485.368	977.865	0	24.507.503	637.134	1.614.999
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	492.354	28.313	0	464.041	12.309	40.622
Machines, apparaten & installaties	3.150.912	293.620	0	2.857.292	78.773	372.393
Overige materiële vaste activa	3.264.109	408.418	0	2.855.691	81.603	490.021
Inv.ec.nut ter bestrijding van kstn heffing	20.916.674	444.639	0	20.472.035	522.917	967.556
Totaal materiële vaste activa economisch nut	54.312.139	2.152.855	0	52.159.284	1.357.803	3.510.658
Materiële vaste activa maatschappelijk nut						
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	10.926.973	613.870	0	10.313.103	273.174	887.044
Machines, apparaten & installaties	2.111	704	0	1.408	53	757
Overige materiële vaste activa	65.956	40.015	0	25.941	1.649	41.664
Totaal materiële vaste activa maatschappelijk nut	10.995.040	654.589	0	10.340.451	274.876	929.465
Financiële vaste activa						
Kapitaalverstrekkingen deelnemingen	244.728	0	0	244.728	6.118	6.118
Overige langlopende geldleningen	2.757.901	0	37.278	2.720.623	72.914	72.914
Overige uitzettingen > 1 jaar	6.807	0	0	6.807	170	170
Totaal financiële vaste activa	3.009.435	0	37.278	2.972.157	79.202	79.202
Totaal gemeente Goirle	68.316.614	2.807.443	37.278	65.471.893	1.711.881	4.519.324

Overzicht reserves

Omschrijving	Saldo 01-01-2018	Vermeerderingen			Verminderingen			Saldo 31-12-2018
		rente bijschrijv.	toev. t.l.v. exploit.	andere res./ontv. derden	t.g.v. exploit.	andere res./activa derden	aan- wending.	
Algemene reserves		2,09%						
Algemene (geblokkeerde) reserve	2.875.000	0	0	0	0	0	0	2.875.000
Totaal algemene reserves (A)	2.875.000	0	0	0	0	0	0	2.875.000
Overige bestemmingsreserves								
Algemene weerstandsreserve	4.455.947	93.129	111.255	0	1.104.004	0	145.176	3.411.151
Reserve overgehevelde budgetten	0	0	0	0	0	0	0	0
Res. Fest. unieke (sport)prestatie	15.140	0	0	0	0	0	0	15.140
Res. dekking onderh. Turnhoutsebaan	2.100.000	0	0	0	0	0	0	2.100.000
Dekkingsreserve kapitaallasten	267.896	5.599	0	0	21.617	0	0	251.878
Reserve Kloosterplein	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve groen	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve monumenten	40.113	0	0	0	11.515	0	0	28.598
Reserve impuls overige ruimte	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Turnhoutsebaan	143.497	2.999	0	0	0	0	0	146.496
Res. egalisatie opbr. leges bouwverg.	800.261	0	0	0	0	0	0	800.261
Res. dekking kapitaall. sportpark	1.204.835	25.181	0	0	234.084	0	0	995.932
Reserve parkeerplaatsen	23.313	0	0	0	0	0	0	23.313
Reserve verfraaiing gemeente	169.021	0	0	0	10.910	0	0	158.111
Reserve volkshuisvesting	233.435	0	0	0	0	0	0	233.435
Reserve 1-loket	29.395	0	0	0	0	0	0	29.395
Reserve huisvesting onderwijs	1.472.645	0	0	0	98.640	0	0	1.374.005
Reserve cultureel centrum	6.929.455	144.826	0	0	321.000	0	0	6.753.281
Reserve incidentele subsidie	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve AWBZ/Wmo	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve sociaal domein	1.100.000	0	0	0	0	0	0	1.100.000
Reserve blijverslening	500.000	0	0	0	0	0	0	500.000
Reserve duurzaamheidslening	500.000	0	0	0	0	0	0	500.000
Totaal overige best.reserves	19.984.953	271.734	111.255	0	1.801.770	0	145.176	18.420.996
Reserves grondexploitatie								
Algemene reserve grondexploitatie	2.564.651	53.601	-41.800	0	3.661	0	0	2.572.791
Reserve bovenwijkse voorzieningen	481.509	10.064	0	0	0	0	0	491.573
Totaal reserves grondexploitatie	3.046.160	63.665	-41.800	0	3.661	0	0	3.064.364
Totaal Bestemmingsreserves (B)	23.031.113	335.399	69.455	0	1.805.431	0	145.176	21.485.360
Totaal reserves (A+B)	25.906.113	335.399	69.455	0	1.805.431	0	145.176	24.360.360

In 2015 is het BBV gewijzigd en als gevolg daarvan is de Notitie rente verschenen van de commissie BBV. Alhoewel in het BBV de mogelijkheid vooralsnog blijft bestaan om een rentevergoeding (of een vergoeding voor de inflatie) over het eigen vermogen te berekenen en deze door te belasten aan de taakvelden

adviseert de Commissie BBV vanwege het verlangde inzicht, de eenvoud en transparantie deze systematiek niet (meer) toe te passen.

Als er wel een rentevergoeding over het eigen vermogen wordt berekend, dan moet deze vergoeding op een realistisch niveau liggen. Daarom mag deze vergoeding maximaal het rentepercentage zijn dat door de gemeente over extern aangetrokken financieringsmiddelen wordt vergoed. Aangezien het hierbij veelal om een samenstel van meerdere langlopende en kortlopende leningen gaat, zal hiertoe een gewogen percentage moeten worden berekend.

Gelet op de besluiten in het verleden om rente toe te voegen aan bepaalde reserves en ook omdat een deel van de bespaarde rente als structureel dekkingsmiddel in de begroting is verwerkt is er voor gekozen om rente toe te rekenen aan het eigen vermogen. Het percentage voor 2018 komt uit op 2,09%.

Overzicht van de geraamde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma

Toevoegingen reserves

Toevoeging van de berekende rente aan de AWR (rechtstreeks)	93.129,00	A.d.m.
Toevoeging van de berekende rente van reserves aan de AWR	60.255,00	A.d.m.
Toevoeging van de berekende rentedekkingsreserve kapitaallasten renovatie sportpark	25.181,00	A.d.m.
Toevoeging van de berekende rente dekkingsreserve kapitaallasten kapel cultureel centrum/renovatie brandweerkazerne	5.599,00	A.d.m.
Toevoeging van de berekende rente aan reserve cultureel centrum	144.826,00	A.d.m.
Toevoeging van de berekende rente aan reserve Turnhoutsebaan	2.999,00	A.d.m.
Toevoeging van de berekende rente aan de reserves grondexploitatie	21.865,00	A.d.m.
Toevoeging onder uitputting kapitaallasten aan de AWR	51.000,00	A.d.m.
Totaal	404.854,00	

Onttrekkingen reserves

Beschikking over de AWR, wachtgelden voormalige wethouders	71.924,00	1
Beschikking over de AWR, voormalig personeel	42.000,00	Overh
Beschikking over de AWR voor incidentele formatie voor DIV	41.000,00	Overh
Beschikking over de AWR voor incidentele budget vorming/opleiding	15.000,00	Overh
Beschikking over de AWR, extra formatie duurzaamheid	64.080,00	3
Beschikking over de dekkingsreserve kapitaallasten	21.617,00	3
Beschikking over de reserve monumenten	11.515,00	3
Beschikking over de reserve verfraaiing gemeente	10.910,00	3
Beschikking over de reserve cultureel centrum	321.000,00	4
Beschikking over de dekkingsreserve renovatie sportpark	234.084,00	4
Beschikking over de reserve huisvesting onderwijs	98.640,00	4
Beschikking over de AWR, onvoorzien	35.400,00	A.d.m.
Beschikking over de algemene reserve grondexploitatie	3.661,00	3
Beschikking over de reserve sociaal domein, extra middelen 2018	250.000,00	4
Beschikking over de AWR, extra middelen 2018	834.600,00	div
Totaal	2.055.431,00	

Overzicht voorzieningen

Omschrijving	Saldo 01-01-2018	Vermeerderingen			Verminderingen			Saldo 31-12-2018	
		rente bijschrijv.	toev. t.l.v. exploit.	andere res./ontv. derden	t.g.v. exploit.	andere res./activa derden	aan- wending.		
Voorziening sociaal fonds personeel	0		0	0	0	0	0	0	
Voorz. pensioenen (vm) bestuurders	2.196.983		0	70.000	0	3.898	0	0	2.263.085
Voorziening verrekening afvalvolume	31.250		0	0	0	0	0	0	31.250
Voorziening IKB	0		0	0	0	0	0	0	0
Voorz. Onderh. gemeentebouwen	841.519		0	175.000	0	0	0	222.000	794.519
Voorziening sportmaterialen	0		0	0	0	0	0	0	0
Voorz. ver. inventaris gemeentehuis	72.369		0	14.800	0	0	0	0	87.169
Voorz. egalisatie tarieven rioolrecht	833.997		0	0	0	0	0	0	833.997
Voorz. Egal. tarieven afvalstoffen	151.341		0	0	0	0	0	0	151.341
Totaal voorzieningen	4.127.459		0	259.800	0	3.898	0	222.000	4.161.361

4.4.1.2 Financiële gevolgen nieuw beleid

Investerings

Taakveld	Omschrijving	rente percentage 2,0%	Inv. bedrag	Kapitaallasten			
				2018	2019	2020	2021
2.1	* Verkeer en vervoer						
	GVVP, jaarschijf 2018, 25 jr.		75.000	4.500	4.440	4.380	4.320
2.1.	* Wegen, straten en pleinen						
	a. Infraplan 25 jaar						
	Uitvoeringskrediet 2018		1.162.000	69.720	68.790	67.860	66.930
	Uitvoeringskrediet 2019		1.185.000		71.100	70.152	69.204
	Uitvoeringskrediet 2020		1.209.000			72.540	71.572
	Uitvoeringskrediet 2021		1.233.000				73.980
	Totaal kapitaallasten wegen			69.720	139.890	210.552	281.686
	b. Aanvullende maatregelen infrapl.25 jr.		200.000	12.000	11.840	11.680	11.520
	c. Fietsuggestiestroken fietspad						
	Riel- Gilze, 25 jr.(uitvoering eventueel 2019)		p.m.		p.m.	p.m.	p.m.
	d. Oversteek Rillaersebaan		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
2.1.	* Parkeergarage						
	Vervanging toegangssysteem parkeergarage de Hovel, 15 jr.		15.000	1.800	1.770	1.740	1.710
2.1.	* Openbare verlichting						
	Openbare verlichting , jaarschijf 2018, 25 jr.		123.000	7.380	7.282	7.184	7.086
4.2.	Onderwijshuisvesting						
	<u>OHP 2018 kapitaallasten t.l.v. de reserve)</u>						
	a. Sanering asbesthoudende kozijnen vensterbanken Mill Hill, 20 jr.		3.850	269	265	261	257
	b. Verbetering binnenklimaat brede school Frankische Driehoek, 20 jr.		16.790	1.176	1.159	1.142	1.125
	c. 1e Inrichting onderwijsleerpakket en meubilair 22e en 23e groep, 15 jr.		29.000	2.513	2.475	2.437	2.400
	d. Aanvullende bekostiging 1e inrichting Taalschool/Taalklas 1jr.		6.000	6.000			0
	<u>Renovatie gedeelte Mill Hill</u>		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

5.5. Cultureel erfgoed					
Vervangingen SCAG (diversen), 2,0%, 10 jr. annuïteit	39.000	4.342	4.342	4.342	4.342
5.7. Groen					
Speeltoestellen, 10 jr.	55.000	6.600	6.490	6.380	6.270
7.2. Riolering					
<u>a. Vervanging riolering (50 jr.)</u>					
Vervanging riolering 2018	1.299.000	41.338	41.338	41.338	41.338
Vervanging riolering 2019	244.000		7.765	7.765	7.765
Vervanging riolering 2020	1.008.000			32.078	32.078
Vervanging riolering 2021	1.028.000				32.715
Totaal kapitaallasten riolering		41.338	49.103	81.181	113.896
<u>b. Vervanging e/m drukr./rioolgemalen (15 jr.)</u>					
Vervanging e/m drukr/gemalen 2018	96.000	7.472	7.472	7.472	7.472
Vervanging e/m drukr/gemalen 2019	153.000		11.908	11.908	11.908
Vervanging e/m drukr/gemalen 2020	144.000			11.206	11.206
Vervanging e/m drukr/gemalen 2021	147.000				11.440
Totaal kapitaallasten riolering		7.472	19.380	30.586	42.026
Totaal lasten investeringen		165.110	248.436	361.865	476.638
Dekking					
t.l.v. reserve huisvesting onderwijs		-269	-265	-261	-257
t.l.v. reserve huisvesting onderwijs		-1.176	-1.159	-1.142	-1.125
t.l.v. reserve huisvesting onderwijs		-2.513	-2.475	-2.437	-2.400
t.l.v. reserve huisvesting onderwijs		-6.000	0	0	0
t.l.v. SCAG		-4.342	-4.342	-4.342	-4.342
t.l.v. het rioolrecht		-41.338	-49.103	-81.181	-113.896
t.l.v. het rioolrecht		-7.472	-19.380	-30.586	-42.026
Totaal ten laste van de algemene middelen		102.000	171.712	241.916	312.592

Exploitatie

Taakveld Omschrijving		2018	2019	2020	2021
diverse	Formatie				
	Fte's				
1. Medewerker AO/IC	0,89	63.000	63.000	63.000	63.000
2. Communicatie medewerker	1,00	65.000	65.000	65.000	65.000
3. Secretariële ondersteuning commissie bezwaarschriften	0,50	25.000	25.000		
<i>ten laste van de AWR</i>		-25.000	-25.000		
4. Medewerker grondstoffenbeleidsplan	0,55	36.000	36.000	36.000	36.000
<i>ten laste van afval</i>		-36.000	-36.000	-36.000	-36.000
5. Beleidsmedewerker R&B	0,50	36.000	36.000		
<i>ten laste van de AWR</i>		-36.000	-36.000		
6. Medew. toezicht kabels en leidingen	1,00	62.000	62.000	62.000	62.000
<i>verlaging budget inhuur</i>		-62.000	-62.000	-62.000	-62.000
7. Assistent projectleider	0,67	41.000	41.000	41.000	41.000
<i>ten laste van grexen en kapitaalwerken</i>		-41.000	-41.000	-41.000	-41.000
8. Handhaver bouw- en woningtoezicht	1,00	63.000	63.000	63.000	63.000
9. Applicatiebeheer Squit	0,50	31.000	31.000		
<i>ten laste van de AWR</i>		-31.000	-31.000		
10. Beleidsmedewerker VVH	0,50	36.000	36.000	36.000	36.000
11. Administratieve ondersteuning VVH	1,00	36.000	36.000		
<i>ten laste van de AWR</i>		-36.000	-36.000		
12. Applicatiebeheer MDV	0,50	32.000	32.000	32.000	32.000
<i>ten laste van het geraamd budget</i>		-32.000	-32.000	-32.000	-32.000
13. Klantmanager Jeugd	1,00	65.000	65.000	65.000	65.000
<i>ten laste van de geraamde inhuur</i>		-65.000	-65.000	-65.000	-65.000
14. Administratieve kracht mdv	0,40	21.000	21.000	21.000	21.000
<i>ten laste van de budgetten sociaal domein</i>		-21.000	-21.000	-21.000	-21.000

15. Strategisch arbeidsbemiddelaar	0,40	28.000	28.000	28.000	28.000
Totaal uitbreiding formatie	10,41	255.000	255.000	255.000	255.000
Extra lasten i.v.m. uitbreiding formatie					
* bijkomende kosten per medewerker					
10 medewerker a € 7.500,00		75.000	75.000	75.000	75.000
* extra lasten huisvesting		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
0.1. Bestuur					
a. Goolse democratie		25.000			
b. budget voor de integriteitsbeoordeling		6.000			
c. extra ambtelijke inzet Goolse democratie		2.000			
d. Gemeenteraadsverkiezingen		25.000			
e. Website gemeenteraad		5.500			
a tot en met e t.l.v. AWR		-63.500			
f. formatie griffie		9.840	9.840	9.840	9.840
0.4 Overhead					
a. onderzoek ict platform		p.m.			
b. projectleiding ZGW		10.000			
ten laste van de AWR		-10.000			
c. extra inhuur/finetunen zaaktypes		8.100			
ten laste van de AWR		-8.100			
d. Implementatie ZGW Soza		40.000			
ten laste van de AWR		-40.000			
e. kcc functionaliteit		23.000			
ten laste van de AWR		-23.000			
f. business case vergunningen VVH					
projectleiding en inrichting		45.000			
ten laste van de AWR		-45.000			
g. structureel beheer		14.000	14.000	14.000	14.000
h. adviezen vanwege de WNRA		15.000			
ten laste van de AWR		-15.000			
i. plaatsonafhankelijk werken		15.000	15.000	15.000	15.000
j. papierloos werken		7.000			
ten laste van de AWR		-7.000			
k. Doorontwikkeling per afdeling (OND)		20.000			
ten laste van de AWR		-20.000			
l. zoekmodule C-content		5.000	5.000	5.000	5.000
m. implementatie nieuwe interface InProces		37.000			
ten laste van de AWR		-37.000			

0.61	Belastingen				
	Nieuwe aanbesteding belastingen	25.000	25.000	25.000	25.000
2.1.	Verkeer en vervoer				
	a. Beheer onverharde wegen	20.000	20.000	20.000	20.000
	ten laste van groot onderhoud wegen	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
	b. Onderzoek fietspad Riel naar Gilze	25.000			
	ten laste van de AWR	-25.000			
3.4.	Economische promotie				
	a. City marketing/promotie	10.000	10.000	10.000	10.000
	b. Wandel en fietsroutestructuren	15.000			
	ten laste van de AWR	-15.000			
4.3.	Onderwijsbeleid en leerlingzaken				
	a. Taalschool/taalklas	40.000			
	ten laste van de rijksmiddelen	-40.000			
	b. Taalpunt	23.000	23.000	23.000	23.000
	c. Marietje Kessels	48.000			
	ten laste van de AWR	-48.000			
5.1.	Sportbeleid en activering				
	a. Sjors Sportief/ Sjors Creatief	6.000	6.000	6.000	6.000
	b. Streettrace Goirle	2.000	2.000	2.000	2.000
	c. Combinatiefuncties	59.908	59.908	59.908	59.908
5.2.	Sportaccommodaties				
	a. Onkruidbestrijding sportterreinen	25.000	25.000	25.000	25.000
	b. Onderhoud sportterreinen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	c. Onderzoek zwembad	15.000			
	ten laste van de AWR	-15.000			
5.7.	Openbaar groen en (openlucht) recreatie				
	Groot onderhoud in groen	65.000			
	ten laste van de AWR	-65.000			
6.1.	Samenkracht en burgerparticipatie				
	a. Aandacht voor basiskracht	75.000	75.000	75.000	75.000
	b. Buurtbemiddeling	10.000	6.667		
	ten laste van de AWR	-10.000	-6.667		
6.5.	Arbeidsparticipatie				
	Begeleiding werkgroep opvang vluchtelingen	50.000	50.000	50.000	50.000

6.71	Maatwerkvoorziening 18+				
6.72	Maatwerkvoorziening 18-				
	a. Extra budget algemene voorzieningen sociaal domein	250.000			
	ten laste van de reserve sociaal domein	-250.000			
	b. Big data en sociaal domein	72.500			
	ten laste van de AWR	-72.500			
7.1.	Volksgezondheid				
	a. Leefstijlinterventie	17.500	17.500		
	ten laste van de AWR	-17.500	-17.500		
	b. Persoonlijke gezondheidscheck	20.000			
	ten laste van de AWR	-20.000			
8.3.	Wonen en bouwen				
	Omgevingsvisie	150.000			
	ten laste van de AWR	-150.000			
diverse	Gemeentebouwen				
	Cyclisch onderhoud gemeentebouwen	222.000			
	ten laste van de voorziening	-222.000			
	Totaal exploitatielasten	649.748	649.748	649.748	649.748
	Dekking				
	Ten laste van de AWR, eenmalige zaken	-834.600	-152.167		
	Ten laste van de reserve sociaal domein	-250.000			
	Ten laste van de voorziening	-222.000			
	Anders gedekt	-60.000	-20.000	-20.000	-20.000
	Totaal extra exploitatielasten	649.748	649.748	649.748	649.748
Totaal lasten nieuw beleid					
		2018	2019	2020	2021
	Totaal extra exploitatielasten	649.748	649.748	649.748	649.748
	Totaal lasten investeringen	102.000	171.712	241.916	312.592
	Totaal lasten nieuw beleid	751.748	821.460	891.664	962.340

4.4.2 Geprognosticeerde balans

Activa						
(Bedragen * € 1.000,00)	Ultimo 2016	Ultimo 2017	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021
<u>Vaste activa</u>						
Materiële vaste activa	56.538	64.568	66.134	64.937	64.535	64.165
<u>Financiële vaste activa</u>						
Kapitaalverstrekking aan:						
- overige verbonden partijen	245	245	245	245	245	245
Leningen aan:						
- deelnemingen	7	7	7	7	7	7
Overige langlopende geldleningen	2.513	2.476	2.439	2.402	2.365	2.328
	2.765	2.728	2.691	2.654	2.617	2.580
Totale vaste activa	59.303	67.296	68.825	67.591	67.152	66.745
<u>Vlottende activa</u>						
<u>Vorraden</u>						
Overige grond en hulpstoffen	-	-	-	-	-	-
Niet in exploitatie genomen bouwgronden	-	-	-	-	-	-
Bouwgronden in exploitatie	-4.901	-2.326	-852	-1.220	-964	-892
Overig onderhanden werk	12	-	-	-	-	-
	-4.889	-2.326	-852	-1.220	-964	-892
<u>Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar</u>						
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	14.012	-	-	-	-	-
Vorderingen	6.341	6.300	6.300	6.300	6.300	6.300
	20.353	6.300	6.300	6.300	6.300	6.300
Liquide middelen	434	-	-	-	-	-
Overlopende activa	533	350	350	350	350	350
Totaal vlottende activa	16.431	4.324	5.798	5.430	5.686	5.758
TOTAAL ACTIVA	75.734	71.620	74.623	73.021	72.838	72.503

Passiva						
(Bedragen * € 1.000,00)	Ultimo 2016	Ultimo 2017	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021
<u>Vaste passiva</u>						
Reserves	31.544	25.906	24.406	23.600	23.101	22.673
Gerealiseerd resultaat/prognose saldo	2.704	17	78	209	312	390
<i>Eigen vermogen</i>	34.248	25.923	24.484	23.809	23.413	23.063
<i>Voorzieningen</i>	4.126	4.127	4.193	4.259	4.325	4.391
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar</i>						
Onderhandse leningen van financiële instellingen	31.314	28.148	26.061	24.046	22.031	20.016
Nieuw aan te trekken financiering	-	3.413	8.980	10.002	12.164	14.128
Waarborgsommen	-	-	-	-	-	-
	31.314	31.561	35.041	34.048	34.195	34.144
Totaal vaste passiva	69.688	61.611	63.718	62.116	61.933	61.598
<u>Vlottende passiva</u>						
<i>Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar</i>						
Banksaldi	63	-	-	-	-	-
Kasgeldlening	-	4.009	4.905	4.905	4.905	4.905
Overige vlottende schulden	4.516	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500
	4.579	8.509	9.405	9.405	9.405	9.405
<i>Overlopende passiva</i>	1.467	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Totale vlottende passiva	6.046	10.009	10.905	10.905	10.905	10.905
TOTAAL PASSIVA	75.734	71.620	74.623	73.021	72.838	72.503

4.4.3 EMU-saldo

Sinds Nederland deel uitmaakt van de Economische en Monetaire Unie (de EMU) worden voor het tekort (of overschot op de begroting: begrotingssaldo) en de schuld definities gebruikt die binnen de gehele EMU hetzelfde zijn. Er wordt sindsdien alleen nog gesproken over EMU-saldo en EMU-schuld. Nederland moet jaarlijks aan de EU de jaargegevens verstrekken over het voorgaande jaar inzake onder meer het EMU-saldo en de EMU-schuld. Op basis van deze cijfers beslist de EU of er een zogenaamde tekortenprocedure gestart moet worden. Het EMU tekort van een land mag niet boven de 3% van het BBP uitkomen. De EMU-landen met een hoge schuld moeten streven naar een begrotingsevenwicht of – overschot.

Aangezien wij als gemeente werken met het baten-/lastenstelsel en niet met het kasstelsel (waar de berekening van het EMU-saldo op is gebaseerd), sturen wij als gemeente niet op het EMU-saldo. In de volgende tabel wordt de berekening van het EMU-saldo weergegeven voor de jaren 2016 tot en met 2018.

Omschrijving	2017	2018	2019
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	6.497	1.527	287
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.709	2.788	2.700
3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.360	260	270
4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	10.739	4.384	5.966
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-	-	-
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	-	-	-
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-	-	-
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	-	-	-
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	4	4	4
10 Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	-	-	-
11 Verkoop van effecten:			
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee
b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo	-177	187	-2.713

4.5 Toelichting op financiële positie

4.5.1 Waarderingsgrondslagen

Onderstaand zijn de grondslagen aangegeven waarop de begroting 2018 is gebaseerd, zowel voor de financiële positie (financiële vaste activa en passiva) als ook voor de geraamde lasten en baten (exploitatie / programma's). De uiteenzetting hiervan is bedoeld als leidraad voor een juiste interpretatie van de financiële overzichten.

4.5.1.1 Activa

Vaste activa

Voor zover niet anders vermeld zijn activa en passiva gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Immateriële vaste activa

Immateriële activa worden gewaardeerd op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met afschrijvingen. Afschrijving vindt plaats volgens een percentage van de geactiveerde kosten, gebaseerd op de te verwachten gebruiksduur.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op basis van de aanschaffingswaarde of vervaardigingsprijs en voor zover van toepassing verminderd met investeringsbijdragen van derden en aanwending van reserves en voorzieningen.

Afschrijving vindt plaats volgens een percentage van de aanschaffingswaarde, gebaseerd op de te verwachte gemiddelde levensduur van de activa. Op gronden wordt niet afgeschreven. Voor de voornaamste categorieën van de activa is hieronder de verwachte levensduur vermeld.

Activa	Termijn in jaren:
gronden en terrein	0
bedrijfsgebouwen	40
scholen	40
wegen	25
riolering	50
machines, apparaten en installaties	7
overige materiële vaste activa	10

Afschrijving op de immateriële en materiële vaste activa vindt in het algemeen plaats op lineaire basis. De afschrijving op rioleringen, minicontainers en investeringen bij het product afvalverwijdering vinden plaats middels de annuïteitenmethode. Bij besluit van 20 december 2011 is de nota investerings- en afschrijvingsbeleid van de gemeente Goirle vastgesteld waarin richtlijnen zijn opgenomen in dit kader.

Financiële vaste activa

De onder financiële vaste activa opgenomen leningen verstrekt aan derden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De belangen in gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen alsmede effecten worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Voorraden/onderhanden werk

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen aanschaffingsprijs / vervaardigingsprijs.

Onderhanden werk

De voorraden onderhanden werk worden gewaardeerd tegen kostprijs, verminderd met de opbrengst uit verkopen. De kostprijs bestaat uit directe kosten en eventueel de aan het werk toe te rekenen indirecte kosten en interest. Voor een nadere toelichting op het onderhanden werk wordt verwezen naar het bijlagenboek (onderdeel grondexploitatie). Indien een plan voor 90% is gerealiseerd, zal het plan worden afgesloten om te voorkomen dat een plan onnodig (lang) in exploitatie blijft. Eventuele verplichtingen en/of rechten waarmee op dat moment nog geen rekening is gehouden zullen ten laste van de algemene reserve grondexploitatie worden gebracht. De egalisatiereserve wordt uitgesplitst in een algemeen deel, voor storting van de gerealiseerde winsten, en een deel voor gecalculerde nadelige saldi, saldi van verliesgevende plannen. Dit laatste deel wordt gevormd op basis van voorcalculatie. Volgens bedrijfseconomische principes moeten verliezen immers worden genomen wanneer deze bekend zijn (voorzichtigheidsprincipe). Naast de egalisatiereserve wordt een reserve voor onvoorziene risico's gevormd.

Vorderingen

Vorderingen worden tegen de nominale waarde gewaardeerd, onder aftrek van een voorziening voor mogelijke oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

4.5.1.2 Passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserves en de bestemmingsreserves.

Voorzieningen

De voorzieningen dienen ter dekking van posten waarbij sprake is van aanzienlijke fluctuaties in de exploitatie door de jaren heen, waarbij de jaarlijkse dotatie in die voorzieningen gelijkmatig plaatsvindt. Verder dienen zij ter dekking van voorzienbare risico's die de normale bedrijfsvoering te boven gaan. Aan de voorzieningen liggen onderbouwingen ten grondslag.

De voorziening dubieuze debiteuren wordt in mindering gebracht op het totaal van de vorderingen.

Langlopende schulden

Deze schulden hebben betrekking op schulden met een restant looptijd van meer dan één jaar.

Vlottende passiva

De vorderingen en overlopende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

4.5.1.3 Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

De begroting 2018 is opgesteld conform de geldende voorschriften voor gemeenten, het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten ingaande het begrotingsjaar 2017 (BBV 2016). Daarnaast is gehandeld overeenkomstig de verordening ex artikel 212 van de gemeentewet waarin de kaders voor de samenstelling van de begroting zijn aangegeven.

De begroting en de jaarrekening worden samengesteld op basis van het stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat de baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, ook al leidt dat niet tot werkelijke inkomsten of uitgaven in dat jaar. De grondslagen waarop de baten en lasten zijn gewaardeerd komen tot uitdrukking in de financiële toelichting per programma.

Transitorische rente is opgenomen onder de te betalen kosten. Dit is conform de vigerende voorschriften.

De bouwgrondexploitatie maakt integraal deel uit van de begroting en de rekening van baten en lasten. Verantwoording vindt volledig plaats op het taakveld 8.2. Grondexploitatie.

De afschrijvingen worden voornamelijk berekend op basis van de lineaire methode en de annuïteitenmethode, inclusief de vastgesteld afschrijvingstermijnen. De afschrijvingen zijn opgenomen onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Voor alle nieuwe investeringen wordt uitgegaan van het vastgesteld beleid conform de nota investering en afschrijvingsbeleid uit 2013.

Gehanteerde uitgangspunten bij de begroting 2018:

1. Bij het opstellen van de begroting 2018 is uitgegaan van bestendig beleid. Afwijkingen ten opzichte van vorig jaar worden onder andere veroorzaakt door verwerking van door de raad in de loop van 2017 genomen besluiten inzake nieuw beleid.
2. In de beheerstoelichting van de begroting hebben de eerste cijferkolommen betrekking op respectievelijk de baten en lasten volgens de jaarrekening 2016, de geraamde baten en lasten volgens de begroting 2017 na wijziging (tot en met de besluiten van de raad van 11 juli 2017) en de geraamde baten en lasten voor het dienstjaar 2018. Voor de leesbaarheid van het geheel worden evenwel slechts de drie jaartallen vermeld, zonder nadere aanduiding.
3. Voor de berekening van de personeelslasten is uitgegaan van het "Herinrichtingsrapport ambtelijke organisatie gemeente Goirle" met daarin een voorstel voor de benodigde personeelsformatie.

In de begroting zijn de salarissen geraamd naar het salarispeil per 1 januari 2018, eventueel verhoogd met een periodiek. Daarnaast is een stelpost meegenomen van € 140.000,00 vanwege te verwachten hogere salarislasten vanwege de recent afgesloten CAO voor het gemeentepersoneel.

Verdeling van de personeelskosten en kosten bestuursapparaat

De kosten van het bestuursapparaat worden toegerekend aan de in de begroting opgenomen taakvelden.

In april 2016 is de Notitie Overhead verschenen waarin wordt aangegeven hoe dient te worden omgegaan met de overhead.

Om de gemeenteraad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, wordt voorgeschreven dat in het programmaplan een apart overzicht moet worden opgenomen van de kosten van de overhead. In de programma's moeten dan de kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar het Overzicht Overhead.

4. In bijlage 3 "Investerings- en financieringsstaat" van het bijlagenboek is een opsomming gegeven van de vaste activa waarop wordt afgeschreven. In deze staat staan niet die activa die volledig zijn afgeschreven en die gedekt zijn door bijdragen ten laste van reserves en voorzieningen.
5. De algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties mede namens de staatssecretaris van Financiën, van 31 mei 2017, kenmerk 2017-0000259468.
6. In de begroting is een uniform rentepercentage (rekenrente) aangehouden van 2 % kapitaalmarktrente.

Voor de rente over het eigen vermogen wordt uitgegaan van de stellige uitspraken in de notitie rente 2016 en voor Goirle betekent dit een rentepercentage van 2,09. Op basis van het voorgeschreven overzicht komen we uit op een renteomslagpercentage van afgerond naar boven op 2 %.